

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΕΛΕΓΧΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ»

Ζωνουδάκη Αντωνία Α.Μ. 9848

Θαλασσινού Χρυσή Α.Μ. 9972

Κυριακάκη Μαρίνα Α.Μ. 9844

Επιβλέπουσα
Νεονάκη Φιλία-Μαρία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
SUMMARY	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	7
1.1. Η Έννοια και ο Σκοπός του Φορολογικού Ελέγχου	7
1.2. Οι διακρίσεις του Φορολογικού Ελέγχου.....	8
1.3. Τα Δικαιώματα και οι Υποχρεώσεις των Φορολογούμενων και των Ελεγκτών κατά τον Φορολογικό Έλεγχο	13
1.4. Οι Τεχνικές του Φορολογικού Ελέγχου	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.....	18
2.1. Νομοθετικό Πλαίσιο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	18
2.2. Ν.4038/2012 (άρθ. 4, παρ.14).....	19
2.3. Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.05.2013.....	20
2.4. ΠΟΛ 1171/04.07.2013	20
2.5. ΠΟΛ 1270/24.12.2013	23
2.6. Ν.4174/2013 άρθρο 27 & Ν.4172/2013 άρθρο 28	23
2.7. ΠΟΛ. 1050/17.02.2014	24
2.8. ΠΟΛ. 1094/07.04.2014	24
2.9. ΠΟΛ. 1259/22.12.2014	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΠΟΛ 1072/2011 & ΠΟΛ 1037/2005	27
3.1. Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων (ΠΟΛ. 1072/2011)	27
3.2. Έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή των φόρων (ΠΟΛ. 1037/2005).....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	40
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	40
4.1. Η Εμφάνιση και ο Ορισμός των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	40

4.2. Οι Υπαγόμενες Περιπτώσεις στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου	41
4.3. Χρήσιμες Έννοιες για την Εφαρμογή των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	42
4.4. Το Περιεχόμενο των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου που Εφαρμόζονται στην Ελλάδα	44
4.5. Τα Στάδια του Ελέγχου	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	50
5.1. Γενικά Στοιχεία αναφορικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.....	50
5.2. Η Τεχνική Ανάλυσης της Ρευστότητας (Η Τεχνική των Δαπανών)	52
5.3. Η Τεχνική της Καθαρής Θέσης (Η Τεχνική της Καθαρής Περιουσίας)	57
5.4. Η Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	78
6.1. Η Έννοια και ο Σκοπός του Προσωρινού Φορολογικού Ελέγχου.....	78
6.2. Η Διενέργεια του Προσωρινού Φορολογικού Ελέγχου.....	79
6.3. Ο Προσωρινός Έλεγχος στην Φορολογία Εισοδήματος	80
6.4. Ο Προσωρινός Έλεγχος στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.....	84
6.5. Ο Προσωρινός Έλεγχος σε Παρακρατούμενους Φόρους	88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	92
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία με θέμα «Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων με την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου» σκοπεύει στην παρουσίαση και ανάλυση του φορολογικού ελέγχου, καθώς και των έμμεσων τεχνικών που χρησιμοποιούνται κατά την διαδικασία αυτή, με όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερο τρόπο.

Αυτή η προσπάθεια ανάλυσης πραγματοποιείται μέσα από έντυπη αλλά και διαδικτυακή βιβλιογραφία καθώς και από παραδείγματα για την καθεμία τεχνική ελέγχου, προκειμένου να καταστεί σαφές στους αναγνώστες το θέμα.

Ας σημειωθεί ότι ο φορολογικός έλεγχος είναι το σύνολο των ελεγκτικών διαδικασιών και ενεργειών που εφαρμόζονται από τους ελεγκτές και έχει ως σκοπό να εξακριβώσει αν όντως τηρείται η ισχύουσα φορολογική νομοθεσία από τους επιτηδευματίες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, καθώς και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που δεν χαρακτηρίζεται ως επιτηδευματίας, αλλά πραγματοποιεί οικονομικές συναλλαγές.

Οι μέθοδοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά τη διενέργεια ενός φορολογικού ελέγχου διακρίνονται σε άμεσες, που έχουν ως στόχο την επαλήθευση των εσόδων και εξόδων με άμεση αναφορά στα βιβλία και στοιχεία και σε έμμεσες, οι οποίες περιέχουν τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μέσα από μια ανάλυση του οικονομικού ιστορικού του φορολογουμένου, με την αξιοποίηση πληροφοριών από διάφορες πηγές.

Σε αυτήν την πτυχιακή εργασία θα γίνει παρουσίαση μόνο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, τα είδη των οποίων είναι: η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου, η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά και η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου.

Λέξεις κλειδιά: φορολογικός έλεγχος, έμμεσες τεχνικές ελέγχου, προσωρινός έλεγχος τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας, τεχνική της καθαρής θέσης, τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά.

SUMMARY

This thesis "Tax control using indirect control methods" aims at presenting and analyzing the tax control and the indirect methods used in this process in the most effective way possible.

This analysis effort is carried out through book and online bibliography as well as examples of each control method in order to make it clear to the readers.

It should be noted that tax control is the set of control procedures and actions applied by auditors and is intended to verify that the applicable tax legislation is actually respected by businesses and companies, and any other person not designated as businessman but conducts financial transactions.

The methods used in a tax control are distinguished into direct ones, which aim at verifying income and expenses with direct reference to books and data and indirect ones, which include the determination of tax liabilities through an analysis of the financial history of the taxpayer, using information from various sources.

In this thesis, only indirect control methods will be presented, the types of which are: source and application of funds method, net worth method and bank deposits and cash expenditure method.

Keywords: tax control, indirect control methods, temporary control, source and application of funds method, net worth method and bank deposits and cash expenditure method.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δομή της πτυχιακής εργασίας αποτελείται από έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι εισαγωγικές έννοιες που αφορούν τον φορολογικό έλεγχο. Αρχικά γίνεται αναφορά έννοια και στον σκοπό του φορολογικού ελέγχου, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις ελεγκτικές ενέργειες και διαδικασίες που εφαρμόζονται από τους ελεγκτές.

Ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται σε πλήρη και σε μερικό έλεγχο. Επίσης, υπάρχει ο συνοπτικός τακτικός έλεγχος, ο απολογιστικός έλεγχος (τακτικός οριστικός και προσωρινός) και ο προληπτικός έλεγχος. Επίσης, περιγράφονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των φορολογούμενων καθώς και των ελεγκτών κατά την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου. Τέλος, αναφέρονται συνοπτικά, καθώς θα υπάρξει εκτενέστερη παρουσίαση τους σε επόμενα κεφάλαια, οι τεχνικές του φορολογικού ελέγχου.

Στο επόμενο κεφάλαιο το οποίο αφορά τις νομοθετικές διατάξεις οι οποίες σχετίζονται με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, πραγματοποιείται ανάλυση του νομοθετικού πλαισίου των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και ειδικότερα του άρθρου 4, §14 του νόμου 4038/2012, της Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.05.2013, της ΠΟΛ. 1171/04.07.2013, της ΠΟΛ.1270/24.12.2013, του άρθρου 27 του νόμου 4174/2013, του άρθρου 28 του νόμου 4172/2013, της ΠΟΛ. 1050/17.02.2014, της ΠΟΛ. 1094/07.04.2014 και της ΠΟΛ. 1259/22.12.2014.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται εκτενέστερα τα βασικότερα άρθρα των δύο από τις σημαντικότερες ΠΟΛ οι οποίες αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, οι οποίες είναι η ΠΟΛ. 1072/2011 «έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων» και η ΠΟΛ. 1037/2005 «έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή φόρων».

Στο επόμενο κεφάλαιο, το οποίο ονομάζεται εισαγωγή στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, αναφέρεται η εμφάνιση και ο ορισμός των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, καθώς και οι υπαγόμενες περιπτώσεις στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Επίσης, δίνονται οι έννοιες οι οποίες είναι χρήσιμες προκειμένου να εφαρμοστούν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου, όπως για

παράδειγμα τα περιουσιακά στοιχεία, οι δαπάνες, ο υποκείμενος στις διατάξεις του Κ.Φ.Α.Σ. κ.λπ.

Επίσης, περιγράφεται το περιεχόμενο των έμμεσων τεχνικών ελέγχων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, οι οποίες είναι η τεχνική ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου, η τεχνική της καθαρής θέσης του και η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών με μετρητά. Τέλος, γίνεται αναφορά στα στάδια του ελέγχου.

Στον πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας, πραγματοποιείται ανάλυση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και ορισμένων ειδικών θεμάτων ελέγχου. Αρχικά, αναφέρονται κάποια γενικά στοιχεία που αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου και έπειτα αναλύονται ενδελεχώς οι τεχνικές αυτές. Επίσης, παρουσιάζεται ένα παράδειγμα για την κάθε μία από τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου προκειμένου να καταστεί ευκολότερη η κατανόηση τους.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, αναλύεται ο προσωρινός έλεγχος. Αρχικά περιγράφεται η έννοια και ο σκοπός του. Η διενέργεια του προσωρινού φορολογικού ελέγχου πραγματοποιείται για να διαπιστωθεί αν έχουν όντως εκπληρωθεί ορισμένες φορολογικές υποχρεώσεις και για να πραγματοποιηθεί ο προσδιορισμός και ο καταλογισμός των πιθανών διαφορών φόρων τις οποίες δεν κατέβαλλαν οι υπόχρεοι με σχετική δήλωση.

Έπειτα, αναλύεται η διενέργεια του προσωρινού ελέγχου, δηλαδή ποιους αφορά και που πραγματοποιείται η διενέργεια του. Τέλος, παρουσιάζεται ο προσωρινός έλεγχος στην φορολογία εισοδήματος, στον Φ.Π.Α. και σε παρακρατούμενους φόρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

1.1. Η Έννοια και ο Σκοπός του Φορολογικού Ελέγχου

Η έννοια του φορολογικού ελέγχου περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ελεγκτικές ενέργειες και διαδικασίες οι οποίες τίθενται σε εφαρμογή από τα αρμόδια όργανα, δηλαδή από τους ελεγκτές. Οι αρμόδιες φορολογικές αρχές είναι οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.), τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (Π.Ε.Κ.), τα Διαπεριφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (Δ.Ε.Κ.) και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.)¹.

Οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή ή η φύση ενός φορολογικού ελέγχου ο ουσιαστικός και κυριότερος σκοπός του είναι η εξακρίβωση της τήρησης της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, από τους επιτηδευματίες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) αλλά και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο δεν χαρακτηρίζεται ως επιτηδευματίας, όμως προβαίνει στη διενέργεια οικονομικών συναλλαγών². Έτσι, ένας φορολογικός έλεγχος έχει τους παρακάτω τέσσερις κυρίαρχους σκοπούς:

- ✘ Η διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των εκάστοτε φορολογικών διατάξεων.
- ✘ Η διαπίστωση της υποβολής των δηλώσεων και άλλων οικονομικών καταστάσεων που προβλέπονται από την νομοθεσία.
- ✘ Η ταυτοποίηση του περιεχομένου των δηλώσεων, πάντοτε σχετικά με τη συναλλακτική δραστηριότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα, όπως προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται και τηρούνται με βάση τις αρχές της λογιστικής επιστήμης.

---

¹ Αναγνώστου Σπύρος, 2017, σελ. 1, <http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>

² Ρόζος Επαμεινώνδας, 2017, σελ. 1, <http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>

- ✘ Ο προσδιορισμός των οικονομικών αποτελεσμάτων και ο καθορισμός των φορολογικών υποχρεώσεων ³, στην περίπτωση υποβολής δηλώσεων με αναληθές περιεχόμενο σχετικά με τα βιβλία και στοιχεία, στην περίπτωση μη υποβολής των προβλεπόμενων δηλώσεων και μη τήρησης των απαιτούμενων βιβλίων και στην περίπτωση μη ορθής εφαρμογής των φορολογικών διατάξεων ⁴.

1.2. Οι διακρίσεις του Φορολογικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τον νέο Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, τα είδη των φορολογικών ελέγχων είναι τα ακόλουθα δύο:

- ✘ Πλήρης έλεγχος. Ο έλεγχος αυτός είναι και οριστικός και διενεργείται για όλες τις φορολογίες και για όλα τα φορολογικά αντικείμενα καθώς επίσης και για τις εισφορές και τα τέλη.
- ✘ Μερικός έλεγχος. Αυτός ο έλεγχος δεν συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία του πλήρους ελέγχου.

Μία ακόμη διάκριση, αναφέρεται στο άρθρο 23 του Κ.Φ.Δ. (ν.4174/2013) το οποίο αφορά τις εξουσίες της Φορολογικής Διοίκησης, η οποία διακρίνει τον έλεγχο της εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων, ανάλογα με τον τρόπο όπου διενεργείται, σε φορολογικό έλεγχο από το γραφείο της Φορολογικής Διοίκησης και σε επιτόπιο φορολογικό έλεγχο.

Στην πρώτη περίπτωση, όπου η Φορολογική Διοίκηση διενεργεί φορολογικό έλεγχο από το γραφείο της, προβαίνει σε αξιοποίηση κάθε στοιχείου που κατέχει (οικονομικές καταστάσεις, δηλώσεις, λοιπά στοιχεία που υποβάλλει ο φορολογούμενος και κάθε έγγραφο ή πληροφορία που περιήλθε από τρίτους κ.λπ.)

---

³ Κορομηλάς Γεώργιος – Γιαννόπουλος Χρήστος, σελ. 2, http://www.epimetol.gr/aitniainages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf

⁴ Αναγνώστου Σπύρος, 2017, σελ. 1, <http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>

Στην περίπτωση που η Φορολογική Διοίκηση λαμβάνει την απόφαση διενέργειας πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου, είναι υποχρεωμένη να γνωστοποιεί αυτήν την απόφαση της στον φορολογούμενο πριν από την επίσκεψη της στις εγκαταστάσεις του. Οποιοσδήποτε άλλος επιτόπιος φορολογικός έλεγχος μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς ειδοποίηση. Τέλος, σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις φοροδιαφυγής, υφίσταται η δυνατότητα διενέργειας πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου, δίχως προηγούμενη ειδοποίηση⁵.

Στην Ελλάδα, μέχρι την έναρξη της εφαρμογής του νέου Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ.), δηλαδή μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2014, εκτός από τον συνοπτικό τακτικό έλεγχο, οι υπόλοιπες μορφές ελέγχου ταξινομούνταν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τον απολογιστικό έλεγχο και τον προληπτικό έλεγχο. Επομένως, ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται στις εξής μορφές:

- ✘ Συνοπτικός τακτικός έλεγχος.
- ✘ Απολογιστικός έλεγχος.
  - ◆ Τακτικός (οριστικός) έλεγχος.
  - ◆ Προσωρινός έλεγχος.
- ✘ Προληπτικός έλεγχος⁶.

Ο Συνοπτικός Τακτικός Έλεγχος

Ο συνοπτικός φορολογικός έλεγχος αποτελεί εκείνο το φορολογικό έλεγχο ο οποίος διεξάγεται από ένα ελεγκτή στην έδρα της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. βάσει των εγγράφων που περιέχει ο φάκελος του ελεγχόμενου φορολογουμένου. Συνήθως, περιορίζεται στην απλή και μη λεπτομερή διαπίστωση φανερών σφαλμάτων των φορολογικών δηλώσεων. Ωστόσο υπάρχει η περίπτωση αυτός ο έλεγχος να αποτελέσει την αφορμή προκειμένου να διενεργηθούν και περαιτέρω λεπτομερείς έλεγχοι. Ο συνοπτικός τακτικός έλεγχος, καθώς είναι τυπικής μορφής,

---

⁵ Taxheaven (α), 2014, <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/18663>

⁶ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, σελ. 10, <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>

αναφέρεται στο σύνολο των δηλώσεων των φυσικών προσώπων που δηλώνουν εισόδημα αποκλειστικά και μόνο από μισθωτές υπηρεσίες⁷.

Ο Απολογιστικός Έλεγχος

Ο απολογιστικός έλεγχος, αντίθετα από τον προληπτικό έλεγχο, διενεργείται με αφορμή την γνωστοποίηση προς την φορολογική αρχή, των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου, από τον ίδιο. Επομένως, καθώς ο φορολογούμενος παρέχει ορισμένα στοιχεία στη φορολογική αρχή, αναμένεται ότι θα ελεγχθούν από αυτήν, με την διεξαγωγή ενός απολογισμού των φορολογικών δηλώσεων του ή άλλων φορολογικών δεδομένων που τηρεί. Ένας απολογιστικός έλεγχος, αναλόγως της έκτασης και των αποτελεσμάτων του, μπορεί να διακριθεί σε τακτικό ή προσωρινό φορολογικό έλεγχο.

Ο Τακτικός (Οριστικός) Έλεγχος

Ο τακτικός έλεγχος προβλέπεται από το άρθρο 66 του ν. 2238/1994 αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος και από το άρθρο 48 του ν. 2859/2000 αναφορικά με το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Αυτό το είδος φορολογικού ελέγχου στοχεύει στην οριστική τακτοποίηση της φορολογητέας ύλης και στον πλήρη και οριστικό προσδιορισμό της, καθώς και του προκύπτοντα φόρου, είτε δηλώθηκε και καταβλήθηκε, είτε δηλώθηκε και δεν καταβλήθηκε με ακρίβεια, αφού ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα, τα στοιχεία και τα γεγονότα όλων των προγενέστερων ελέγχων.

Οι τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην επαλήθευση της ακρίβειας των φορολογικών δηλώσεων. Σε περίπτωση μη υποβολής δήλωσης, αποβλέπουν στη στοιχειοθέτηση των φορολογικών υποχρεώσεων του ελεγχόμενου σύμφωνα με τα δεδομένα που εξάγονται από τη λεπτομερή εξέταση των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων και από την ανάλυση της συνολικής οικονομικής κατάστασης του.

---

⁷ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, σελ. 10, <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>

Ο τακτικός φορολογικός έλεγχος είναι συστηματικός και λεπτομερής, γεγονός το οποίο έρχεται σε αντίθεση με τον μεγάλο αριθμό των φορολογικών δηλώσεων συνδυαστικά με την έλλειψη οργάνωσης των φορολογικών υπηρεσιών. Έτσι, με αποφάσεις του αρμόδιου Υπουργού, καθιερώνεται δειγματοληπτικός έλεγχος ή καθορίζεται η διαδικασία περαίωσης των ανέλεγκτων υποθέσεων, με την καταβολή συγκεκριμένου ποσού κατά περίπτωση.

Το 1998 εκδόθηκε η βασική υπουργική απόφαση ΑΥΟ 1061203/1148/ΔΣΣΦΕ, η οποία ήταν σχετική με τον έλεγχο ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων και την επίλυση φορολογικών διαφορών, της οποίας οι διατάξεις έπαψαν να ισχύουν με τη δημοσίευση της ΠΟΛ. 1037/01.03.2005 «Έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή των φόρων». Με τις διατάξεις της ορίζεται ο τρόπος επιλογής των υποθέσεων προς έλεγχο, οι γενικές και ειδικές ελεγκτικές επαληθεύσεις, η ελεγκτική διαδικασία, η διαδικασία μετά τον έλεγχο, καθώς επίσης και ο τρόπος βεβαίωσης και καταβολής των φόρων⁸.

Ο Προσωρινός Έλεγχος

Ο προσωρινός έλεγχος αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία, καθώς οφείλονται στην ανάγκη άμεσης είσπραξης πρόσθετων φόρων και προστίμων, και στην ύπαρξη περιορισμένων δυνατοτήτων διενέργειας λεπτομερών ελέγχων σε όλες τις περιπτώσεις, από τη φορολογική διοίκηση. Ο προσωρινός έλεγχος στοχεύει στην αποκάλυψη της φορολογητέας ύλης η οποία εμπεριέχεται στα βιβλία και στοιχεία που τηρεί ο ελεγχόμενος και η οποία δεν δηλώθηκε ή δηλώθηκε ελλιπώς ή ανακριβώς.

Ο προσωρινός έλεγχος προβλέπεται από το άρθρο 67 του ν. 2238/1994 αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος και από το άρθρο 50 του ν. 2859/2000 αναφορικά με το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Ειδικότερα, στη φορολογία εισοδήματος μπορεί να διενεργείται προσωρινός έλεγχος των ελεύθερων επαγγελματιών και των επιχειρήσεων των οποίων το καθαρό εισόδημα βρίσκεται βάσει λογιστικού προσδιορισμού και δεν έχουν υπαχθεί σε

---

⁸ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, σελ. 11 – 15, <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>

τακτικό έλεγχο. Μπορεί να γίνεται μια φορά ανά οικονομικό έτος, μέχρι να πραγματοποιηθεί ο οριστικός έλεγχος και αναφέρεται σε επιχειρήσεις και υπόχρεους που:

- ✘ Δεν υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις.
- ✘ Οι φορολογικές τους δηλώσεις είναι αρνητικές – πιστωτικές και είναι συνεχείς ή δεν δικαιολογούνται από το αντικείμενο εργασιών τους.
- ✘ Υποβάλλουν συχνά εκπρόθεσμες ή τροποποιητικές δηλώσεις.
- ✘ Υπάρχουν πληροφορίες για φοροδιαφυγή ή εφαρμόζουν λάθος κάποιες συγκεκριμένες φορολογικές διατάξεις.
- ✘ Ασκούν δραστηριότητα υψηλής επικινδυνότητας (διαφημιστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις γραφικών τεχνών ή χωματουργικών έργων κ.λπ.).

Πάντως, δεν πρέπει να πραγματοποιείται προσωρινός έλεγχος προκειμένου να καταλογιστούν κάθε είδους φόροι, όπως σε περιπτώσεις μη έκδοσης φορολογικών στοιχείων, λήψης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων κ.λπ., αλλά σε αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να διενεργείται τακτικός έλεγχος.

Τέλος, ας τονισθεί ότι η ταυτόχρονη ύπαρξη προσωρινών και τακτικών ελέγχων οδηγεί σε προβλήματα οριοθέτησης τους, καθώς ο προσωρινός έλεγχος δεν εμποδίζει τη διενέργεια του τακτικού. Επιπλέον, σύμφωνα με το ν. 3610/2007 ο οποίος αναφέρεται στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, οι επιχειρήσεις που έχουν επιλεγεί για τακτικό ή προσωρινό έλεγχο, μπορούν να υποβάλουν αρχικές ή συμπληρωματικές δηλώσεις, με μείωση στο μισό των πρόσθετων επιβαλλόμενων φόρων⁹.

Ο Προληπτικός Έλεγχος

Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, καθιερώθηκε ο προληπτικός έλεγχος, ως μια παράλληλη μορφή ελέγχου, του οποίου ο σκοπός είναι η ορθή εφαρμογή των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας. Στην ουσία, σκοπεύει στη διαπίστωση της επάρκειας των

---

⁹ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, σελ. 15 – 19, <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>

τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων και της ακρίβειας των οικονομικών μεγεθών, κατά τη στιγμή εκτέλεσης των οικονομικών πράξεων.

Επομένως, ο προληπτικός έλεγχος ενεργεί κατασταλτικά, εντοπίζοντας γρηγορότερα τις παράνομες πράξεις, παρατυπίες και παραλείψεις, ενώ εξαιτίας της αυστηρότητας του λειτουργεί ως μέτρο γενικής πρόληψης για την τήρηση των φορολογικών διατάξεων και την αποτροπή της φοροδιαφυγής.

Αυτό το είδος φορολογικού ελέγχου συνήθως διεξάγεται αιφνιδιαστικά στις εγκαταστάσεις της οικονομικής μονάδας ή στον δρόμο, με τον έλεγχο της διακίνησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες, οι οποίες είναι η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, τα ειδικά συνεργεία που έχουν συγκροτηθεί με Υπουργική Απόφαση και τα συνεργεία υπαλλήλων των Δ.Ο.Υ.

Η διακίνηση των αγαθών στο δρόμο, ο έλεγχος των λιανικών πωλήσεων με την έκδοση αποδείξεων λιανικής πώλησης, η διενέργεια προκαταρκτικών εξετάσεων κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών, ο έλεγχος καταγγελιών και γενικότερα ότι σχετίζεται με το οικονομικό έγκλημα, αποτελεί το αντικείμενο με το οποίο ασχολούνται οι ελεγκτές του προληπτικού ελέγχου ¹⁰.

1.3. Τα Δικαιώματα και οι Υποχρεώσεις των Φορολογούμενων και των Ελεγκτών κατά τον Φορολογικό Έλεγχο

Στο εγχειρίδιο το οποίο εκδόθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, στο πλαίσιο της προσπάθειας προκειμένου να εδραιωθεί ένα κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των σχέσεων των φορολογούμενων με τη Φορολογική Διοίκηση, περιέχονται όλες εκείνες οι πληροφορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για τον φορολογούμενο που καλείται να έρθει αντιμέτωπος με ένα φορολογικό έλεγχο.

Αυτό το εγχειρίδιο επιδίδεται στον ελεγχόμενο φορολογούμενο την πρώτη ημέρα του ελέγχου και ο χαρακτήρας είναι αποκλειστικά ενημερωτικός, επιδιώκοντας παράλληλα στη δημιουργία της πεποίθησης ότι ο φορολογικός έλεγχος δεν στοχεύει μόνο στην ομαλή εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού μέσα από την είσπραξη δημοσίων εσόδων, αλλά

---

¹⁰ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, σελ. 20, <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>

στην δημιουργία φορολογικής συνείδησης και εθελούσιας συμμόρφωσης των πολιτών. Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικότερα δικαιώματα και υποχρεώσεις των φορολογούμενων αλλά και των ελεγκτικών οργάνων.

Τα Δικαιώματα των Φορολογούμενων

Ο φορολογούμενος κατά τον έλεγχο, έχει το δικαίωμα της γνωστοποίησης της εντολής ελέγχου. Κατά την πρώτη μέρα της επίσκεψης του ελεγκτή στην ελεγχόμενη επιχείρηση, επιδίδεται αντίγραφο της εντολής ελέγχου. Επίσης, πριν την έναρξη του ελέγχου, έχει το δικαίωμα υποβολής αρχικών ή συμπληρωματικών φορολογικών δηλώσεων, δηλώσεων Φ.Π.Α. κ.λπ. εντός δέκα ημερών από την επίδοση της σχετικής έγγραφης πρόσκλησης της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής, προκειμένου να έχει μείωση των πρόσθετων φόρων λόγω εκπροθέσμου των δηλώσεων.

Ένα ακόμα δικαίωμα του φορολογούμενου κατά τον έλεγχο αποτελεί η παράθεση των απόψεων του για τις παραλείψεις ή τις παρατυπίες που διαπιστώθηκαν, έπειτα από την επίδοση της σχετικής κλήσης προς ακρόαση και μέσα στην οριζόμενη προθεσμία. Τέλος, δικαιούται να ενημερώνεται για τα αποτελέσματα του ελέγχου μέσα από την κοινοποίηση των οικείων καταλογιστικών πράξεων και εκθέσεων ελέγχου.

Οι Υποχρεώσεις των Φορολογούμενων

Από την άλλη πλευρά, ο φορολογούμενος έχει και κάποιες υποχρεώσεις κατά τον φορολογικό έλεγχο. Οι βασικότερες από αυτές είναι η υποχρέωση της επίδειξης των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων και η υποχρέωση της παράδοσης κάθε ζητούμενου στοιχείου σε εύλογο χρονικό διάστημα και της παροχής οποιασδήποτε πληροφορίας από τον έλεγχο. Τέλος, ο φορολογούμενος πρέπει να διευκολύνει τον έλεγχο και να μην δημιουργεί εμπόδια ¹¹.

---

¹¹ Taxheaven (β), 2008, <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/10940>

Τα Δικαιώματα των Ελεγκτών

Όπως είναι φυσικό, υπάρχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις και από την πλευρά των ελεγκτών. Ένας ελεγκτής έχει το δικαίωμα διενέργειας ελέγχου οποιαδήποτε εργάσιμη ώρα της επιχείρησης. Επίσης, μπορεί να λαμβάνει γνώση και να εξετάζει όλα τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης, καθώς και οποιοδήποτε άλλο έγγραφο και περιουσιακό στοιχείο που βρίσκεται στην επαγγελματική εγκατάσταση του επιτηδευματία.

Ένα ακόμα δικαίωμα του ελεγκτή είναι αυτό της κατάσχεσης ανεπίσημων βιβλίων, στοιχείων και λοιπών εγγράφων. Επίσης, μπορεί να ζητά από τον φορολογούμενο να του παράσχει κάθε απαραίτητη πληροφορία ή διευκρίνιση προκειμένου να διενεργηθεί με ακρίβεια ο έλεγχος.

Ο ελεγκτής μπορεί να καλεί οποιοδήποτε πρόσωπο, τις δημόσιες και κοινοτικές αρχές, τις τράπεζες κ.λπ. και να ζητά να του δοθούν εγγράφως όλες τις απαραίτητες πληροφορίες προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο του. Τέλος, δικαιούται να διασταυρώσει και να επαληθεύσει από τα βιβλία και στοιχεία επιτηδευματιών αρμοδιότητας άλλης ελεγκτικής αρχής με έδρα στην ίδια πόλη ή στον ίδιο νομό, προκειμένου να διαπιστώσει την ακρίβεια των δεδομένων των βιβλίων και στοιχείων του ελεγχόμενου επιτηδευματία.

Οι Υποχρεώσεις των Ελεγκτών

Κατά την πρώτη μέρα του φορολογικού ελέγχου και πριν την έναρξη του, ο ελεγκτής έχει την υποχρέωση επίδειξης της υπηρεσιακής ή της αστυνομικής ταυτότητας του στον φορολογούμενο. Πρέπει να είναι ευγενικός, αντικειμενικός και να διαφυλάσσει το φορολογικό απόρρητο.

Επίσης, είναι υποχρεωμένος να καταρτίζει και να επιδίδει έκθεση κατάσχεσης, όταν κατασχεθούν ανεπίσημα βιβλία, στοιχεία και λοιπά έγγραφα ή όταν κατασχεθούν παράλληλα ανεπίσημα και επίσημα βιβλία, στοιχεία και λοιπά έγγραφα. Επιπλέον, υποχρεούται να συντάσσει και να παραδίδει απόδειξη παραλαβής στην περίπτωση παραλαβής μόνο επίσημων βιβλίων και στοιχείων.

Τέλος, μετά από τη διενέργεια του ελέγχου, ο ελεγκτής έχει την υποχρέωση σύνταξης σχετικής έκθεσης ελέγχου με τις παραλείψεις που διαπιστώθηκαν, η οποία αφού θεωρηθεί από τον προϊστάμενο της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής ή άλλο αρμόδιο όργανο, κοινοποιείται μαζί με τις οικείες καταλογιστικές πράξεις στο φορολογούμενο ¹².

1.4. Οι Τεχνικές του Φορολογικού Ελέγχου

Οι μέθοδοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά τη διενέργεια ενός φορολογικού ελέγχου διακρίνονται σε άμεσες, που έχουν ως στόχο την επαλήθευση των εσόδων και εξόδων με άμεση αναφορά στα βιβλία και στοιχεία και σε έμμεσες. Οι έμμεσες μέθοδοι περιέχουν τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μέσα από μια ανάλυση του οικονομικού ιστορικού του φορολογουμένου, με την αξιοποίηση πληροφοριών από διάφορες πηγές.

Οι έμμεσες μέθοδοι είναι σχεδιασμένες σύμφωνα με τις συμβουλές και τη τεχνογνωσία που παρέχονται στις Ελληνικές αρχές, από συμβούλους του εξωτερικού και κυρίως από την φορολογική αρχή των Η.Π.Α. Είναι διεθνώς αναγνωρισμένες τεχνικές ελέγχου για να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη μέσα από την ανάλυση των οικονομικών δεδομένων του φορολογούμενου, με την χρήση πληροφοριών και στοιχείων από ένα μεγάλο εύρος πηγών. Τα είδη των έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι τα εξής:

- ✘ Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογουμένου, η οποία στηρίζεται στη θεωρία ότι *«κάθε υπέρβαση στοιχείων εξόδων σε σχέση με τα στοιχεία εσόδων αντιπροσωπεύει μια υποεκτίμηση του φορολογητέου εισοδήματος»*. Η διαφορά των δαπανών και του συνόλου του δηλωμένου και αφορολογήτου εισοδήματος είναι το μη δηλωμένο φορολογητέο εισόδημα.
- ✘ Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, η οποία στηρίζεται στο ότι *«αν ένας φορολογούμενος εισπράττει χρήματα, είτε τα καταθέτει είτε τα δαπανά»* και μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό μη δηλωμένου εισοδήματος από τα ποσά και τη συχνότητα καταθέσεων αλλά και από τις πηγές.

---

¹² Taxheaven (β), 2008, <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/10940>

- ✘ Η τεχνική της αρχής των αναλογιών, η οποία καλύπτει τις αδυναμίες των άλλων μεθόδων οι οποίες δεν έχουν τη δυνατότητα αποτελεσματικής ανακατασκευής του φορολογητέου εισοδήματος, στην περίπτωση που δεν υπάρχουν καταθέσεις μετρητών και δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός των συνολικών δαπανών σε μετρητά. Ουσιαστικά είναι μια ανάλυση των πωλήσεων και η εφαρμογή ενός ποσοστού κατάλληλου για την οριστικοποίηση των ακαθάριστων εσόδων των φορολογουμένων.
- ✘ Η τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών, με την οποία προσδιορίζονται τα ακαθάριστα έσοδα του φορολογούμενου, πολλαπλασιάζοντας την τιμή των πωλήσεων με τον όγκο των πραγματοποιηθέντων συναλλαγών.
- ✘ Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, η οποία έχει ως βάση τη θεωρία ότι *«η αύξηση της καθαρής θέσης του φορολογούμενου κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού έτους, πρέπει να απορρέει από το φορολογητέο εισόδημά του»*, και μέσω της μεταβολής της καθαρής θέσης, καθορίζει αν ο ελεγχόμενος αγοράζει στοιχεία του ενεργητικού, μειώνει το παθητικό ή κάνει δαπάνες με κεφάλαια τα οποία δεν αναφέρονται ως φορολογητέο εισόδημα¹³.

---

¹³ Χριστόπουλος Δημήτριος & Συνεργάτες, 2017, σελ. 2 – 3,
<http://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/dimodieyseis/2017/forodiafigi/christopoulos.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

2.1. Νομοθετικό Πλαίσιο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου διέπονται από ένα ευρύ νομοθετικό πλαίσιο το οποίο αρχίζει με την πρώτη αναγραφή των λέξεων «τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου» στο ν.3842/2010. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 81, παρ. 3 του ν.3842/2010, ορίζεται η ύπαρξη της δυνατότητας κατάρτισης κλαδικών εγχειριδίων ελέγχου, με τα οποία καθορίζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες και επαληθεύσεις, αλλά και οι τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου που πρέπει να διενεργούνται κατά τον έλεγχο των δηλώσεων των υπόχρεων, ανάλογα τον κλάδο ή τον τομέα δραστηριοποίησης τους.

Μερικές ακόμα νομοθετικές διατάξεις οι οποίες αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου παρουσιάζονται και αναλύονται παρακάτω:

- ✘ Ν.4038/2012 (άρθ. 4, παρ.14).
- ✘ Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.05.2013.
- ✘ ΠΟΛ. 1171/04.07.2013.
- ✘ ΠΟΛ.1270/24.12.2013.
- ✘ Ν.4174/2013 (άρθ. 27).
- ✘ Ν.4172/2013 (άρθ. 28).
- ✘ ΠΟΛ. 1050/17.02.2014.
- ✘ ΠΟΛ. 1094/07.04.2014.
- ✘ ΠΟΛ. 1259/22.12.2014 ¹⁴.

---

¹⁴ Ντάσιου Σοφία & Ζοργιαννού Έφη, 2015

2.2. Ν.4038/2012 (άρθ. 4, παρ.14)

«Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015»

Βάσει το άρθ.4, παρ.14 του ν.4038/2012 προστέθηκε το άρθρο 67B στο ήδη υπάρχον άρθρο 67A του ν.2238/1994, το οποίο αναφέρονταν στον προσωρινό φορολογικό έλεγχο. Το άρθρο 67B αφορά τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου και πιο συγκεκριμένα ορίζει ότι η διενέργεια του προσδιορισμού των αποτελεσμάτων με έλεγχο μπορεί να πραγματοποιείται και με την εφαρμογή μιας ή περισσότερων από τις εξής τεχνικές ελέγχου:

- ✘ Τεχνική της αρχής των αναλογιών.
- ✘ Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου.
- ✘ Τεχνική της καθαρής θέσης του.
- ✘ Τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.
- ✘ Τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.

Σύμφωνα με τις προαναφερθείσες τεχνικές, υπάρχει η δυνατότητα προσδιορισμού των ακαθάριστων εσόδων, των εκροών του επιτηδευματία, των φορολογητέων κερδών και του οφειλόμενου Φ.Π.Α., με βάση πάντα τις γενικά παραδεκτές αρχές και τεχνικές της ελεγκτικής. Τα προσδιοριζόμενα ακαθάριστα έσοδα, βάσει των τεχνικών ελέγχου, λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των λοιπών φορολογιών. Για το κόστος που αναλογεί στην προσαύξηση των ακαθαρίστων αυτών εσόδων, εκπίπτει ο αναλογών σε αυτούς Φ.Π.Α.

Σε περίπτωση που το αποτέλεσμα του ελέγχου εξάγεται με την εφαρμογή κάποιας από της προαναφερθείσας τεχνικής, ο προϊστάμενος ελέγχου, προτού εκδώσει την πράξη καταλογισμού του φόρου, καλεί τον υπόχρεο σε ακρόαση, ο οποίος έχει το δικαίωμα για ανταπόδειξη. Τέλος, το ειδικότερο περιεχόμενο των τεχνικών ελέγχου, ο τρόπος εφαρμογής τους και κάθε σχετικό θέμα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

2.3. Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.05.2013

«Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων»

Σύμφωνα με την Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.05.2013 ορίζεται ο τρόπος εφαρμογής και το περιεχόμενο των διεθνώς αναγνωρισμένων έμμεσων τεχνικών ελέγχου:

- ✘ Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας (source and application of funds method).
- ✘ Τεχνική της καθαρής θέσης (net worth method).
- ✘ Τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της εν λόγω απόφασης, αντικείμενο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποτελεί η εξεύρεση μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης μέσω μιας μεθοδολογίας η οποία αξιοποιεί στοιχεία, πληροφορίες και δεδομένα για έσοδα κάθε πηγής και πραγματοποιηθείσες δαπάνες πάσης φύσεως, που η υπηρεσία διαθέτει ή συγκεντρώνει, για τον ελεγχόμενο, τον/την σύζυγό του και τα προστατευόμενα μέλη τους.

Οι έμμεσες τεχνικές εφαρμόζονται στη διαδικασία του τακτικού ελέγχου προκειμένου να προσδιοριστεί το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα σε περίπτωση που υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός ή πραγματοποιούνται δαπάνες οι οποίες δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα ή υπάρχουν βάσιμες πληροφορίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι υψηλότερο από το δηλωθέν εισόδημα.

2.4. ΠΟΛ 1171/04.07.2013

«Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων».

Με την απόφαση ΔΕΣ Α 1077357/ΕΞ2013/10.05.2013 (ΦΕΚ 1136/Β7 10.05.2013 και ΦΕΚ 1199/Β7 16.05.2013) καθορίστηκε ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι έμμεσες

τεχνικές στη διαδικασία του τακτικού ελέγχου ταυτόχρονα με τις ήδη ισχύουσες διατάξεις περί τακτικού ελέγχου του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.).

Προκειμένου να προσδιοριστεί το φορολογητέο εισόδημα από τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, αυτές αξιοποιούν οποιοδήποτε στοιχείο ή πληροφορία διαθέτουν ή μπορούν να συλλέξουν για τον φορολογούμενο, τον/την σύζυγο ή τα προστατευόμενα μέλη και το οποίο μπορεί να αφορά έσοδα ή δαπάνες οποιασδήποτε μορφής.

Ο απώτερος σκοπός είναι ο αντικειμενικός προσδιορισμός του πραγματικού εισοδήματος του φορολογούμενου το οποίο έχει αναλωθεί σε αγορές και δαπάνες ή έχει χρησιμοποιηθεί για να προσαυξηθεί η περιουσιακή κατάσταση του.

Βάσει τον Κ.Φ.Ε. (άρθ.66, παρ.1, ν.4172/2013), κατά τον έλεγχο των δηλώσεων, ο προϊστάμενος της ελεγκτικής υπηρεσίας έχει το δικαίωμα να καλεί εγγράφως τον υπόχρεο, ανεξαρτήτως αν έχει υποβάλει ή όχι φορολογική δήλωση, να δώσει τις απαραίτητες διευκρινίσεις και να προσκομίσει κάθε χρήσιμο στοιχείο για τον καθορισμό του εισοδήματος.

Επιπλέον, όποιος δεν δέχεται ή παραλείπει, χωρίς αιτία, να παρέχει πληροφορίες προκειμένου να εξακριβωθεί το εισόδημα και να διευκολυνθεί το ελεγκτικό έργο, υπόκεινται σε πρόστιμο €1.000 έως €50.000, αναλόγως της βαρύτητας της παράβασης και της ενδεχόμενης υποτροπής (άρθ.66, παρ.6, ν.4172/2013).

Μετά τα παραπάνω και για την ομοιόμορφη και ορθή εφαρμογή των διατάξεων κατά την άντληση στοιχείων από τους φορολογούμενους (φυσικά πρόσωπα) ορίζονται τρία έντυπα, τα οποία έχουν τη δυνατότητα τροποποίησης ή συμπλήρωσης από τον ελεγκτή αναλόγως των δεδομένων του φακέλου της κάθε υπόθεσης. Τα έντυπα παραδίδονται στον φορολογούμενο με τη συνοδεία επιστολής, με ή χωρίς την εντολή ελέγχου, συμπληρώνονται και συνοδεύονται από στοιχεία τα οποία αποδεικνύουν τους ισχυρισμούς του. Αυτά τα έντυπα είναι:

- ✘ Το έντυπο διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων.
- ✘ Το ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης – μεταβολών – υποχρεώσεων.
- ✘ Η επιστολή προς το φορολογούμενο ¹⁵.

---

¹⁵Taxheaven (γ), 2013 <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/16797>

Το Έντυπο Διαθέσιμων Περιουσιακών Στοιχείων

Το έντυπο αυτό δίδεται σε δύο αντίτυπα, από τα οποία στο ένα συμπληρώνονται τα περιουσιακά στοιχεία που διέθετε ο φορολογούμενος κατά την έναρξη της ελεγχόμενης περιόδου και στο άλλο τα περιουσιακά στοιχεία που διέθετε κατά την λήξη της. Σε περίπτωση που προκύπτει σημαντική απόκλιση στα αναγραφόμενα περιουσιακά στοιχεία των εντύπων, ο φορολογούμενος υποχρεούται να συμπληρώσει έντυπα για τη λήξη κάθε ελεγχόμενης χρήσης.

Προκειμένου να αποδείξει ο φορολογούμενος την ακρίβεια των στοιχείων που αναγράφονται στα έντυπα, θα πρέπει να προσκομίσει όλα τα σχετικά έγγραφα ή δικαιολογητικά (τίτλοι ή συμβόλαια αγοράς ακίνητης περιουσίας, αποδεικτικά έγγραφα ανέγερσης ακινήτων, αντίγραφο βιβλιαρίου καταθέσεων, τίτλοι ή συμβόλαια ή τιμολόγια αγοράς λοιπών επενδυτικών στοιχείων κ.λπ.). Τέλος, στο έντυπο πρέπει να δηλωθεί από τον φορολογούμενο το ποσό των μετρητών που κατείχε σε νομίσματα κάθε μορφής.

Το ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης – μεταβολών – υποχρεώσεων

Το έντυπο αυτό δίδεται σε ένα αντίγραφο και απεικονίζει πληροφορίες σχετικές με τον τρόπο διαβίωσης του φορολογουμένου, του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών, με τις μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων τους και με τις υφιστάμενες υποχρεώσεις τους για όλα τα έτη στα οποία διενεργείται ο έλεγχος.

Η επιστολή προς το φορολογούμενο

Η επιστολή αυτή, η οποία συνοδεύει υποχρεωτικώς το έντυπο διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων και το ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης – μεταβολών – υποχρεώσεων, περιλαμβάνει την προθεσμία συμπλήρωσης τους από τον φορολογούμενο και την πράξη κοινοποίησης¹⁶.

---

¹⁶ Taxheaven (γ), 2013 <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/16797>

2.5. ΠΟΛ 1270/24.12.2013

«Μεθοδολογία έμμεσων τεχνικών ελέγχου»

Η Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 10.5.2013, καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, που προβλέπονται από το άρθρο 67B του ν.2238/1994, στη διαδικασία του τακτικού φορολογικού ελέγχου, συνδυαστικά με τις υπόλοιπες ισχύουσες διατάξεις.

Η ΠΟΛ 1270/24.12.2013 περιλαμβάνει τις οδηγίες προκειμένου να εφαρμοστεί η κάθε μια από τις τρεις έμμεσες τεχνικές ελέγχου με τρόπο ορθό και ομοιόμορφο, καθορίζοντας τις μεθόδους οι οποίοι ακολουθούνται βάσει τις διατάξεις του άρθρου 2 της Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 10.5.2013 συνδυαστικά με την ΠΟΛ.1171/04.07.2013, στις οποίες θα γίνει εκτενής αναφορά στα επόμενα κεφάλαια.

2.6. Ν.4174/2013 άρθρο 27 & Ν.4172/2013 άρθρο 28

«Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης» & «Μέθοδος προσδιορισμού εισόδων»

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν.4174/2013, η φορολογική διοίκηση μπορεί να προχωρά σε εκτιμώμενο, διορθωτικό ή προληπτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης και με την εφαρμογή μιας ή περισσότερων από τις πέντε προαναφερθείσες τεχνικές ελέγχου του άρθρου 67B του ν.4038/2012 το οποίο και αυτό αφορά τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν.4172/2013 και με την τροποποίηση του από το άρθρο 22, παρ. 13 του ν.4223/2013, ο προσδιορισμός του εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα δύναται να πραγματοποιείται βάσει κάθε διαθέσιμου στοιχείου ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου στις περιπτώσεις όπου:

- ✘ Η τήρηση των λογιστικών αρχείων ή η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων δεν γίνονται με βάση τον νόμο για τα λογιστικά πρότυπα.
- ✘ Η σύνταξη των φορολογικών στοιχείων ή των προβλεπόμενων σχετικών δικαιολογητικών δεν πραγματοποιείται με βάση τον Κ.Φ.Δ.

- ✘ Τα λογιστικά αρχεία ή τα σχετικά φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται, έπειτα από πρόσκληση της φορολογικής διοίκησης.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο προσδιορισμός του εισοδήματος φυσικών προσώπων μπορεί να γίνεται σύμφωνα με κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου, ανεξάρτητα από το αν η προέλευση του είναι η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε περίπτωση που το ποσό του εισοδήματος που δηλώνεται δεν επαρκεί να καλύψει τις δαπάνες διαβίωσης ή που υπάρχει προσαύξηση περιουσίας που δεν την καλύπτει το δηλούμενο εισόδημα.

2.7. ΠΟΛ. 1050/17.02.2014

Η ΠΟΛ. 1050/2014 αφορά τον καθορισμό του περιεχομένου αλλά και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β (τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου), γ (τεχνική της καθαρής θέσης του) και ε (τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά) της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν.4174/2013 για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού.

2.8. ΠΟΛ. 1094/07.04.2014

«Τροποποίηση του άρθρου 5 της ΠΟΛ. 1050/17.02.2014»

Σύμφωνα με την ΠΟΛ. 1094/07.04.2014 τροποποιείται το άρθρο 5 της ΠΟΛ. 1050/17.02.2017 που αφορά την επιλογή τεχνικές ελέγχου και είχε ως εξής: όταν διενεργείται προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης με την χρήση μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού, επιλέγεται και εφαρμόζεται η τεχνική ελέγχου η οποία κρίνεται πιο πρόσφορη για το δημόσιο συμφέρον. Όταν και οι δυο φορολογούμενοι (σύζυγοι) υποβάλουν κοινή δήλωση και ελέγχονται ταυτόχρονα, ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης με τις τεχνικές ελέγχου της

γίνεται ενιαία. Στις υποθέσεις όπου εφαρμόζονται οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου, εφαρμόζονται και οι λοιπές ισχύουσες περί φορολογικού ελέγχου διατάξεις.

Στην ΠΟΛ. 1094/07.04.2014 το άρθρο αυτό αντικαθίσταται ως εξής: όταν διενεργείται προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης με την χρήση μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού, εφαρμόζεται η τεχνική ελέγχου που επιλέγεται αιτιολογημένα με απόφαση του προϊστάμενου της Δ.Ο.Υ ή του Ελεγκτικού Κέντρου και εκδίδεται από κοινού με τον υποδιευθυντή και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου, αξιολογώντας τα διαθέσιμα στοιχεία της ελεγκτικής υπηρεσίας.

2.9. ΠΟΛ. 1259/22.12.2014

«Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/17.02.2014»

Με αφορμή ερωτήματα που έχουν τεθεί στην Γ.Γ.Δ.Ε. παρέχονται επιπλέον οδηγίες για την ομοιόμορφη εφαρμογή της ΠΟΛ.1050/17.02.2014 που αφορούν την εφαρμογή του εμμέσου προσδιορισμού φορολογητέας ύλης όπως προβλέπουν οι μέθοδοι β, γ και ε της παρ.1 του άρθ.27 του ν.4174/2013, όταν η πρώτη ελεγχόμενη χρήση είναι η 01.01.2000.

Στην περίπτωση που ο ελεγχόμενος, ο/η σύζυγος και τα προστατευόμενα μέλη τους, δηλώνουν ότι κατά την 31.12.1999 είχαν στην κατοχή τους: υπόλοιπα τραπεζικών καταθέσεων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή/και επενδυτικά προϊόντα (μετοχές, ομόλογα, αμοιβαία κ.λπ.) ή/και ακίνητα, και με την προϋπόθεση ότι η κατοχή τους αποδεικνύεται με επίσημα δικαιολογητικά, τότε προκειμένου να εφαρμοστούν οι έμμεσες τεχνικές θα λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των υπολοίπων των τραπεζικών καταθέσεων κατά την 31.12.1999, δίχως να εξετάζεται η ύπαρξη πραγματικού διαθέσιμου κεφαλαίου προηγούμενων ετών.

Στην περίπτωση που ο ελεγχόμενος, ο/η σύζυγος και τα προστατευόμενα μέλη τους, γνωστοποιούν ότι κατά την 31.12.1999 έχουν εκτός των παραπάνω και μετρητά, τότε ελέγχεται αν το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο των προηγούμενων ετών είναι μικρότερο από το σύνολο των τραπεζικών καταθέσεων και των μετρητών και ακολούθως τα δηλωθέντα μετρητά δεν θα αναγνωρίζονται ή θα περιορίζονται ανάλογα.

Προκειμένου να υπολογιστεί το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο το οποίο προκύπτει από τις υποβληθείσες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος παρελθόντων ετών θα αφαιρούνται τα πραγματικά ποσά που αναλώθηκαν για αγορές (ακινήτων, επενδυτικών αγαθών, κ.λπ.) και Οι λοιπές μη τεκμαρτές δαπάνες από τα δηλωθέντα εισοδήματα του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών τους που έχουν:

- ✘ Φορολογηθεί ή
- ✘ Απαλλαγεί νόμιμα από το φόρο ή
- ✘ Αποκτηθεί και δεν συμπεριλήφθησαν στις υποβληθείσες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, καθώς δεν υπήρχε η φορολογική υποχρέωση να δηλωθούν.

Επιπλέον, ας επισημανθεί ότι στα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται ακίνητα, μετοχές εισηγμένες ή μη, ομόλογα, αμοιβαία κ.λπ. τα οποία αποτιμώνται στην αξία κτήσης. Σχετικά με τα επενδυτικά προϊόντα, ο ελεγχόμενος υποχρεούται να προσκομίσει σχετικά αποδεικτικά στοιχεία. Σε περίπτωση που ο ελεγχόμενος, στις 31.12.1999 αποδεδειγμένα κατείχε επενδυτικά προϊόντα και η εκποίηση τους πραγματοποιήθηκε εντός των ελεγχόμενων χρήσεων, συνυπολογίζεται το συνολικό τίμημα της πώλησης.

Οι φορολογικές δηλώσεις πρέπει να είναι συνεχόμενες έως και την προηγούμενη δήλωση του έτους 2000, με την προϋπόθεση ότι ο φορολογούμενος ήταν υπόχρεος υποβολής δήλωσης και κάθε σχετικό έγγραφο λαμβάνεται υπόψη μόνο όταν φέρει βεβαία ημερομηνία και στοιχεία νομιμότητας.

Τέλος, θα πρέπει να επισημαίνεται στον ελεγχόμενο ότι δύναται, κατά την έναρξη ή τη λήξη κάθε ελεγχόμενης χρήσης να αναγράφει τα διαθέσιμα μετρητά (ΠΟΛ.1270/24.12.2013). Σε περίπτωση που δεν αναγράφεται το ποσό των μετρητών σε οποιαδήποτε ελεγχόμενη χρήση, υποδηλώνεται ότι τα μετρητά είναι μηδενικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΛ 1072/2011 & ΠΟΛ 1037/2005

3.1. Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων (ΠΟΛ. 1072/2011)

Με την εφαρμογή της ΠΟΛ. 1072/2011, καθορίζονται τα κριτήρια επιλογής για έλεγχο, ο τρόπος ελέγχου, η διαδικασία ελέγχου των εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων (φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών των επιτηδευματιών) και ο ειδικός τρόπος βεβαίωσης και καταβολής διαφόρων φόρων που προκύπτουν από τον έλεγχο. Παρακάτω θα αναλυθούν συνοπτικά τα βασικότερα άρθρα αυτής της απόφασης.

Άρθρο 1. Υπαγόμενες και Εξαιρούμενες Υποθέσεις

Οι ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών επιτηδευματιών οι οποίες αναφέρονται σε κλεισμένες χρήσεις έως και 31.12.2009 υπάγονται στον τρόπο και στη διαδικασία ελέγχου που ορίζεται με αυτήν την απόφαση. Επομένως, κριτήριο υπαγωγής στο έλεγχο υποθέσεων είναι οι υποθέσεις να είναι ανέλεγκτες. Ας σημειωθεί ότι ο τρόπος ελέγχου που προβλέπεται από αυτήν την απόφαση, τίθεται σε εφαρμογή για όλες τις οικονομικές μονάδες ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής, της δραστηριότητας που ασκούν και της κατηγορίας των τηρούμενων βιβλίων.

Από την ειδική διαδικασία ελέγχου εξαιρούνται οι εξής υποθέσεις:

- ✘ Οι μεγάλες υποθέσεις. Από κάθε υπόθεση, εξαιρείται η ανέλεγκτη χρήση όπου τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα υπερβαίνουν τα €20.000.000 ή το αντίστοιχο ποσό σε δραχμές και όλες οι επόμενες από αυτήν χρήσεις.

- ✘ Οι υποθέσεις με εντολή ελέγχου σε ειδικό συνεργείο. Εξαιρούνται οι υποθέσεις, για τις οποίες ο έλεγχος έχει ανατεθεί ή ανατίθεται σε ειδικό συνεργείο ελέγχου, βάσει των διατάξεων του ν.1914/1990 (άρθ. 39, παράγραφος 1).
- ✘ Οι υποθέσεις φορολογίας πλοίων και όλες οι υποθέσεις λοιπών φορολογιών σχετικές με αυτές τις υποθέσεις.
- ✘ Οι υποθέσεις με στοιχεία για φοροδιαφυγή. Εξαιρούνται οι υποθέσεις με στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί πλήρης, τακτικός έλεγχος. Αυτό συμβαίνει σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο εφόσον υπάρχουν φανερά στοιχεία για την ύπαρξη φοροδιαφυγής (ανεπίσημα βιβλία, στοιχεία με τρίτες επιχειρήσεις κ.λπ.).

Άρθρο 2. Επιλογή Υποθέσεων για Έλεγχο

Η επιλογή των υποθέσεων για έλεγχο γίνεται με ευθύνη των προϊσταμένων των ελεγκτικών υπηρεσιών. Ένα ποσοστό της τάξεως του 10% έως 20% των υποθέσεων επιλέγεται από τυχαίο δείγμα δίχως να συντρέχουν τα παρακάτω κριτήρια. Ο έλεγχος διενεργείται κατά προτεραιότητα όταν υπάρχουν:

- ✘ Παραβάσεις του Κ.Β.Σ. ή δελτία πληροφοριών ή άλλα στοιχεία για φοροδιαφυγή.
- ✘ Μη υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, ΦΠΑ κ.λπ.
- ✘ Μεγάλα πιστωτικά υπόλοιπα Φ.Π.Α. τα οποία δεν δικαιολογούνται από το αντικείμενο δραστηριότητας.
- ✘ Κατασχεθέντα βιβλία ή φορολογικές ταμειακές μηχανές ή φορολογικοί μηχανισμοί.
- ✘ Απώλεια βιβλίων και στοιχείων.
- ✘ Μεγάλα ποσά δαπανών σε ελευθέρους επαγγελματίες ή σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που δεν διαθέτουν αξιόλογα αποθέματα.
- ✘ Μη προσδιορισμός των καθαρών κερδών κατά τις κείμενες διατάξεις ή μη εφαρμογή του προβλεπόμενου συντελεστή καθαρών κερδών (εξωλογιστικός προσδιορισμός).
- ✘ Αδικαιολόγητη διαφορά μεταξύ στοιχείων των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και δηλώσεων Φ.Π.Α.

- ✘ Ασυμφωνία των δηλούμενων ακαθάριστων εσόδων και των λοιπών οικονομικών μεγεθών κατά το άρθρο 4 της παρούσας απόφασης.
- ✘ Χαμηλός συντελεστής μικτού και καθαρού κέρδους από τις υποβληθείσες δηλώσεις.
- ✘ Χρήση αναπτυξιακών νόμων.
- ✘ Υποθέσεις επιτηδευματιών φυσικών προσώπων τα οποία, με βάση τα στοιχεία του περιουσιολογίου έτους 2008, υπόκεινται σε φορολόγηση για την ακίνητη περιουσία.
- ✘ Υποθέσεις για τις οποίες δεν έγινε αποδοχή του Εκκαθαριστικού Σημειώματος της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του ν. 3888/2010.

Άρθρο 3. Γενικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις

Ανεξάρτητα από το είδος της δραστηριότητας που ασκεί ο ελεγχόμενος αλλά και την κατηγορία των βιβλίων που τηρούνται, κατά τη διενέργεια του ελέγχου των υποθέσεων, ελέγχονται και διαπιστώνονται τα παρακάτω, με επαληθεύσεις βάσει των στοιχείων τους επιτηδευματία και βάσει των υπηρεσιακών στοιχείων καθώς και με έλεγχο της έκδοσης και λήψης εικονικών φορολογικών στοιχείων. Οι επαληθεύσεις βάσει των στοιχείων του επιτηδευματία αναφέρονται στα εξής:

- ✘ Αν τηρήθηκαν τα βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται, για το κεντρικό και τα υποκαταστήματα και αν τα βιβλία αυτά, συμπεριλαμβανομένων και των πρόσθετων, τηρήθηκαν βάσει των διατάξεων του Κ.Β.Σ.
- ✘ Αν για τον προσδιορισμό των καθαρών κερδών εφαρμόστηκαν οι κείμενες κατά περίπτωση διατάξεις.
- ✘ Αν τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα που προκύπτουν από τις φορολογικές ταμειακές μηχανές έρχονται σε συμφωνία με τις αντίστοιχες καταχωρήσεις στα τηρούμενα βιβλία, σε επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών έως €1.500.000.
- ✘ Αν για τις επιστροφές και εκπτώσεις πωλήσεων υπάρχουν νόμιμα δικαιολογητικά.
- ✘ Αν για τις παραγωγικές επενδύσεις και αφορολόγητες κρατήσεις των αναπτυξιακών νόμων έχουν εφαρμοσθεί οι κείμενες διατάξεις.
- ✘ Έλεγχος βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Οι επαληθεύσεις βάσει των υπηρεσιακών στοιχείων αναφέρονται στην περίπτωση που υφίστανται παραβάσεις Κ.Β.Σ, ή άλλα έγγραφα από όπου προκύπτει φοροδιαφυγή ή επηρεάζεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων. Επιπλέον, σχετίζονται με την αξιοποίηση πιθανών στοιχείων ελεγκτικών επαληθεύσεων ή διασταυρώσεων των Δ.Ο.Υ., δελτίων πληροφοριών, λοιπών στοιχείων από οργανισμούς, τράπεζες και λοιπές υπηρεσίες κ.λπ.

Εκτός από τις γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις του άρθρου 3, σύμφωνα με το άρθρο 4, σε κάθε κατηγορία βιβλίων γίνονται και ειδικές επαληθεύσεις. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 5, εκτός από τις υποχρεωτικές γενικές και τις ειδικές επαληθεύσεις, υπάρχει η δυνατότητα διενέργειας πρόσθετων επαληθεύσεων, πάντα με τη σύμφωνη γνώμη του προϊσταμένου της ελεγκτικής υπηρεσίας, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο βάσει των πραγματικών δεδομένων, της βαρύτητας και τις ιδιαιτερότητες της ελεγχόμενης επιχείρησης ή του κλάδου.

Άρθρο 7. Προσδιορισμός Ακαθάριστων Εσόδων και Καθαρών Κερδών

Αναφορικά με τον προσδιορισμό των ακαθάριστων εσόδων, γίνεται διάκριση ανάμεσα στα επαρκή βιβλία, στα ανεπαρκή και στα ανακριβή. Έτσι, όσον αφορά επαρκή και ακριβή βιβλία καθώς επίσης και ανεπαρκή βιβλία και στοιχεία, σε περίπτωση που από τον έλεγχο δεν διαπιστώθηκαν παραβάσεις ή υφίστανται παραβάσεις οι οποίες όμως δεν θίγουν το κύρος και την αποδεικτική δύναμη των βιβλίων, τότε ο προσδιορισμός των ακαθάριστων εσόδων πραγματοποιείται σύμφωνα με το όπως αυτά προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία.

Όσον αφορά τα ανακριβή βιβλία, σε περίπτωση που από τον έλεγχο διαπιστώθηκαν παραβάσεις ή υφίστανται παραβάσεις στο αρχείο της υπηρεσίας, οι οποίες θεωρείται ότι καθιστούν τα βιβλία και στοιχεία ανακριβή, τότε ο προσδιορισμός των ακαθάριστων εσόδων πραγματοποιείται σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Αναφορικά με τον προσδιορισμό των καθαρών κερδών, δεν τηρείται κάποια ειδική διαδικασία και σε κάθε περίπτωση, λαμβάνονται υπόψη τα προσδιοριζόμενα ακαθάριστα έσοδα, αναλόγως της περίπτωσης και εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις φορολογίας εισοδήματος.

Ειδικότερα, σε περίπτωση επαρκών και ακριβών βιβλίων και στοιχείων, όταν τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα δεν έρχονται σε συμφωνία με τα λοιπά οικονομικά μεγέθη, τότε αρχικά πραγματοποιείται ο προσδιορισμός των αναλογούντων καθαρών κερδών επί της διαφοράς των ακαθάριστων εσόδων με τη χρήση του Μ.Σ.Κ.Κ., έπειτα το ποσό που προκύπτει προστίθεται στα προσδιοριζόμενα από τον έλεγχο καθαρά κέρδη με βάση τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα και το τελικό άθροισμα είναι το σύνολο των καθαρών κερδών.

Άρθρο 8. Έλεγχος Λοιπών Φορολογικών Αντικειμένων

Ο έλεγχος των λοιπών φορολογιών γίνεται παράλληλα με τον έλεγχο της φορολογίας εισοδήματος. Προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη, σε αυτές τις φορολογίες, εφαρμόζονται οι κατά περίπτωση οικείες διατάξεις. Τα ακαθάριστα έσοδα που δηλώθηκαν ή αυτά που προκύπτουν από τα τηρηθέντα βιβλία και στοιχεία ή αυτά που προσδιορίζονται από τον έλεγχο για τη φορολογία εισοδήματος, λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη για τον προσδιορισμό των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες.

Άρθρο 9. Διαδικασία Ελέγχου

Έπειτα από έγγραφη εντολή του προϊσταμένου της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας ή άλλου αρμοδίου οργάνου, ενεργείται ο έλεγχος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν.3610/2007. Σε ειδικό σημείωμα ελέγχου περιλαμβάνονται οι διαπιστώσεις και τα αποτελέσματα του ελέγχου φορολογίας εισοδήματος για όλες τις ελεγχόμενες χρήσεις. Επίσης, σε αυτό το σημείωμα καταγράφεται και η κρίση επί του κύρους των βιβλίων και το πόρισμα του ελέγχου περί του ύψους των αγορών ή των ακαθάριστων εσόδων, κατά περίπτωση, καθώς και των καθαρών κερδών, για κάθε ελεγχόμενη χρήση.

Τα ειδικά σημειώματα ελέγχου υπογράφονται, ελέγχονται και θεωρούνται και εφόσον εμπεριέχουν διαπιστώσεις φορολογικών διαφορών, επιδίδονται στον υπόχρεο με ευθύνη των ελεγκτών. Ωστόσο, στην περίπτωση που από τον έλεγχο που διενεργήθηκε δεν προκύψουν

διαφορές για κανένα φορολογικό αντικείμενο, η γνωστοποίηση στον επιτηδευματία πραγματοποιείται με μια απλή ταχυδρομική επιστολή.

Όταν υπάρχουν παραβάσεις οι οποίες έχουν διαπιστωθεί από άλλους ελέγχους και για τις οποίες δεν έχει κινηθεί η διαδικασία επιβολής προστίμου, τότε εκδίδονται οι σχετικές καταλογιστικές πράξεις, οι οποίες επιδίδονται στον υπόχρεο μαζί με τις οικείες εκθέσεις ελέγχου και τα ειδικά σημειώματα. Για τις εκδιδόμενες καταλογιστικές πράξεις, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 11 αυτής της απόφασης.

Άρθρο 10. Επίλυση Φορολογικών Διαφορών Υποθέσεων που Υπάγονται στον Τρόπο Ελέγχου της Απόφασης

Σε περίπτωση που ο υπόχρεος αμφισβητεί το περιεχόμενο των ειδικών σημειωμάτων ελέγχου, έχει την δυνατότητα εντός πέντε ημερών, να υποβάλει αίτηση και παράλληλα όλα τα αποδεικτικά στοιχεία προς υποστήριξη των ισχυρισμών του, προς τον προϊστάμενο της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας με πρόταση επίλυσης των φορολογικών διαφορών.

Αυτή η αίτηση με πρόταση επίλυσης της διαφοράς υποβάλλεται ενιαία για όλες ή μερικές από τις ελεγχόμενες χρήσεις που ο φορολογούμενος θέλει να περαιώσει και για όλα τα φορολογικά αντικείμενα κάθε χρήσης. Δηλαδή δεν γίνεται να ζητείται η επίλυση της διαφοράς μόνο για τον Φ.Π.Α. και να παραμένει σε εκκρεμότητα η φορολογία εισοδήματος της ίδιας χρήσης ή το αντίστροφο. Με την υποβολή της αίτησης ορίζεται και η ημερομηνία εξέτασης της. Κατά κανόνα, η επίλυση των φορολογικών διαφορών δεν δύναται να πραγματοποιηθεί μετά την πάροδο δέκα ημερών από την ημερομηνία επίδοσης των ειδικών σημειωμάτων ελέγχου.

Τα ζητήματα τα οποία εξετάζονται κατά την επίλυση της διαφοράς είναι το ύψος της φορολογητέας ύλης και ο χαρακτηρισμός επί του κύρους των βιβλίων και στοιχείων. Κατά την εξέταση της αίτησης γίνεται η εκτίμηση των απόψεων του υπόχρεου και στην περίπτωση που αυτές γίνουν ολικά ή μερικά αποδεκτές, τότε υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης του πορίσματος του ελέγχου ως προς τα δύο εξεταζόμενα ζητήματα.

Επιπλέον, η διαφορά των ακαθάριστων εσόδων που προκύπτει (άρθρο 7) μπορεί να μειωθεί σε ποσοστό 20% ή ακόμα και σε ποσοστό έως 40%, στην περίπτωση που αποδεδειγμένα προκύπτει από στοιχεία που προσκομίζει ο επιτηδευματίας ότι ορισμένα γεγονότα ανωτέρας βίας επηρέασαν αρνητικά τη λειτουργία της επιχείρησής του.

Αν τελικά οι απόψεις των δύο μερών συμπίπτουν, συντάσσονται σχετικά πρακτικά επί του σώματος των αντίστοιχων ειδικών σημειωμάτων ελέγχου και σύμφωνα με αυτά εκδίδονται, ξεχωριστά για κάθε φορολογική διαφορά, φύλλα ελέγχου ή πράξεις προσδιορισμού αποτελεσμάτων ή φόρων ή αποφάσεις επιβολής προστίμου, επί των οποίων συντάσσονται οι οικείες πράξεις επίλυσης της διαφοράς.

Η περαιώση των υποθέσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί και για μερικές μόνο από τις ελεγχόμενες χρήσεις, ωστόσο θα πρέπει να είναι συνεχόμενες και να αρχίζουν από την παλαιότερη ανέλεγκτη χρήση. Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση περαιώσης αποτελεί η επίλυση όλων των προκύπτουσών φορολογικών διαφορών από τον διενεργηθέντα έλεγχο για κάθε χρήση, αλλά και η ταυτόχρονη επίλυση των τυχόν εκκρεμών φορολογικών διαφορών της ίδιας χρήσης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 11.

Τα πρακτικά καθώς και οι πράξεις επίλυσης της διαφοράς υπογράφονται από τον προϊστάμενο της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου, με αιτιολόγηση της γνώμης τους. Όταν υφίστανται διαφορετικές απόψεις, ναι μεν αναγράφονται και οι δύο απόψεις αλλά υπερισχύει η άποψη του προϊσταμένου της ελεγκτικής αρχής.

Άρθρο 11. Επίλυση Υφιστάμενων Εκκρεμών Φορολογικών Διαφορών που Αφορούν τις Ελεγχόμενες Χρήσεις

Ουσιαστικά στην πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου επαναλαμβάνονται οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της τρίτης παραγράφου του προηγούμενου άρθρου. Δηλαδή, σε περίπτωση που κατά την επίλυση των φορολογικών διαφορών εκκρεμούν στην Δ.Ο.Υ. ή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, καταλογιστικές πράξεις με οποιοδήποτε φορολογικό αντικείμενο, που αναφέρονται σε μία ή περισσότερες ελεγχόμενες χρήσεις, η

ταυτόχρονη επίλυση των προκυπτουσών φορολογικών διαφορών από τις πράξεις αυτές αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση περαίωσης των αντίστοιχων ελεγχόμενων χρήσεων.

Προκειμένου να επιλυθούν αυτές οι φορολογικές διαφορές των καταλογιστικών πράξεων, τίθενται σε εφαρμογή ως προς τον περιορισμό των πρόσθετων φόρων, προσαυξήσεων και προστίμων οι ισχύουσες κατά περίπτωση διατάξεις. Η επίλυση των φορολογικών διαφορών γίνεται βάσει σχετικού αιτήματος του υπόχρεου ή ιδιαίτερου αιτήματος το οποίο συνεξετάζεται με την παραπάνω αίτηση. Αν τελικά συμπέσουν οι απόψεις της φορολογικής αρχής και του υπόχρεου, συντάσσεται σχετική πράξη επίλυσης της διαφοράς επί του σώματος της οικείας καταλογιστικής πράξης¹⁷.

3.2. Έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή των φόρων (ΠΟΛ. 1037/2005)

Με την εφαρμογή της ΠΟΛ. 1037/2005, καθορίζονται τα κριτήρια επιλογής για έλεγχο, ο τρόπος και η διαδικασία ελέγχου των εκκρεμών υποθέσεων φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών των επιτηδευματιών καθώς και ο ειδικός τρόπος βεβαίωσης και καταβολής των διαφόρων προκυπτουσών φόρων. Παρακάτω αναλύονται συνοπτικά τα κυριότερα άρθρα της απόφασης αυτής.

Άρθρο 1. Επιλογή Υποθέσεων για Έλεγχο

Οι εκκρεμείς υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών επιλέγονται για έλεγχο σύμφωνα με τα εξής κριτήρια:

- ✘ Ύπαρξη ουσιαστικών παραβάσεων του Κ.Β.Σ., δηλαδή ύπαρξη ανακρίβειας ή ανεπάρκειας των βιβλίων.
- ✘ Μη υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, Φ.Π.Α. ή άλλων φορολογικών αντικειμένων.
- ✘ Ύπαρξη μεγάλων πιστωτικών υπολοίπων Φ.Π.Α. που δεν δικαιολογούνται από το αντικείμενο δραστηριότητας της επιχείρησης.

---

¹⁷ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 38-61

- ✘ Κατάσχεση ή απώλεια βιβλίων και στοιχείων ή φορολογικών ταμειακών μηχανών ή μηχανισμών.
- ✘ Ύπαρξη υψηλών δαπανών σε επιχειρήσεις οι οποίες δεν διαθέτουν αξιόλογα αποθέματα.
- ✘ Μη προσδιορισμός των καθαρών κερδών κατά τις κείμενες διατάξεις ή μη εφαρμογή του προβλεπόμενου συντελεστή καθαρών κερδών, εφόσον προβλέπεται ο εξωλογιστικός τους προσδιορισμός).
- ✘ Ύπαρξη αδικαιολόγητης διαφοράς ανάμεσα στα συμπληρωματικά στοιχεία των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και των δηλώσεων Φ.Π.Α.
- ✘ Ύπαρξη ζημίας σε έστω και μια από τις εκκρεμείς διαχειριστικές περιόδους.
- ✘ Χαμηλός συντελεστής μικτού και καθαρού κέρδους από τις υποβληθείσες δηλώσεις.
- ✘ Χρήση αναπτυξιακών νόμων.
- ✘ Ύπαρξη μεγάλων ποσών ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

Άρθρο 2. Γενικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις

Σύμφωνα με την ΠΟΛ. 1037/2005 θα ενεργούνται μόνο οι επαληθεύσεις οι οποίες ενδείκνυνται κατά περίπτωση. Ωστόσο δίνεται η δυνατότητα στον ελεγκτή, με πρωτοβουλία του να μπορεί να ενεργεί και άλλες επαληθεύσεις, οι οποίες κρίνονται επιβεβλημένες προκειμένου να ολοκληρωθεί το έργο του. Ας τονισθεί ότι σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η εξέταση της πιο πρόσφορης μεθόδου, ούτως ώστε να μην υπάρξει σπατάλη δυνάμεων και χρόνου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου αυτού, οριοθετούνται οι ελεγκτικές επαληθεύσεις οι οποίες γίνονται σε όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις οι οποίες έχουν επιλεγεί για έλεγχο, δίχως να εξετάζεται το είδος της ασκούμενης δραστηριότητας και η κατηγορία των τηρούμενων βιβλίων. Οι γενικές επαληθεύσεις γίνονται με βάση τα στοιχεία του επιχειρηματία, με βάση τα υπηρεσιακά στοιχεία και με τον έλεγχο έκδοσης πλαστών ή εικονικών και λήψης εικονικών φορολογικών στοιχείων.

Έτσι, με βάση τα στοιχεία του επιτηδευματία ελέγχονται και διαπιστώνονται υποχρεωτικά τουλάχιστον τα εξής:

- ✘ Αν τηρήθηκαν τα βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται, για το κεντρικό και τα υποκαταστήματα και αν τα βιβλία αυτά, συμπεριλαμβανομένων και των πρόσθετων, τηρήθηκαν βάσει των διατάξεων του Κ.Β.Σ..
- ✘ Αν υπάρχει νόμιμο συστατικό έγγραφο και νόμιμες τροποποιήσεις για τις Ο.Ε., τις Ε.Ε., τις Ε.Π.Ε. και τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού χαρακτήρα και αν υπάρχει κατάθεση της έγγραφης συμφωνίας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. πριν από την έναρξη εργασιών για τις κοινοπραξίες των επιτηδευματιών.
- ✘ Επαλήθευση του ύψους των ακαθάριστων εσόδων, δηλαδή αν έχουν καταχωρηθεί ορθά στα βιβλία όλα τα φορολογικά στοιχεία εσόδων, αν έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα τιμολόγια πώλησης ή οι αποδείξεις λιανικής πώλησης για τα εκδοθέντα δελτία αποστολής, αν καλύπτονται με νόμιμα δικαιολογητικά οι επιστροφές και οι εκπτώσεις κ.λπ.
- ✘ Επαλήθευση του ύψους των αγορών, δηλαδή αν έχουν καταχωρηθεί ορθά στα βιβλία όλα τα φορολογικά στοιχεία εξόδων σύμφωνα με τα τιμολόγια και τις διασαφήσεις εισαγωγής, αν καλύπτονται με νόμιμα δικαιολογητικά οι επιστροφές και οι εκπτώσεις, αν αναγράφονται ορθά οι ποσότητες στα δελτία αποστολής ή στις φορτωτικές κ.λπ.
- ✘ Αν για τις παραγωγικές επενδύσεις και αφορολόγητες κρατήσεις των αναπτυξιακών νόμων έχουν εφαρμοσθεί οι κείμενες διατάξεις.
- ✘ Αν υφίστανται υπερτιμολογήσεις ή υποτιμολογήσεις με βάση το άρθρο 39 του ν.2238/1994.
- ✘ Αν εφαρμόστηκαν οι ισχύουσες διατάξεις για την αναπροσαρμογή της αξίας ακινήτων.

Επιπλέον, με βάση τα υπηρεσιακά στοιχεία ελέγχονται και διαπιστώνονται αν υπάρχουν παραβάσεις Κ.Β.Σ. ή άλλα έγγραφα ή στοιχεία από τα οποία προκύπτει φοροδιαφυγή ή επηρεάζεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων. Ακόμα, αξιοποιούνται πιθανά στοιχεία ελεγκτικών επαληθεύσεων ή διασταυρώσεων που αποστέλλονται στις Δ.Ο.Υ., καταστάσεων της Γ.Γ.Π.Σ. και λοιπών στοιχείων από οργανισμούς, τράπεζες κ.λπ.

Αναφορικά με τον έλεγχο έκδοσης πλαστών ή εικονικών και λήψης εικονικών φορολογικών στοιχείων, αξιοποιούνται στοιχεία, καταστάσεις και πληροφορίες, για εκδότες πλαστών ή εικονικών καθώς και για λήπτες εικονικών φορολογικών στοιχείων και ελέγχονται μεμονωμένες αγορές ή δαπάνες υψηλής αξίας από προμηθευτές χωρίς συστηματικές συναλλαγές, καθώς και φορολογικά στοιχεία, για τυχόν πλαστότητα, εικονικότητα ή νόθευση.

Επίσης, ελέγχεται ο τρόπος διακίνησης των αγαθών και έκδοσης των προβλεπόμενων στοιχείων διακίνησης και μεταφοράς, ενώ παράλληλα πραγματοποιούνται διασταυρωτικές δειγματοληπτικές επαληθεύσεις των πρωτότυπων φορολογικών στοιχείων με τα αντίστοιχα στελέχη, καθώς και έλεγχος δυνατότητας παραγωγής, αποθήκευσης και διακίνησης αγαθών. Ειδικότερα, σε επιχειρήσεις οι οποίες διενεργούν ενδοκοινοτικές συναλλαγές, αξιολογούνται και ελέγχονται στοιχεία αναφορικά με την εγκυρότητα των Α.Φ.Μ. κοινοτικών εμπόρων και τις αξίες των ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

Εκτός από τις γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις του άρθρου 2, σύμφωνα με το άρθρο 3, σε κάθε κατηγορία βιβλίων γίνονται και ειδικές επαληθεύσεις. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 4, εκτός από τις υποχρεωτικές γενικές και τις ειδικές επαληθεύσεις, υπάρχει η δυνατότητα διενέργειας πρόσθετων επαληθεύσεων, πάντα με τη σύμφωνη γνώμη του προϊσταμένου της ελεγκτικής υπηρεσίας, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο βάσει των πραγματικών δεδομένων, της βαρύτητας και τις ιδιαιτερότητες της ελεγχόμενης επιχείρησης ή του κλάδου.

Άρθρο 5. Έλεγχος Λοιπών Φορολογικών Αντικειμένων

Ο έλεγχος των λοιπών φορολογιών γίνεται παράλληλα με τον έλεγχο της φορολογίας εισοδήματος. Προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη, σε αυτές τις φορολογίες, διενεργούνται οι κατά περίπτωση επαληθεύσεις και εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις.

Τα ακαθάριστα έσοδα ή οι αγορές που δηλώθηκαν ή προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία ή αυτά που προσδιορίζονται από τον έλεγχο για τη φορολογία εισοδήματος, λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη για τον προσδιορισμό των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες.

Ειδικότερα στην φορολογία Φ.Π.Α. διενεργείται υποχρεωτικός έλεγχος τουλάχιστον για τα παρακάτω:

- ✘ Αν πραγματοποιήθηκε ορθά τα δεδομένα των βιβλίων στις υποβληθείσες δηλώσεις Φ.Π.Α.
- ✘ Αν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες και προϋποθέσεις στις περιπτώσεις έκπτωσης επί του τζίρου και στα ειδικά καθεστάτα Φ.Π.Α.
- ✘ Αν το πιστωτικό υπόλοιπο Φ.Π.Α. μεταφέρθηκε για συμψηφισμό δίχως να υπάρχει δικαίωμα λόγω παραγραφής του ή άλλου λόγου.
- ✘ Αν διενεργήθηκε διακανονισμός εμπορεύσιμων ή παγίων στοιχείων, εφόσον υπήρχε υποχρέωση (βάσει του άρθρου 33 του ν.2859/2000).
- ✘ Αν διενεργήθηκε επιμερισμός του φόρου των κοινών εισροών (Pro-rata), εφόσον υπήρχε υποχρέωση (βάσει του άρθρου 31 του ν.2859/2000).
- ✘ Αν εφαρμόστηκαν οι ορθοί συντελεστές Φ.Π.Α. εκροών και εισροών
- ✘ Αν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες και υπάρχουν τα αντίστοιχα δικαιολογητικά στις περιπτώσεις των απαλλασσόμενων πωλήσεων.
- ✘ Αν όντως πραγματοποιήθηκαν οι ενδοκοινοτικές παραδόσεις αγαθών και αν έχουν εκδοθεί τα νόμιμα φορολογικά στοιχεία.

Άρθρο 8. Μεταβατικές και Λοιπές Διατάξεις

Στα κριτήρια επιλογής για έλεγχο και στον τρόπο και τη διαδικασία ελέγχου και βεβαίωσης και καταβολής των φόρων που ορίζονται με αυτήν την απόφαση, υπάγονται όλες οι εκκρεμείς υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών επιτηδευματιών που αφορούν διαχειριστικές περιόδους για τις οποίες παρήλθε ή παρέρχεται ο χρόνος υποβολής των οικείων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και Φ.Π.Α., εκτός τις υποθέσεις που εμπíπτουν στις διατάξεις περί φορολογίας πλοίων.

Τα λοιπά εισοδήματα από άλλες πηγές πέραν από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, τα οποία αφορούν εκκρεμείς υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος

επιτηδευματιών που ελέγχονται σύμφωνα με αυτήν την απόφαση, ελέγχονται παράλληλα με τα εισοδήματα από την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Σε περίπτωση επίλυσης των διαφορών που προκύπτουν από τον διενεργούμενο έλεγχο των λοιπών εισοδημάτων παράλληλα με τις διαφορές που προκύπτουν από τον έλεγχο των εισοδημάτων από την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας, λαμβάνεται υπόψη η προκύπτουσα για τις οικείες χρήσεις βάσει συμβιβασμού συνολική οφειλή από όλες τις πηγές εισοδημάτων του επιτηδευματία¹⁸.

---

¹⁸ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 164-179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1. Η Εμφάνιση και ο Ορισμός των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Την σημερινή εποχή, εκτός από τους παραδοσιακούς τρόπους ελέγχου, ενσωματώθηκαν στο φορολογικό δίκαιο της Ελλάδας διάφοροι νόμοι και πρακτικές που χρόνια τώρα εφαρμόζονται στις ανεπτυγμένες χώρες της δύσης (Η.Π.Α. κλπ.), σε συνδυασμό με την ευρύτερη χρήση της τεχνολογίας και με την βοήθεια των στοιχείων που συλλέγονται από διασταυρώσεις, αξιοποιώντας τις πληροφορίες που παρέχουν τα τραπεζικά ιδρύματα για την πραγματική κίνηση των κεφαλαίων.

Στην ουσία, οι ελεγκτικές υπηρεσίες έχουν πλέον την δυνατότητα να προβούν με έμμεσο τρόπο στον προσδιορισμό των ακαθάριστων εσόδων και των γενικών εισοδημάτων κάποιου φορολογούμενου, όπως για παράδειγμα μέσω ενός εμβάσματος στο εξωτερικό. Αυτές οι μέθοδοι αποτελούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Η πρώτη θεσμοθέτηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου πραγματοποιήθηκε το 2012 με την υιοθέτηση του άρθρου 67B του ν.2238/1994 πριν αντικατασταθούν από το άρθρο 28 του ν.4172/2013 και το άρθρο 27 του ν.4174/2013 και μεταγενέστερες εγκυκλίου (ΠΟΛ. 1050/17-02-2014). Αυτές οι νέες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα συμπληρωματικό εργαλείο ελέγχου το οποίο καθιστά ικανές τις ελεγκτικές αρχές, συγχρόνως με τις παραδοσιακές μεθόδους ελέγχου, οι οποίες βασίζονται κατά κύριο λόγο στα δεδομένα που προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία καθώς επίσης και στα στοιχεία των φορολογικών δηλώσεων, να προσδιορίσουν τη φορολογητέα ύλη βάσει την κινητή και ακίνητη περιουσία, τα εισοδήματα και τις πραγματικές δαπάνες.

Έτσι, οι ελεγκτές, με την χρήση ενός ευρέως φάσματος πληροφοριών από διάφορες πηγές (τραπεζικά ιδρύματα, χρηματιστηριακές-αποθετήριο τίτλων, ΔΕΚΟ κ.λπ.), έχουν την δυνατότητα να εξάγουν ασφαλέστερα συμπεράσματα και να προσδιορίσουν τη φορολογητέα ύλη του ελεγχόμενου, την οποία πιθανόν φορολογούμενος να την απέκρυβε ως τότε από τη φορολογική δήλωση του.

Ας σημειωθεί ότι παρόλο που στην Ελλάδα οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έκαναν την εμφάνιση τους σχετικά πρόσφατα, αποτελούν ένα εργαλείο το εφαρμόζεται αρκετά χρόνια από την υπηρεσία εσόδων των Η.Π.Α (The Internal Revenue Service) και από την Γαλλία (μεγάλο κομμάτι της γενικότερης εμπορικής Ελληνικής νομοθεσίας προέρχεται από την Γαλλία).

Δυστυχώς, κατά την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, συναντώνται μεγάλος αριθμός προβλημάτων, καθώς οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν είναι πλήρως εξοικειωμένοι με αυτές τις τεχνικές και επίσης υφίσταται έλλειψη επαρκών στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα προκειμένου να εφαρμοστούν οι τεχνικές αυτές (οι τράπεζες δεν έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν ακριβή στοιχεία για την κίνηση των λογαριασμών παρελθόντων ετών, όπως για το 2000, 2001 κ.λπ.)¹⁹

4.2. Οι Υπαγόμενες Περιπτώσεις στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου

Με βάση τις διατάξεις της ΠΟΛ 1050/2014, οι υποθέσεις που υπάγονται στον έλεγχο αναφορικά με τα φυσικά πρόσωπα είναι οι ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος. Όσον αφορά τις ατομικές επιχειρήσεις, προκειμένου να υπαχθούν στον έλεγχο με την χρήση έμμεσων τεχνικών θα πρέπει να ισχύει μία ή περισσότερες από τις παρακάτω περιπτώσεις, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 αυτής της εγκυκλίου.

✘ Όταν προκύπτει αδικαιολόγητος πλουτισμός (περιουσιακά στοιχεία και καταθέσεις).

---

¹⁹ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

- ✘ Όταν παρουσιάζονται υψηλές δαπάνες οι οποίες δεν μπορούν να δικαιολογηθούν από τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου φυσικού προσώπου (ατομικά και οικογενειακά) ή/και της επιχείρησης στην οποία συμμετέχει.
- ✘ Όταν τα δηλωθέντα εισοδήματα από την άσκηση ατομικής επιχείρησης ή ελευθέρου επαγγέλματος δεν εμφανίζουν σημαντική απόκλιση από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο. Σε αυτήν την περίπτωση εντάσσονται και τα φυσικά πρόσωπα τα οποία είναι μέλη οποιασδήποτε μορφής εταιρειών που εμφανίζουν ζημιγόνα αποτελέσματα.
- ✘ Όταν δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και στοιχεία.
- ✘ Όταν υπάρχουν πληροφορίες που αφορούν παράνομα ή αδήλωτα εισοδήματα, αγορές, δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές, οικογενειακές)²⁰.

4.3. Χρήσιμες Έννοιες για την Εφαρμογή των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Καταθέσεις σε/Αναλήψεις από Προσωπικούς και Επαγγελματικούς Λογαριασμούς σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Η έννοια αναφέρεται σε καταθέσεις και αναλήψεις σε και από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οποιασδήποτε μορφής στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, που πραγματοποιήθηκαν από τον φορολογούμενο, την/τον σύζυγο και τα προστατευόμενα μέλη τους και αφορά προσωπικούς και επαγγελματικούς λογαριασμούς.

Επιπλέον, οι περιπτώσεις κοινών λογαριασμών καταλογίζονται στον πραγματικό δικαιούχο ο οποίος καθορίζεται σύμφωνα με τις πραγματικές περιστάσεις και τη φύση των συναλλαγών. Τέλος, εφίσταται η προσοχή σε περίπτωση που το προαναφερθέν δεν είναι εφικτό, όπου τότε η κατανομή των ποσών πραγματοποιείται ποσοστιαία αναλόγως του αριθμού των συνδικαιούχων.

Περιουσιακά στοιχεία. Η έννοια αναφέρεται στα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου, της/του συζύγου και των προστατευομένων μελών τους στην Ελλάδα ή το

---

²⁰ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

εξωτερικό. Δηλαδή στην κινητή και ακίνητη περιουσία οποιασδήποτε μορφής. Η αποτίμηση κατά το χρόνο απόκτησης πραγματοποιείται με βάση την αξία κτήσης ή το κόστος κατασκευής προσαυξημένη με την αξία/κόστος πιθανών προσθηκών ή βελτιώσεων. Ας σημειωθεί ότι στα περιουσιακά στοιχεία συμπεριλαμβάνονται και οι πιθανές υπάρχουσες απαιτήσεις έναντι τρίτων.

Προστατευόμενα μέλη είναι τα πρόσωπα που ορίζονται στο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) και συγκεκριμένα στο άρθρο 7 του ν. 2238/1994²¹. Έτσι, θεωρείται ότι τα παρακάτω πρόσωπα (εκτός από τον/την σύζυγο που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα) βαρύνουν τον φορολογούμενο, εφόσον συνοικούν με αυτόν και το ετήσιο φορολογούμενο, πραγματικό ή τεκμαρτό και απαλλασσόμενο εισόδημά τους δεν είναι υψηλότερο από €3.000 ή από €6.000 αν αυτά παρουσιάζουν αναπηρία 67% και άνω.

- ✘ Ο/Η σύζυγος που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα.
- ✘ Τα ανήλικα άγαμα τέκνα.
- ✘ Τα ενήλικα άγαμα τέκνα τα οποία είναι έως 25 ετών και σπουδάζουν σε σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και εκείνα τα οποία παρακολουθούν Ι.Ε.Κ. στο εσωτερικό. Το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θεωρούνται προστατευόμενα μέλη παρατείνεται ως και δύο έτη, με την προϋπόθεση ότι καθ' αυτά τα έτη είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ.
- ✘ Τα άγαμα τέκνα που δεν υπάγονται στην προηγούμενη περίπτωση, με την προϋπόθεση ότι υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.
- ✘ Τα άγαμα ή διαζευγμένα ή που τελούν σε κατάσταση χηρείας τέκνα ή αδέρφια και των δύο συζύγων, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και άνω.
- ✘ Οι ανιόντες και των δύο συζύγων.

---

²¹ Κορομηλάς Γεώργιος, 2013, <http://www.naftemporiki.gr/cmsutils/downloadpdf.aspx?id=652037>

- ✘ Οι ανήλικοι ορφανοί από πατέρα και μητέρα, συγγενείς μέχρι τον τρίτο βαθμό οποιουδήποτε από τους συζύγους²².

Δαπάνες. Η έννοια αναφέρεται σε πάσης φύσεως δαπάνες οι οποίες πραγματοποιούνται από τον ελεγχόμενο, την/τον σύζυγό του και τα προστατευόμενα μέλη τους. Σε περίπτωση που η πραγματοποίηση της δαπάνης είναι δεδομένη, αλλά το καταβληθέν ποσό δεν είναι γνωστό και ο φορολογούμενος δεν παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία για το ύψος του ποσού, τότε το ποσό δαπάνης προσδιορίζεται σύμφωνα με τα στοιχεία που βρίσκονται στη διαθεσιμότητα του προϊστάμενου της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας.

Υποκείμενος στις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.) είναι το φυσικό πρόσωπο με βάση τις διατάξεις του άρθρου 2 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.) ή με βάση της διατάξεις του άρθρου 1 του Κ.Φ.Α.Σ.²³

4.4. Το Περιεχόμενο των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου που Εφαρμόζονται στην Ελλάδα

Οι μέθοδοι με τις οποίες οι έμμεσες τεχνικές προσεγγίζουν τον κάθε έλεγχο σε διεθνές επίπεδο είναι:

- ✘ Η αρχή των αναλογιών.
- ✘ Η αρχή ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου.
- ✘ Η αρχή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου.
- ✘ Η αρχή της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.
- ✘ Η αρχή του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.

Από τις προαναφερθέντες μεθόδους, το Υπουργείο στην χώρα μας έχει προβεί σε έκδοση οδηγιών εφαρμογής μόνο για τις τρεις και συγκεκριμένα για την τεχνική ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου, την τεχνική της καθαρής θέσης του και την τεχνική του

---

²² E-fologia, <https://www.e-fologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=D2510C09ACCA3910.21E447CC04&version=2013/11/28>

²³ Κορομηλάς Γεώργιος, 2013, <http://www.naftemporiki.gr/cmsutils/downloadpdf.aspx?id=652037>

ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών με μετρητά. Ως εκ τούτου, οι άλλες δύο τεχνικές της αρχής των αναλογιών και της αρχής της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών δεν εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

Η Τεχνική Ανάλυσης της Ρευστότητας

Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου φυσικού προσώπου προσδιορίζει τη φορολογητέα ύλη αναλύοντας:

- ✘ Τα φορολογητέα ή μη έσοδα.
- ✘ Τις ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές αγορές και δαπάνες.
- ✘ Τις αυξήσεις και τις μειώσεις των ατομικών, οικογενειακών και επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων.

Κατά την μέθοδο της αρχής ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου, δημιουργείται ένα ισοζύγιο το οποίο περιλαμβάνει δύο βασικές στήλες. Η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών στηλών, θεωρείται φορολογητέα ύλη η οποία δεν έχει δηλωθεί και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, τότε υπόκειται σε φορολόγηση. Αυτές οι στήλες αφορούν τις:

- ✘ «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων», όπου περιλαμβάνονται τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί κατά την διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών.
- ✘ «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων», όπου περιλαμβάνονται όλες οι αναλώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου ²⁴.

---

²⁴ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

Η Τεχνική της Καθαρής Θέσης

Με βάση την τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου φυσικού προσώπου, αναδημιουργείται το οικονομικό ιστορικό του και προσδιορίζεται η φορολογητέα ύλη, συνυπολογίζοντας:

- ✘ Το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και των διαθέσιμων προσωπικών, οικογενειακών και επαγγελματικών κεφαλαίων.
- ✘ Τις διάφορες προσωπικές, οικογενειακές και επαγγελματικές απαιτήσεις, οι οποίες αποτελούν το ενεργητικό.
- ✘ Τις διάφορες προσωπικές, οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, οι οποίες αποτελούν το παθητικό.
- ✘ Τις ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές δαπάνες, που αφορούν ατομικές επιχειρήσεις.
- ✘ Τα ατομικά και οικογενειακά εισοδήματα από λοιπές πηγές.

Κατά την εφαρμογή της μεθόδου της αρχής της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, δημιουργείται ένας «Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού» για όλες τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους, με φορολογική περίοδο βάσης την αμέσως προηγούμενη από την πρώτη ελεγχόμενη φορολογική περίοδο. Το Ενεργητικό περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά την λήξη κάθε φορολογικής περιόδου, ενώ το Παθητικό περιλαμβάνει τις αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Η διαφορά μεταξύ του Ενεργητικού και του Παθητικού αποτελεί την καθαρή θέση της εκάστοτε φορολογικής περιόδου και από την καθαρή θέση λήξης της κάθε φορολογικής περιόδου αφαιρείται η καθαρή θέση έναρξης της. Οι αυξήσεις ή οι μειώσεις της καθαρής θέσης αναπροσαρμόζονται με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος (θάνατος, δωρεά, γονική παροχή, προίκα, κέρδη από τυχερά παιχνίδια, κ.λπ.) και τις περιπτώσεις εκποίησης αυτών, με τις κάθε είδους ατομικές και οικογενειακές δαπάνες και συγκρίνονται με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη

δηλωθείσα φορολογητέα ύλη (φορολογητέα ύλη η οποία δεν έχει δηλωθεί) και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, τότε υπόκειται σε φορολόγηση.

Η Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

Σύμφωνα με την τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά του φορολογούμενου, η φορολογητέα ύλη προσδιορίζεται με την παρακολούθηση της κίνησης των διαθεσίμων κεφαλαίων του ίδιου του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευομένων μελών τους, είτε με την κατάθεση τους σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς είτε με την ανάλωση τους σε διάφορες συναλλαγές με την χρήση μετρητών.

Με βάση αυτήν την τεχνική, αναλύονται όλες οι τραπεζικές καταθέσεις, τα διαθέσιμα, οι αγορές και οι δαπάνες σε μετρητά, σε επαγγελματικό αλλά και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου και συγκρίνονται με τα συνολικά έσοδα που έχουν δηλωθεί.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος σύμφωνα με την τεχνική αυτή, θα πρέπει από τις συνολικές καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου να αφαιρεθούν τα κατατεθειμένα ποσά που αναφέρονται σε έσοδα μη υποκείμενα σε φορολογία (εκταμιεύσεις δανείων, συμψηφιστικές κινήσεις και λοιπές πράξεις οι οποίες δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις).

Έπειτα, στο υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων προστίθενται όλες οι καταβολές σε μετρητά για προσωπικές, οικογενειακές και επαγγελματικές αγορές και δαπάνες, καθώς και λοιπές συναλλαγές και αφαιρούνται τα έσοδα τα οποία δεν υπόκεινται σε φορολογία, που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς.

Αυτό το νέο υπόλοιπο αναμορφώνεται με τις αυξήσεις ή τις μειώσεις των εισπρακτέων λογαριασμών και συγκρίνεται με τα συνολικά εισοδήματα που δηλώθηκαν. Η διαφορά που

προκύπτει θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση ²⁵.

4.5. Τα Στάδια του Ελέγχου

Για να ξεκινήσει ένας φορολογικός έλεγχος, αρχικά θα πρέπει να εκδοθεί εντολή ελέγχου, η κοινοποίηση της οποίας γίνεται εγγράφως στο φορολογούμενο. Στις περισσότερες περιπτώσεις και προφανώς κατά τη προσπάθεια διασφάλισης του Δημοσίου, μόλις εκδοθεί η εντολή ελέγχου, οι ελεγκτικές υπηρεσίες, μέσω των εισαγγελικών αρχών, δεσμεύουν την κινητή και ακίνητη περιουσία του ελεγχόμενου (τραπεζικούς λογαριασμούς, μετοχές, ακίνητα κ.λπ.). Η περιουσία του φορολογούμενου παραμένει δεσμευμένη ως την οριστική περαίωση του ελέγχου. Ωστόσο σε περίπτωση που ο ελεγχόμενος επιθυμεί να αποδεσμεύσει μέρος της περιουσίας του, προκειμένου να συνεχίσει να την χρησιμοποιεί, θα πρέπει να πάρει ειδική άδεια εκ μέρους του αρμόδιου εφόρου.

Με την κοινοποίηση του ελέγχου, μέσα σε χρονικό διάστημα λίγων ημερών, ο φορολογούμενος έχει την υποχρέωση της προσκόμισης όλων των απαιτούμενων στοιχείων για να μπορέσει να δικαιολογήσει τις πρωτογενείς καταθέσεις των λογαριασμών του σε βάθος χρόνου (από το 2000 και μετά). Παράλληλα και με την προϋπόθεση ότι η εντολή ελέγχου προβλέπει και έλεγχο με έμμεσες τεχνικές, ο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να συμπληρώσει ένα ερωτηματολόγιο σχετικό με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου και να το παραδώσει μαζί με τα στοιχεία που θεωρεί ότι ενισχύουν τους ισχυρισμούς του.

Μετά την επεξεργασία των στοιχείων που προσκομίστηκαν, οι ελεγκτικές αρχές κοινοποιούν το «Προσωρινό Σημείωμα Διαπιστώσεων Ελέγχου», όπου αναφέρουν αναλυτικά όλα τα στοιχεία που έχει λάβει υπόψη του ο έλεγχος, ενώ για τα στοιχεία που έχουν απορριφθεί, πρέπει να αναφέρεται ο λόγος για τον οποίο δεν έγιναν δεκτά. Ας σημειωθεί ότι σε κάθε περίπτωση, ο ελεγχόμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει αντίγραφα των εγγράφων στα οποία βασίστηκε ο έλεγχος.

---

²⁵ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-yphotheseon>

Από την στιγμή της κοινοποίησης, ο ελεγχόμενος μπορεί να προβάλλει ενστάσεις σχετικά με τις διαπιστώσεις του ελέγχου, εντός είκοσι μερών. Όταν τελειώσει αυτή η προθεσμία των είκοσι μερών, θα πρέπει η ελεγκτική αρχή, εντός ενός μήνα, να προβεί στην επεξεργασία των νέων στοιχείων και στην κοινοποίηση της «Έκθεσης Ελέγχου Προσδιορισμού Φόρου».

Με την κοινοποίηση της «Έκθεσης Ελέγχου Προσδιορισμού Φόρου», βεβαιώνεται στις οφειλές του φορολογούμενου το ποσό που προέκυψε. Εντός ενός μήνα, ο ελεγχόμενος έχει το δικαίωμα κατάθεσης «Ενδικοφανής Προσφυγής» ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, η οποία μέσα σε ένα τετράμηνο μπορεί να προβεί στην εξέταση των ισχυρισμών του ελεγχόμενου, προκειμένου να τους αποδεχθεί ή να τους απορρίψει.

Καθ' όλη τη διάρκεια των τεσσάρων μηνών, το βεβαιωμένο ποσό είναι απαιτητό από τις φορολογικές αρχές, εκτός και αν ο ελεγχόμενος πληρώσει το 50% του βεβαιωμένου ποσού πριν να καταθέσει της «Ενδικοφανή Προσφυγή» και ζητήσει αναστολή του υπολοίπου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υπάρχει η δυνατότητα αναστολής της πληρωμής όλου του βεβαιωμένου ποσού για να εξεταστεί η «Ενδικοφανής Προσφυγή». Μετά το πέρας των τεσσάρων μηνών και σε περίπτωση που δεν έχει λάβει θέση η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών, η προσφυγή θεωρείται απορριπτέα και ο φορολογούμενος ή θα ακολουθήσει τη δικαστική οδό ή θα εξοφλήσει το επιβληθέντα φόρο.

Κλείνοντας και αναφορικά με τον έλεγχο των εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων στην Ελλάδα, με την πρώτη εισαγωγή στην ελληνική νομοθεσία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου το 2012, η πρόοδος των ελεγκτικών αρχών και η αφομοίωση αυτής της διαδικασίας αυτής υπήρξε μηδαμινή. Ωστόσο, με την νέα παράταση που δόθηκε για τις παραγραφές των ελεγχόμενων υποθέσεων ως το τέλος του 2017, ίσως υπάρξει μεγαλύτερη κινητικότητα και ορθότερη εφαρμογή τους²⁶.

---

²⁶ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

5.1. Γενικά Στοιχεία αναφορικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Η ύπαρξη εισοδήματος ενός φυσικού προσώπου μπορεί να αποδειχθεί είτε άμεσα είτε έμμεσα. Η άμεση προσέγγιση απόδειξης προσδιορισμού εισοδήματος στηρίζεται σε ορισμένες συγκεκριμένες συναλλαγές (πωλήσεις, δαπάνες κ.λπ.), ενώ η έμμεση προσέγγιση στηρίζεται σε αποδείξεις οι οποίες προκύπτουν συμπερασματικά, από άλλα στοιχεία για την ύπαρξη εισοδήματος, χρησιμοποιώντας μία από τις παρακάτω τρεις μεθόδους:

- ✘ Η μέθοδος της ανάλυσης της ρευστότητας ή η μέθοδος των δαπανών.
- ✘ Η μέθοδος της καθαρής θέσης.
- ✘ Η μέθοδος των τραπεζικών καταθέσεων.

Όπως είναι φυσικό ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.) αναφορικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι εξαιρετικά ουσιώδης. Αρχικά συγκεντρώνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών αλλά και από τρίτες πηγές και με αυτά προμηθεύει τον έλεγχο. Έπειτα προχωράει σε καταχώρηση σε βάση δεδομένων, των οριστικοποιημένων με βάση τον έλεγχο, περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου.

Με βάση την απόφαση ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ/10.05.2013, στην περίπτωση που ο έλεγχος αφορά τις υποθέσεις των φυσικών προσώπων τα οποία δεν υπόκεινται στις διατάξεις του

Κ.Β.Σ. / Κ.Φ.Α.Σ., δηλαδή των μη επιτηδευματιών, τότε πραγματοποιούνται επαληθεύσεις και αξιοποιούνται στοιχεία που:

- ✘ Προέρχονται από τους φακέλους των Δ.Ο.Υ. τη Γ.Γ.Π.Σ., το Σ.Δ.Ο.Ε., την Δ.Ο.Σ. (Διεύθυνση Οικονομικών Στοιχείων), το σύστημα VIES, την οικονομική αστυνομία, τα λιμεναρχεία κ.λπ., αλλά και από κάθε άλλη υπηρεσία, τα στοιχεία της οποίας θεωρείται ότι συμβάλουν στην διαδικασία ελέγχου.
- ✘ Εμπεριέχονται στις καταστάσεις τις οποίες συμπληρώνει ο ελεγχόμενος και αφορούν τα ακίνητα και κινητά μέσα, τις επενδύσεις, τις καταθέσεις, τα έργα τέχνης, τις συλλογές και τα τιμαλφή, καθώς και στο ειδικό ερωτηματολόγιο που ορίζεται σύμφωνα με την ΠΟΛ. 1171/04.07.2013

Φυσικά, οι ελεγκτές έχουν τη δυνατότητα να ζητούν οποιαδήποτε πληροφορία χρειάζονται, αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων της ελεγχόμενης υπόθεσης και από τρίτους και λοιπούς φορείς, σύμφωνα με τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 66 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Στην περίπτωση που ο έλεγχος αφορά τις υποθέσεις των φυσικών προσώπων τα οποία υπόκεινται στις διατάξεις του Κ.Β.Σ. / Κ.Φ.Α.Σ., δηλαδή των επιτηδευματιών, τότε αρχικά συγκεντρώνονται όλα τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν για τους μη επιτηδευματίες και έπειτα πραγματοποιούνται οι εκάστοτε ισχύουσες ελεγκτικές επαληθεύσεις στα βιβλία και στοιχεία (ΠΟΛ. 1037/01.03.2005 και ΠΟΛ. 1072/08.04.2011). Ας σημειωθεί ότι η συλλογή καθώς και η αξιοποίηση των παραπάνω στοιχείων μπορεί να πραγματοποιείται μέσα από το πληροφοριακό σύστημα «Elenxis».

Όταν συντρέχει μία ή και περισσότερες από τις υπαγόμενες περιπτώσεις που ορίζονται βάσει της απόφασης ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ/10.05.2013, τότε τίθενται σε εφαρμογή οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου και επιλέγεται εκείνη η οποία κρίνεται πιο πρόσφορη για το δημόσιο συμφέρον.

Σε περίπτωση όπου ο έλεγχος πραγματοποιείται σε δήλωση φορολογίας εισοδήματος στην οποία και οι δύο σύζυγοι είναι επιτηδευματίες, υπάρχει η δυνατότητα επιλογής διαφορετικής έμμεσης τεχνικής για τον κάθε ελεγχόμενο σύζυγο. Σε αυτήν την περίπτωση, προκειμένου να εφαρμοστούν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου, οι κοινές δαπάνες των συζύγων μερίζονται με τα δηλωθέντα εισοδήματα του καθενός κατά αναλογία. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου μπορούν να εφαρμόζονται συνδυαστικά με τις υπόλοιπες διατάξεις του Κ.Φ.Ε.²⁷

5.2. Η Τεχνική Ανάλυσης της Ρευστότητας (Η Τεχνική των Δαπανών)

Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του ελεγχόμενου (τεχνική των δαπανών), αποτελεί μια σύγκριση όλων των δαπανών οι οποίες είναι γνωστές με όλες τις αποδείξεις κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ουσιαστικά, με την χρήση αυτής της μεθόδου, ο έλεγχος αποσκοπεί στην διαπίστωση της πηγής προέλευσης των εισοδημάτων.

Παρόλο που αυτή η μέθοδος είναι γνωστή με διάφορα ονόματα (μέθοδος προέλευσης και εφαρμογής κεφαλαίων, μέθοδος ροής κεφαλαίων και κατάσταση εφαρμογής κεφαλαίων κ.λπ.), στην απόφαση ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ/10.05.2013 ορίζεται ως τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method).

Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα αναλύοντας τα φορολογητέα ή μη έσοδα, τις ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές αγορές και δαπάνες, καθώς και τις αυξήσεις και τις μειώσεις των ατομικών, οικογενειακών και επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του ελεγχόμενου.

Κατά την εφαρμογή αυτής της τεχνικής, καταρτίζεται ένα ισοζύγιο το οποίο περιλαμβάνει δύο βασικές στήλες, των οποίων η μεταξύ τους διαφορά, θεωρείται εισόδημα το οποίο δεν έχει δηλωθεί και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, τότε υπόκειται σε φορολόγηση.

---

²⁷ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 385-386

Το περιεχόμενο της πρώτης στήλης, η οποία ονομάζεται «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων», αποτελείται από τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί κατά την διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών, ενώ στην δεύτερη στήλη, η οποία ονομάζεται «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων», περιλαμβάνονται όλες οι αναλώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί σε μετρητά, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης.

Σύμφωνα με την τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου, ο τύπος προκειμένου να υπολογιστούν τα Κεφάλαια/Εσοδα που προέρχονται από άγνωστες ή και παράνομες πηγές (μη δηλούμενο εισόδημα) είναι ο εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΑ/ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΑΓΝΩΣΤΕΣ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΠΗΓΕΣ	
	Δαπάνες (Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων)
Μείον	Κεφάλαια/Εσοδα από γνωστές πηγές
Ίσον	Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές

Η μέθοδος ανάλυσης της ρευστότητας χρησιμοποιείται ως βασική μέθοδος για την ύπαρξη κεφαλαίων από άγνωστες ή και παράνομες πηγές, εφόσον δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία και εφόσον συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις της απόφασης ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ/10.05.2013, περί υπαγόμενων υποθέσεων στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου (όταν υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός, όταν πραγματοποιούνται δαπάνες από άγνωστες ή παράνομες πηγές κεφαλαίων ή όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι υψηλότερο από το δηλωθέν εισόδημα).

Στις περιπτώσεις όπου ο ελεγχόμενος φορολογούμενος, έχει στην διάθεση του αρκετά στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, των οποίων η βάση κοστολόγησης σε όλη τη διάρκεια της ελεγχόμενης περιόδου, παραμένει ίδια, τότε είναι προτιμότερο να εφαρμοστεί η μέθοδος ανάλυσης της ρευστότητας αντί για την μέθοδο της καθαρής θέσης, καθώς υπάρχει η

δυνατότητα πραγματοποίησης μιας συνοπτικής παρουσίασης στον υπολογισμό. Ας σημειωθεί ότι τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, τα οποία παραμένουν σταθερά, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης περιόδου, δεν συμπεριλαμβάνονται στην κατάσταση δαπανών.

Επιπλέον, η τεχνική ανάλυσης της ρευστότητας πρέπει να χρησιμοποιείται συχνότερα στις περιπτώσεις όπου το εισόδημα του ελεγχόμενου ξοδεύεται σπάταλα και υπάρχει λίγη καθαρή περιουσία (ή δεν υπάρχει καθόλου). Επίσης, μια κατάσταση δαπανών μπορεί να συμβάλει στην επαλήθευση της ακρίβειας μιας άλλης τεχνικής ελέγχου για την απόδειξη ύπαρξης εισοδήματος και στην επαλήθευση ακρίβειας του γνωστού ή δηλωθέντος εισοδήματος.

Τέλος, η χρήση αυτής της έμμεσης τεχνικής ελέγχου, μπορεί να πραγματοποιηθεί και στις περιπτώσεις υπολογισμού των μετρητών ανά χείρας του ελεγχόμενου έτους σύμφωνα με την τεχνική της καθαρής θέσης, όταν η ημερομηνία εκκίνησης των μετρητών ανά χείρας είναι σε προηγούμενο έτος.

Τα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιούνται προκειμένου να γίνει ο υπολογισμός της φορολογητέας ύλης, κατά την τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου είναι:

- ✘ Οι δαπάνες, όπου περιλαμβάνεται η αύξηση των μετρητών ανά χείρας ή των τραπεζικών λογαριασμών, η αύξηση άλλων προσωπικών ή επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων, η μείωση των υπολοίπων του παθητικού και τα προσωπικά έξοδα διαβίωσης.
- ✘ Οι γνωστές πηγές εισοδήματος, όπου περιλαμβάνεται η μείωση των μετρητών ανά χείρας ή των τραπεζικών λογαριασμών, η πώληση ή η ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων, η μισθοί ή τα επιχειρηματικά κέρδη, οι επιστροφές φόρων, οι τόκοι, τα μερίσματα ή τα προϊόντα ασφάλισης, τα δάνεια, οι δωρεές ή οι εισροές από κληρονομίες, τα επιδόματα ή τα βοηθήματα που προέρχονται από το δημόσιο και

άλλες γνωστές πηγές. Οποιαδήποτε άλλη δαπάνη των γνωστών πηγών κεφαλαίου σημαίνει κεφάλαιο που προέρχεται από άγνωστες ή από παράνομες πηγές²⁸.

Παράδειγμα Τεχνικής Ανάλυσης της Ρευστότητας

Για την ανάλυση του παραδείγματος της τεχνικής ανάλυσης της ρευστότητας, θεωρούνται ως δεδομένα τα παρακάτω στοιχεία:

A. Δαπάνες

- ✘ (Α) Στις 31.12.2010 ο τραπεζικός λογαριασμός του φορολογούμενου είχε υπόλοιπο €3.000. Στις 31.12.2011 είχε υπόλοιπο €9.500 (δηλαδή €9.500-€3.000 = €6.500), ενώ στις 31.12.2012 είχε υπόλοιπο €10.450 (δηλαδή €10.450-€9.500 = €950). Το 2011 ο τόκος ανέρχονταν σε €550, ενώ το 2012 σε €950. Το 2011 οι συνολικές καταθέσεις ήταν €44.320 με €1.320 επανακαταθέσεις, ενώ το 2012 ήταν €39.170 με €200 επανακαταθέσεις.
- ✘ (Β) Κατά την 31.12.2010 ο φορολογούμενος είχε στην κατοχή του κοσμήματα τα οποία κόστιζαν €2.000. Το 2011 προέβηκε στην αγορά κοσμημάτων αξίας €10.000, ενώ το 2012 αγόρασε τιμαφή των οποίων η αξία ανέρχονταν σε €12000.
- ✘ (Γ) Κατά το 2010 ο ελεγχόμενος αγόρασε ένα μικρό σκάφος αξίας €35.000 και ως τις 31.12.2012 ήταν ακόμα στην κατοχή του.
- ✘ (Δ) Κατά τα 2012, αγόρασε καινούργιο αυτοκίνητο αξίας €36.500 με μετρητά.
- ✘ (Ε) Κατά το 2011 και 2012, πλήρωσε για υποθήκες €12.000 (η μείωση της υποθήκης το 2011 ήταν € 188.000, ενώ το 2012 ήταν €176.000).
- ✘ (ΣΤ) Στις 02.01.2011, ο φορολογούμενος αγόρασε καινούργια κατοικία αξίας €300.000. Προκατέβαλε τα €100.000 με μετρητά και το υπόλοιπο ποσό των €200.000 πιστώθηκε άτοκα.

---

28 Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 391-396

- ✘ (Ζ) Από 01.01.2011, ο φορολογούμενος πληρώνει μηνιαίες δόσεις των €1.000 για την καινούργια του κατοικία, δηλαδή το 2011 και το 2012 πλήρωσε €12.000 ανά έτος.
- ✘ (Η) Το 2011 πλήρωσε €2.900 έναντι οφειλόμενου υπολοίπου πιστωτικών καρτών, ενώ το 2012 πλήρωσε €6.000.
- ✘ (Θ) Στις 30.06.2011 δανείστηκε από την πιστωτική του κάρτα άτοκα ποσό των €6.000 και πλήρωνε μηνιαία €200, αρχίζοντας από 01.07.2011. Επομένως, το 2011 πλήρωσε €1.200 και το 2012 πλήρωσε €2.400.
- ✘ (Ι) Ο ελεγκτής έχει τεκμηριώσει προσωπικά έξοδα διαβίωσης του φορολογούμενου, εκτός από τα παραπάνω, τα οποία ανέρχονται σε €22.000 για το 2011 και σε €20.000 για το 2012

Β. Γνωστές Πηγές Κεφαλαίων

- ✘ (ΙΑ) Ο φορολογούμενος κατά την 31.12.2010 δήλωσε ότι διέθετε μετρητά ανά χείρας €2.000, ενώ το 2011 και το 2012 δεν διέθετε καθόλου μετρητά ανά χείρας.
- ✘ (ΙΒ) Οι μισθοί του ήταν το 2011 €50.400, ενώ το 2012 €44.400.
- ✘ (ΙΓ) Στις 31.12.2010, ο φορολογούμενος χρωστούσε σε πιστωτική εταιρεία το ποσό των €550 άτοκα, ωστόσο κατά τα έτη 2011 και 2012 δεν πραγματοποίησε καμία πληρωμή έναντι αυτού του χρέους.

Διάγραμμα Κατάστασης Δαπανών

Α. Δαπάνες	2011 (€)	2012 (€)
Αύξηση στα τραπεζικά υπόλοιπα (Α)	6.500	950
Αγορά κοσμημάτων (Β)	10.000	12.000
Προκαταβολή για κατοικία (ΣΤ)	100.000	0

Αγορά αυτοκινήτων (Δ)	0	36.500
Μηνιαίες πληρωμές υποθηκών (Ε)	12.000	12.000
Πληρωμές πιστωτικών καρτών (Η)	2.900	6.000
Αποπληρωμές δανείου (Θ)	1.200	2.400
Προσωπικά έξοδα διαβίωσης	22.000	20.000
Σύνολο δαπανών	154.600	89.850
B. Μείον γνωστές πηγές κεφαλαίων		
Μετρητά ανά χείρας (ΙΑ)	2.000	0
Τόκος τραπεζικών λογαριασμών (Α)	550	950
Δάνειο (Θ)	6.000	0
Μισθοί (ΙΒ)	50.400	44.400
Σύνολο γνωστών πηγών κεφαλαίων (εσόδων)	58.950	45.350
Διαφορά (κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές)	95.650	44.500

5.3. Η Τεχνική της Καθαρής Θέσης (Η Τεχνική της Καθαρής Περιουσίας)

Η τεχνική της καθαρής θέσης (τεχνική της καθαρής περιουσίας) του φορολογούμενου φυσικού προσώπου, αποτελεί μία από τις έμμεσες μεθόδους για την απόδειξη ύπαρξης εισοδήματος από άγνωστες ή από παράνομες πηγές. Καθώς, αυτή η μέθοδος παρουσιάζεται στο γνωστό έντυπο του Ισολογισμού, γίνεται εύκολα αναγνωρίσιμη στο επιχειρηματικό κόσμο και απεικονίζει ολοκληρωμένα την οικονομική κατάσταση του ελεγχόμενου.

Κατά την εφαρμογή της μεθόδου της αρχής της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, δημιουργείται ένας «Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού» για όλες τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους, με φορολογική περίοδο βάσης την αμέσως προηγούμενη από την πρώτη ελεγχόμενη φορολογική περίοδο. Το Ενεργητικό περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά

στοιχεία και τις καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά την λήξη κάθε φορολογικής περιόδου, ενώ το Παθητικό περιλαμβάνει τις αντίστοιχες υποχρεώσεις²⁹.

Η μέθοδος της καθαρής θέσης (net worth method) στηρίζεται στην θεωρία ότι οι αυξήσεις ή οι μειώσεις της καθαρής περιουσίας εντός ατόμου κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, οδηγούν στον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος, αφού πρώτα πραγματοποιηθούν προσαρμογές που αφορούν τα έξοδα διαβίωσης.

Πριν αναλυθεί η συγκεκριμένη τεχνική, κρίνεται σημαντικό να γίνει παράθεση του ορισμού της καθαρής περιουσίας. Έτσι, ως καθαρή περιουσία (καθαρή θέση) ενός φορολογούμενου είναι η διαφορά μεταξύ του ενεργητικού και του παθητικού ενός ατόμου για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Ο έλεγχος έχει την δυνατότητα να καθορίσει την αύξηση ή την μείωση της καθαρής θέσης ενός φορολογούμενου για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (συνήθως ενός ημερολογιακού έτους), συγκρίνοντας την καθαρή θέση του στην αρχή και στο τέλος της. Έπειτα γίνονται προσαρμογές αναφορικά με τα έξοδα διαβίωσης προκειμένου να οδηγηθεί ο έλεγχος στο εισόδημα.

Σύμφωνα με την τεχνική της καθαρής θέσης, ο καθορισμός του εισοδήματος περιλαμβάνει αποδείξεις από όλες τις πηγές. Έτσι, αφαιρώντας από γνωστές πηγές (μισθοί, τόκοι, μερίσματα κ.λπ.) τα κεφάλαια, ο έλεγχος οδηγείται στα κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές.

Σύμφωνα με την τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, ο τύπος προκειμένου να υπολογιστούν τα κεφάλαια που προέρχονται από άγνωστες ή και παράνομες πηγές (μη δηλούμενο εισόδημα) είναι ο εξής:

---

²⁹ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΠΟ ΑΓΝΩΣΤΕΣ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

	Ενεργητικό
Μείον	Παθητικό
Ίσον	Καθαρή περιουσία
Μείον	Καθαρή περιουσία προηγούμενου έτους
Ίσον	Αύξηση ή μείωση καθαρής περιουσίας
Συν	Έξοδα διαβίωσης
Ίσον	Εισόδημα ή δαπάνες
Μείον	Κεφάλαια από γνωστές πηγές
Ίσον	Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές

Η μέθοδος της καθαρής περιουσίας χρησιμοποιείται σε περίπτωση όπου αρκετά στοιχεία του ενεργητικού ή και του παθητικού του φορολογούμενου έχουν μεταβληθεί κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης περιόδου και ισχύει κάποια από τις περιπτώσεις, που ορίζονται, όπως έχει προαναφερθεί, από τις διατάξεις του άρθρου 3 της ΠΟΛ. 1050/2014, περί υπαγόμενων υποθέσεων στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου (όταν προκύπτει αδικαιολόγητος πλουτισμός, όταν πραγματοποιούνται υψηλές δαπάνες οι οποίες δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα, όταν τα δηλωθέντα εισοδήματα δεν εμφανίζουν σημαντική απόκλιση από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο, όταν δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα βιβλία και στοιχεία ή όταν υπάρχουν πληροφορίες που αφορούν παράνομα ή αδήλωτα εισοδήματα, αγορές, δαπάνες κ.λπ.³⁰

Η μέθοδος αυτή, εκτός από βασική μέθοδος αυτοτελούς απόδειξης εισοδήματος, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως βοηθητική μέθοδος άλλων έμμεσων τεχνικών ελέγχου προκειμένου να αποδειχθεί το εισόδημα του φορολογούμενου.

³⁰ Δαλιάνης Γιώργος & Αρτσίτας Γιάννης, 2016, <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>

Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, καθώς και οι δαπάνες διαβίωσης που χρησιμοποιούνται προκειμένου να γίνει ο υπολογισμός της φορολογητέας ύλης, κατά την τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, αντλούνται από διάφορες πηγές, οι οποίες ενδεικτικά μπορεί να είναι:

- ✘ Το υποκείμενο της έρευνας.
- ✘ Οι επικοινωνίες πληροφοριοδοτών.
- ✘ Τα αρχεία πτωχέσεων και δικαστικών αποφάσεων και κατασχέσεων.
- ✘ Τα αρχεία ακίνητης περιουσίας και τα κρατικά αρχεία αυτοκινήτων.
- ✘ Οι αιτήσεις δανείων και πιστωτικών καρτών.
- ✘ Οι καταστάσεις πιστωτικών καρτών.
- ✘ Τα έντυπα ελέγχου των λογιστών.
- ✘ Οι εκθέσεις οικονομικής κατάστασης.
- ✘ Οι φορολογικές δηλώσεις και τα ασφαλιστικά αρχεία.
- ✘ Η διατροφή παιδιών και τα αρχεία διαζυγίων.
- ✘ Οι συνεργάτες του φορολογούμενου.
- ✘ Οι ακυρωμένες επιταγές και τα κατατεθέντα στοιχεία.
- ✘ Οι αιτήσεις για εργασία.

Κατά την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, χρησιμοποιείται η ίδια μέθοδος εμφάνισης εσόδων και εξόδων κατά την ημερομηνία της πληρωμής τους ή της δημιουργίας τους, με αυτήν που χρησιμοποιεί ο υποκείμενος στον έλεγχο. Επομένως, στην περίπτωση που ο υποκείμενος κάνει χρήση της μεθόδου εμφάνισης των εσόδων και εξόδων κατά την ημερομηνία δημιουργίας τους, τότε εμφανίζονται οι εισπρακτέοι και οι πληρωτέοι εμπορικοί λογαριασμοί.

Ας σημειωθεί ότι η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με βάση το κόστος. Έτσι, η χρησιμοποίηση της τρέχουσας αξίας θα οδηγήσει σε στρεβλώσεις του εισοδήματος σε περίπτωση που συμβεί κάποια υποτίμηση ή ανατίμηση μεταξύ των χρονικών περιόδων.

Ωστόσο, στην περίπτωση που ο υποκείμενος κάνει την αποτίμηση των στοιχείων τα απογραφής με κάποια άλλη μέθοδο κοστολόγησης, όπως του χαμηλότερου κόστους ή της τρέχουσας αξίας, και αυτή η εφαρμογή αυτής της μεθόδου είναι σταθερή σύμφωνα με τις ανάλογες λογιστικές τεχνικές, ο ελεγκτής θα πρέπει και αυτός να κάνει χρήση της ίδιας τεχνικής αποτίμησης κατά τον υπολογισμό της καθαρής περιουσίας του φορολογούμενου.

Κλείνοντας, κατά την προετοιμασία της έκθεσης καθαρής θέσης είναι πιθανό να προκύψει το ερώτημα γιατί πρέπει να εμπεριέχονται σε αυτήν στοιχεία τα οποία είναι σταθερά και ιδιαίτερα στοιχεία τα οποία δεν μεταβάλλουν το τελικό αποτέλεσμα.

Όμως, επειδή η έκθεση της καθαρής περιουσίας απεικονίζει πλήρως την οικονομική κατάσταση του υποκειμένου, θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη, ούτως ώστε να μην υπάρχει περίπτωση αμφισβήτησης της εγκυρότητας της λόγω παράλειψης στοιχείων. Επίσης, μία σωστή έκθεση, αποτελεί την βάση για μελλοντικούς ελέγχους και μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη εκείνη την εποχή³¹.

Παράδειγμα Τεχνικής της Καθαρής Θέσης

Για την ανάλυση του παραδείγματος της τεχνικής της καθαρής θέσης, θεωρούνται ως δεδομένα τα παρακάτω στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και στο παράδειγμα της τεχνικής ανάλυσης της ρευστότητας:

A. Δαπάνες

- ✘ (Α) Στις 31.12.2010 ο τραπεζικός λογαριασμός του φορολογούμενου είχε υπόλοιπο €3.000. Στις 31.12.2011 είχε υπόλοιπο €9.500 (δηλαδή €9.500-€3.000 = €6.000), ενώ στις 31.12.2012 είχε υπόλοιπο €10.450 (δηλαδή €10.450-€9.500 = €950). Το 2011 ο

---

³¹ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 397-401

τόκος ανέρχονταν σε €550, ενώ το 2012 σε €950. Το 2011 οι συνολικές καταθέσεις ήταν €44.320 με €1.320 επανακαταθέσεις, ενώ το 2012 ήταν €39.170 με €200 επανακαταθέσεις.

- ✘ (B) Κατά την 31.12.2010 ο φορολογούμενος είχε στην κατοχή του κοσμήματα τα οποία κόστιζαν €2.000. Το 2011 προέβηκε στην αγορά κοσμημάτων αξίας €10.000, ενώ το 2012 αγόρασε τιμαφή των οποίων η αξία ανέρχονταν σε €12.000.
- ✘ (Γ) Κατά το 2010 ο ελεγχόμενος αγόρασε ένα μικρό σκάφος αξίας €35.000 και ως τις 31.12.2012 ήταν ακόμα στην κατοχή του.
- ✘ (Δ) Κατά τα 2012, αγόρασε καινούργιο αυτοκίνητο αξίας €36.500 με μετρητά.
- ✘ (Ε) Κατά το 2011 και 2012, πλήρωσε για υποθήκες €12.000 (η μείωση της υποθήκης το 2011 ήταν € 188.000, ενώ το 2012 ήταν €176.000).
- ✘ (ΣΤ) Στις 02.01.2011, ο φορολογούμενος αγόρασε καινούργια κατοικία αξίας €300.000. Προκατέβαλε τα €100.000 με μετρητά και το υπόλοιπο ποσό των €200.000 πιστώθηκε άτοκα.
- ✘ (Ζ) Από 01.01.2011, ο φορολογούμενος πληρώνει μηνιαίες δόσεις των €1.000 για την καινούργια του κατοικία, δηλαδή το 2011 και το 2012 πλήρωσε €12.000 ανά έτος.
- ✘ (Η) Το 2011 πλήρωσε €2.900 έναντι οφειλόμενου υπολοίπου πιστωτικών καρτών, ενώ το 2012 πλήρωσε €6.000.
- ✘ (Θ) Στις 30.06.2011 δανείστηκε από την πιστωτική του κάρτα άτοκα ποσό των €6.000 και πλήρωνε μηνιαία €200, αρχίζοντας από 01.07.2011. Επομένως, το 2011 πλήρωσε €1.200 και το 2012 πλήρωσε €2.400.
- ✘ (Ι) Ο ελεγκτής έχει τεκμηριώσει προσωπικά έξοδα διαβίωσης του φορολογούμενου, εκτός από τα παραπάνω, τα οποία ανέρχονται σε €22.000 για το 2011 και σε €20.000 για το 2012

B. Γνωστές Πηγές Κεφαλαίων

- ✘ (ΙΑ) Ο φορολογούμενος κατά την 31.12.2010 δήλωσε ότι διέθετε μετρητά ανά χείρας €2.000, ενώ το 2011 και το 2012 δεν διέθετε καθόλου μετρητά ανά χείρας.
- ✘ (ΙΒ) Οι μισθοί του ήταν το 2011 €50.400, ενώ το 2012 €44.400.
- ✘ (ΙΓ) Στις 31.12.2010, ο φορολογούμενος χρωστούσε σε πιστωτική εταιρεία το ποσό των €550 άτοκα, ωστόσο κατά τα έτη 2011 και 2012 δεν πραγματοποίησε καμία πληρωμή έναντι αυτού του χρέους.

I. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	31.12.2010 (€)	31.12.2011	31.12.2012
	(έτος βάσης)	(€)	(€)
Μετρητά ανά χείρας (Α)	2.000	0	0
Υπόλοιπο τραπεζικών λογαριασμών (Α)	3.000	9.500	10.450
Κοσμήματα (Β) (1.000+5.000 = 6.000) & 6.000	2.000	12.000	24.000
Σκάφος (Γ)	35.000	35.000	35.000
Αυτοκίνητο (Δ)	0	0	36.500
Ακίνητη περιουσία (ΣΤ)	0	300.000	300.000
Σύνολο Ενεργητικού	42.000	356.500	405.950
II. ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
Πληρωτέα γραμμάτια (ΙΓ)	550	550	550
Δάνειο (Θ)	0	4.800	2.400
Υποθήκη ακίνητης περιουσίας (Ε)	0	188.000	176.000
Σύνολο Παθητικού	550	193.350	178.950
Καθαρή Περιουσία (Ενεργητικό - Παθητικό)	41.450	163.150	227.000
Μείον: Καθαρή περιουσία προηγούμενου έτους	-	41.450	163.150
Αύξηση (μείωση) καθαρής περιουσίας	-	121.700	63.850
Συν: προσωπικά έξοδα διαβίωσης			

Πληρωμές πιστωτικών καρτών (H)	-	2.900	6.000
Άλλα προσωπικά έξοδα διαβίωσης (I)	-	22.000	20.000
Εισόδημα	-	146.600	89.850
Μείον: κεφάλαια από γνωστές πηγές			
Τόκοι τραπεζικών καταθέσεων (A)	-	550	950
Ημερομίσθια (IB)	-	50.400	44.400
Σύνολο κεφαλαίων από γνωστές πηγές	-	50.950	45.350
Διαφορά (κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές)	-	95.650	44.500

Χρήσιμα Συμπληρωματικά Στοιχεία της Μεθόδου της Καθαρής Θέσης

Τα έξοδα διαβίωσης είναι δαπάνες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από τον ελεγχόμενο και οι οποίες από τεχνικής πλευράς δεν κατηγοριοποιούνται ως Ενεργητικό ή ως Παθητικό. Τα έξοδα διαβίωσης, δίχως να περιορίζονται σε αυτά, περιλαμβάνουν τα έξοδα νοικοκυριού, τις επισκευές αυτοκινήτων, τα ασφάλιστρα, τις εισφορές, τις ιατρικές δαπάνες, τους καταβληθέντες φόρους, τα έξοδα διασκέδασης, τα δώρα που έγιναν σε τρίτους και τις ζημιές από πώληση προσωπικών περιουσιακών στοιχείων.

Στην περίπτωση της εφαρμογής της τεχνικής καθαρής θέσης του φορολογούμενου, το πιο δύσκολο προς απόδειξη στοιχείο είναι τα μετρητά ανά χείρας, καθώς πολλές φορές οι ελεγχόμενοι υποστηρίζουν ότι είναι αρκετά, προκειμένου να δικαιολογήσουν ένα μέρος ή ολόκληρο το εισόδημα τους από άγνωστες πηγές.

Προκειμένου να αποδειχθεί και να μην αμφισβητηθεί η ύπαρξη καθαρής περιουσίας, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι ο ελεγχόμενος δεν διαθέτει μεγάλο ποσό μετρητών για το οποίο δεν του δόθηκε πίστωση, γεγονός το οποίο επιτυγχάνεται με την παροχή αποδείξεων, οι οποίες ουσιαστικά αναιρούν την ύπαρξη αποθέματος μετρητών.

Τα μετρητά ανά χείρας είναι όλα τα μετρητά (χαρτονομίσματα και κέρματα) τα οποία κατέχει ο ελεγχόμενος επάνω του, στην κατοικία του, σε χρηματοκιβώτιο ή σε κάποιο άλλο

μέρος που ανήκει σε αυτόν, ενώ δεν περιλαμβάνονται τα χρήματα τα οποία κατέχει ο ελεγχόμενος σε λογαριασμό σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.

Κρίνεται απαραίτητο τα διαθέσιμα μετρητά ανά χείρας στην αρχή της περιόδου να είναι προσεκτικά δεσμευμένα, διότι σε αντίθετη περίπτωση, ο φορολογούμενος μπορεί να ισχυριστεί ότι η πηγή των κεφαλαίων που ξοδεύτηκαν κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης περιόδου ήταν κάποια συσσώρευση μετρητών από προηγούμενες περιόδους.

Κάποιες πηγές από τις οποίες ο έλεγχος έχει τη δυνατότητα να τεκμηριώσει αδιαμφισβήτητα την ύπαρξη μετρητών ανά χείρας του φορολογούμενου είναι:

- ✘ Η γραπτή αποδοχή του ελεγχόμενου σχετικά με την καθαρή περιουσία του (υπογεγραμμένες δηλώσεις καθαρής περιουσίας ή προφορική δήλωση για τα μετρητά ανά χείρας).
- ✘ Τα χαμηλά εισοδήματα του υποκειμένου για τα προηγούμενα έτη του ελέγχου, όπως αυτά απεικονίζονται στα αρχεία προηγούμενων εργοδοτών του ή και στις υποβληθείσες φορολογικές του δηλώσεις.
- ✘ Η καθαρή του περιουσία, όπως αυτή αποδεικνύεται από τα βιβλία και στοιχεία του.
- ✘ Η έκθεση οικονομικής κατάστασης η οποία εμφανίστηκε για πίστωση ή και άλλους σκοπούς πριν ή κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Μερικές από τις καλύτερες πηγές απόκτησης αυτού του τύπου εγγράφου αποτελούν οι τράπεζες, οι πιστωτικές εταιρείες και οι εταιρείες έκδοσης χρεογράφων.
- ✘ Η πιθανή πτώχευση πριν από την εξεταζόμενη περίοδο.
- ✘ Τα προηγούμενα χρέη, ο συμβιβασμός ληξιπρόθεσμων χρεών και η αποφυγή πτώχευσης.
- ✘ Η αγορά με δόσεις.
- ✘ Το ιστορικό χαμηλών κερδών και δαπανών και οι επιστροφές ακάλυπτων επιταγών.
- ✘ Οι ανακτήσεις.
- ✘ Η είσπραξη κάποιου τύπου κοινωνικής βοήθειας.

Η απόδειξη αλλά και η τεκμηρίωση του χρόνου που άρχισε η ύπαρξη μετρητών ανά χείρας είναι η πιο δύσκολή αλλά συνάμα και η πιο σημαντική φάση σε μια έμμεση τεχνική απόδειξη εισοδήματος. Η παραδοχή από τον ελεγχόμενο είναι πολύ αποτελεσματική προκειμένου να επιτευχθεί η εξακρίβωση του ποσού των μετρητών ανά χείρας και είναι απαραίτητο να αποσπάται στην αρχή της έρευνας. Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε παρεξήγηση, πριν από την άντληση στοιχείων από τον φορολογούμενο, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στην εξήγηση της έννοιας του όρου μετρητά να χείρας.

Στην περίπτωση όπου δεν συμπεριληφθεί δήλωση του ελεγχόμενου αναφορικά με τα μετρητά που υπήρχαν στην κατοχή του, σε νομίσματα κάθε μορφής στο σχετικό έντυπο, τότε ο έλεγχος θεωρεί ότι αυτός, η/ο σύζυγος του και τα προστατευόμενα μέλη τους, δεν κατείχαν μετρητά, κατά την έναρξη ή κατά την λήξη της αντίστοιχης ελεγχόμενης περιόδου ή χρήσης.

Σε πολλές περιπτώσεις, το ποσό ανοίγματος των μετρητών ανά χείρας δεν προσδιορίζεται εύκολα. Πιθανόν να πρέπει να υπολογιστεί από οικονομικές πληροφορίες προ του ελέγχου ετών. Στην περίπτωση όπου υπάρχουν πληροφορίες οι οποίες πιστοποιούν τα μετρητά ανά χείρας του φορολογούμενου σε προγενέστερη ημερομηνία, τότε είναι πιθανόν να είναι εφικτός ο υπολογισμός των μετρητών ανά χείρας του ελεγχόμενου εμφανίζοντας όλες τις πηγές κεφαλαίων και την εφαρμογή τους κατά το ενδιαμέσο διάστημα.

Αυτός ο υπολογισμός θα δώσει το ανώτατο ποσό των μετρητών ανά χείρας, το οποίο θα μπορούσε ο ελεγχόμενος να χρησιμοποιήσει ως στοιχείο υπεράσπισης στην μέθοδο ανάλυσης της ρευστότητας ή στη μέθοδο καθαρής θέσης.

Για παράδειγμα, σε περίπτωση ελέγχου τα έτη 2012 και 2013 για υποτιθέμενη κατάχρηση κεφαλαίων από τον φορολογούμενο, βρίσκεται ένα ποσό της τάξεως των €2.000 σε μετρητά ανά χείρας, το οποίο αναγράφεται στην κατάσταση οικονομικών αποτελεσμάτων που υπέβαλλε σε πιστωτικό ίδρυμα την ημερομηνία 27.08.2011. Κατέχοντας τις υπόλοιπες πηγές κεφαλαίων και δαπανών του φορολογούμενου, υπάρχει η δυνατότητα υπολογισμού των μετρητών ανά χείρας κατά την 01.01.2012, ως ακολούθως:

ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (€)

Μετρητά ανά χείρας την 27.08.2011	2.000
Μισθοί από 27.08.2011-31.12.2011	6.000
Σύνολο πηγών κεφαλαίων	8.000
Μείον: Σύνολο δαπανών 27.08.2011-31.12.2011	-7.000
Μετρητά ανά χείρας την 01.01.2012	1.000

Αντιθέτως, σε περίπτωση που ο φορολογούμενος είχε συνολικές δαπάνες από τις 27.08.2011 έως τις 31.12.2011 αξίας €11.000, τότε το ποσό των μετρητών ανά χείρας την 01.01.2012 θα διαμορφώνονταν σε -€3.000 και θα υπολογίζονταν ως μηδενικό στο τμήμα των πηγών στην κατάσταση δαπανών του 2012 ³².

ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (€)

Μετρητά ανά χείρας την 27.08.2011	2.000
Μισθοί από 27.08.2011-31.12.2011	6.000
Σύνολο πηγών κεφαλαίων	8.000
Μείον: Σύνολο δαπανών 27.08.2011-31.12.2011	-11.000
Μετρητά ανά χείρας την 01.01.2012	-3.000

5.4. Η Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων

Η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων αποτελεί μία από τις έμμεσες μεθόδους για την εξακρίβωση ύπαρξης άγνωστων πηγών κεφαλαίων με έμμεσες ή συμπερασματικές αποδείξεις.

---

³² Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 401-405

Όπως και οι άλλες έμμεσες μέθοδοι ελέγχου, υπολογίζει το εισόδημα δείχνοντας τι ακριβώς συμβαίνει με τα κεφάλαια του φορολογούμενου.

Με βάση αυτήν την τεχνική, αναλύονται οι τραπεζικές καταθέσεις και τα διαθέσιμα σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς και οι αγορές και οι δαπάνες σε μετρητά, σε επαγγελματικό και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου και συγκρίνονται με τα συνολικά έσοδα που έχουν δηλωθεί.

Επιπλέον, τα κατατεθειμένα ποσά που αναφέρονται σε έσοδα μη υποκείμενα σε φορολογία (εκταμιεύσεις δανείων, συμψηφιστικές κινήσεις και λοιπές πράξεις οι οποίες δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις) αφαιρούνται από τις συνολικές τραπεζικές καταθέσεις της προς έλεγχο χρήσης. Στη συνέχεια, όλες οι καταβολές σε μετρητά για αγορές και δαπάνες, καθώς και λοιπές συναλλαγές προστίθενται στο υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων και αφαιρούνται τα έσοδα τα οποία δεν υπόκεινται σε φορολογία, που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς.

Το νέο αυτό υπόλοιπο αναμορφώνεται με τις αυξήσεις ή τις μειώσεις των εισπρακτέων λογαριασμών/απαιτήσεων και των πληρωτέων λογαριασμών/υποχρεώσεων και συγκρίνεται με τα συνολικά εισόδημα που δηλώθηκε. Η διαφορά που προκύπτει θεωρείται μη δηλωθέν εισόδημα και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

Εν κατακλείδι, η μέθοδος των τραπεζικών καταθέσεων (bank deposits and cash expenditure method) στηρίζεται στην θεωρία ότι σε περίπτωση που ένας φορολογούμενος εισπράττει χρήματα μπορεί να κάνει μόνο τρεις ενέργειες με αυτά:

- ✘ Να τα καταθέσει.
- ✘ Να τα ξοδέψει με τη μορφή μετρητών.
- ✘ Να τα κρύψει.

Σύμφωνα με την τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων του φορολογούμενου, το εισόδημα αποδεικνύεται μέσα από μία ανάλυση των τραπεζικών καταθέσεων, των ακυρωμένων επιταγών και των νομισματικών συναλλαγών του ελεγχόμενου. Προσαρμογές

πραγματοποιούνται για στοιχεία τα οποία δεν αποτελούν εισόδημα, προκειμένου να υπολογιστεί το εισόδημα. Ο τύπος προκειμένου να υπολογιστούν τα κεφάλαια που προέρχονται από άγνωστες ή και παράνομες πηγές (μη δηλούμενο εισόδημα) είναι ο εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΠΟ ΑΓΝΩΣΤΕΣ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΠΗΓΕΣ	
	Σύνολο καταθέσεων σε όλους τους λογαριασμούς
Μείον	Μεταφορές και επανακαταθέσεις
Ίσον	Καθαρές καταθέσεις σε όλους τους λογαριασμούς
Συν	Δαπάνες σε μετρητά
Ίσον	Σύνολο εσόδων από όλες τις πηγές
Μείον	Κεφάλαια από γνωστές πηγές
Ίσον	Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές

Η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων χρησιμοποιείται ως βασική μέθοδος απόδειξης για την ύπαρξη κεφαλαίων από άγνωστες ή και παράνομες πηγές, στην περίπτωση όπου το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος του ελεγχόμενου ατόμου είναι κατατεθειμένο και τα βιβλία και στοιχεία του είναι μη διαθέσιμα ή κρυμμένα ή ατελή ή προετοιμασμένα σύμφωνα με την μέθοδο των τραπεζικών καταθέσεων.

Ωστόσο, η χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής δεν περιορίζεται μόνο στις προαναφερθείσες περιπτώσεις. Ακόμη και στην περίπτωση όπου τα βιβλία και στοιχεία του ελεγχόμενου ατόμου εμφανίζονται ακριβή και πλήρη, μπορεί να γίνει χρήση της μεθόδου των τραπεζικών καταθέσεων και επιπλέον δεν υπάρχει απαίτηση να ανασκευαστεί η ακρίβεια των βιβλίων και στοιχείων προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτό.

Οι κύριες πηγές πληροφόρησης για τον υπολογισμό των τραπεζικών καταθέσεων είναι:

- ✘ Η συνέντευξη του φορολογούμενου. Είναι απαραίτητα προκειμένου να καθοριστούν οι δαπάνες από μετρητά και επιταγές, με σκοπό τον προσδιορισμό όλων των τραπεζικών λογαριασμών του, όλων των δανείων και άλλων αποδείξεων.
- ✘ Το έντυπο διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων.
- ✘ Το έντυπο ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης-μεταβολών.
- ✘ Η ανάλυση των βιβλίων και στοιχείων.
- ✘ Η ανάλυση των τραπεζικών λογαριασμών.

Χρήσιμα Συμπληρωματικά Στοιχεία της Μεθόδου των Τραπεζικών Καταθέσεων

Το σύνολο των καταθέσεων αποτελείται από ποσά τα οποία έχουν κατατεθεί σε όλους τους τραπεζικούς λογαριασμούς του ελεγχόμενου καθώς και από τις καταθέσεις που πραγματοποιήθηκαν σε λογαριασμούς σε τραπεζικές επιχειρήσεις καταθέσεων ταμειευτηρίου και δανείων, σε εταιρείες επενδύσεων, σε χρηματοπιστωτικούς οίκους κ.λπ.

Το σύνολο των καταθέσεων περιλαμβάνει ακόμα την αύξηση των μετρητών ανά χείρας. Επειδή ορισμένα άτομα διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς με εικονικά ονόματα ή με διάφορους τίτλους, είναι απαραίτητο να γίνει αναζήτηση αυτών των τύπων των λογαριασμών κατά την έρευνα.

Ορισμένα ακόμα στοιχεία τα οποία πρέπει να συμπεριληφθούν στις καταθέσεις είναι εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία και τα γραμμάτια τα οποία εισπράττει ο ελεγχόμενος για παροχή υπηρεσιών. Τα περιουσιακά στοιχεία και τα γραμμάτια που έχουν εισπραχθεί αποτελούν εισόδημα και με κάποιο τρόπο θα πρέπει να εξηγηθεί η εισπραξη τους. Για αυτόν τον λόγο, η πρακτική που είναι αποδεκτή είναι να θεωρηθούν ως μορφές παρακαταθήκης όπου έχουν τοποθετηθεί τα κεφάλαια για μελλοντική χρήση.

Όλες οι μεταφορές ή οι ανταλλαγές και οι ακάλυπτες επιταγές μεταξύ των τραπεζικών λογαριασμών αποτελούν στοιχεία τα οποία δεν είναι εισόδημα και έτσι αφαιρούνται από το σύνολο των καταθέσεων προκειμένου να προκύψουν οι καθαρές καταθέσεις. Αν δεν

επιτευχθεί η αφαίρεση αυτών των στοιχείων, τότε δημιουργείται υπερβολική δήλωση εισοδήματος.

Οι δαπάνες σε μετρητά είναι το σύνολο των πληρωμών από τα διαθέσιμα σε ρευστό πλην τις καθαρές τραπεζικές εκταμιεύσεις και υπολογίζεται με βάση τον ακόλουθο τύπο:

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ	
Σύνολο πληρωμών από τα διαθέσιμα σε ρευστό χρήμα	
Μείον	Καθαρές τραπεζικές εκταμιεύσεις
Ίσον	Τραπεζικές εκταμιεύσεις σε μετρητά

Το σύνολο των πληρωμών από τα διαθέσιμα σε ρευστό χρήμα συνίσταται από όλες τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν με μετρητά ή με επιταγή. Ο καθορισμός του τμήματος που πληρώθηκε με μετρητά ή με επιταγή δεν είναι αναγκαίος. Στο σύνολο των πληρωμών συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα, δίχως όμως τον περιορισμό του σε αυτά:

- ✘ Η αγορά στοιχείων πάγιου ενεργητικού ή επενδύσεων. Καθορίζονται από τα έντυπα διακανονισμού, τα τιμολόγια, τις δηλώσεις κ.λπ.).
- ✘ Οι αποπληρωμές δανείων. Καθορίζονται από το καθολικό βιβλίο δανείου των τραπεζών ή άλλων πιστωτών).
- ✘ Τα έξοδα διαβίωσης. Καθορίζονται από τις ίδιες πηγές, όπως συμβαίνει στην μέθοδο της ανάλυσης της ρευστότητας και της καθαρής θέσης.
- ✘ Οι αγορές, τα επιχειρηματικά έξοδα (πλην τα στοιχεία τα οποία χρειάζονται ρευστότητα, όπως η απόσβεση κ.λπ.), τα έξοδα ενοικίου κ.λπ.

Οι καθαρές τραπεζικές εκταμιεύσεις υπολογίζονται από τον ακόλουθο τύπο:

ΚΑΘΑΡΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ	
Καθαρές καταθέσεις σε όλους τους λογαριασμούς	
Συν	Αρχικά υπόλοιπα
Ίσον	Καθαρά τραπεζικά διαθέσιμα σε ρευστό χρήμα
Μείον	Τελικά υπόλοιπα
Ίσον	Καθαρές τραπεζικές εκταμιεύσεις

Τα κεφάλαια από γνωστές πηγές συνήθως περιλαμβάνουν μισθούς, επιχειρηματικά κέρδη, προϊόντα ασφάλισης, εισπραχθείσες δωρεές, εισπραχθέντα δάνεια και κληρονομίες. Για να υπολογιστούν τα κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές, τα κεφάλαια από γνωστές πηγές αφαιρούνται από τα συνολικά έσοδα.

Τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία χρησιμοποιούνται συχνότερα προκειμένου να στηρίξουν μια απόδειξη στην περίπτωση των τραπεζικών καταθέσεων είναι:

- ✘ Ο ελεγχόμενος διαθέτει μια πιθανή πηγή εισοδήματος (μια επιχείρηση, ένα επάγγελμα, ή μια οποιαδήποτε δραστηριότητα η οποία παράγει εισόδημα).
- ✘ Ο ελεγχόμενος κάνει περιοδικές καταθέσεις, υποδεικνύοντας μια μορφή εσόδων από μια διαρκή δραστηριότητα που παράγει εισόδημα. Οι έκτακτες ή οι περιστασιακές καταθέσεις δεν αποκλείονται και είναι πιθανόν σε περίπτωση που αναλυθούν ορθά, να θεωρηθούν ως εισόδημα.
- ✘ Το ποσό και η σύνθεση των καταθέσεων υποδεικνύουν ότι προέρχονται από μια δραστηριότητα η οποία παράγει τρέχον εισόδημα.

Στην περίπτωση της εφαρμογής της μεθόδου των τραπεζικών καταθέσεων, ο υπάλληλος ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να προβλέπει όλα τα πιθανά στοιχεία υπεράσπισης που μπορεί να επικαλεστεί ο ελεγχόμενος και να τα εξετάζει κατά την έρευνα. Τα ενημερωτικά

στοιχεία τα οποία δίνονται από τον φορολογούμενο, πρέπει να ερευνηθούν έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι όλα τα επωφελή στοιχεία για τον υποκείμενο έχουν ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό.

Τα πιο συνηθισμένα στοιχεία υπεράσπισης, εκτός από την έλλειψη εγκληματικές πρόθεσης είναι:

- ✘ Οι καταθέσεις αποτελούν στοιχεία μη εισοδήματος, όπως τα δάνεια, οι κληρονομίες, τα προϊόντα ασφάλισης κ.λπ.
- ✘ Οι καταθέσεις δεν αποτελούν τρέχον εισόδημα.
- ✘ Οι καταθέσεις ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα εκτός από τον φορολογούμενο.
- ✘ Η έρευνα δεν κατάφερε να εξετάσει επιπλέον επιτρεπόμενα έξοδα στον ελεγχόμενο ³³.

Παράδειγμα Τεχνικής των Τραπεζικών Καταθέσεων

Η κύρια δραστηριότητα της ατομικής επιχείρησης «Χ» είναι το χονδρικό εμπόριο έτοιμων ενδυμάτων και μεταποίησης ενδυμάτων και εδρεύει στο κέντρο του Ηρακλείου. Με βάση διάφορες πηγές πληροφόρησης πιθανολογείται ότι αυτή η επιχείρηση αποτελεί μια «βιτρίνα» προκειμένου να καλύψει παράνομες δραστηριότητες και δραστηριότητες οι οποίες δεν συμβαδίζουν με το αντικείμενο της.

Ζητείται να υπολογιστούν τα κεφάλαια του ελεγχόμενου από παράνομες πηγές για τα έτη 2013 και 2014 κάνοντας χρήση και των τριών έμμεσων τεχνικών ελέγχου (μέθοδος των τραπεζικών καταθέσεων, μέθοδος ανάλυσης της ρευστότητας και μέθοδος της καθαρής θέσης). Για την ανάλυση του παραδείγματος της τεχνικής των τραπεζικών καταθέσεων, θεωρούνται ως δεδομένα τα παρακάτω στοιχεία:

- ✘ (Α) Ο ελεγχόμενος υποστηρίζει ότι κατά την 31.12.2012 διέθετε €1.800 μετρητά ανά χείρας. Κατά το τέλος των υπόλοιπων ελεγχόμενων ετών δεν διαθέτε καθόλου μετρητά ανά χείρας.

---

³³ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 405-410

- ✘ (B) Στις 10.08.2012 άνοιξε έναν λογαριασμό όψεως κινούμενο δια επιταγών. Το υπόλοιπο του στις 31.12.2012 ήταν €40.000. Κατά τη διάρκεια του 2013 κατάθεσε συνολικά €77.000 σε μετρητά και πραγματοποίησε αναλήψεις ύψους €53.000, με το υπόλοιπο του να διαμορφώνεται στις 31.12.2013 στις €64.000. Κατά τη διάρκεια του 2014 κατάθεσε συνολικά €62.000 σε μετρητά και πραγματοποίησε αναλήψεις ύψους €65.000, με το υπόλοιπο του να διαμορφώνεται στις 31.12.2014 στις €61.000. Δεν πραγματοποιήθηκε σε κανένα από τα εξεταζόμενα έτη κάποια επανακατάθεση ή μεταφορά.
- ✘ (Γ) Ο ελεγχόμενος αγόρασε εξοχικό έναντι του ποσού των €60.000 το 2014 χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι φόροι μεταβίβασης και τα συμβολαιογραφικά έξοδα τα οποία ήταν €7.000.
- ✘ (Δ) Για το καινούργιο του αυτοκίνητο το οποίο κόστιζε €43.000, έδωσε προκαταβολή σε μετρητά το ποσό των €30.000 στις 05.08.2013 και πίστωσε άτοκα τα υπόλοιπα στην εταιρεία. Στις 01.10.2013 ξεκίνησε να πραγματοποιεί μηνιαίες πληρωμές των €750 προκειμένου να ξεχρεώσει το υπόλοιπο ποσό του αυτοκινήτου. Έτσι, το υπόλοιπο του δανείου διαμορφώθηκε ως εξής: στις 31.12.2013, καθώς είχε πληρώσει 3 δόσεις των €750, ανέρχονταν σε €10.750, ενώ στις 31.12.2014, καθώς είχε πληρώσει και τις 12 δόσεις του έτους, το υπόλοιπο ανέρχονταν σε €1.750.
- ✘ (Ε) Βρέθηκε ότι στις 18.03.2013 αγόρασε ένα χρυσό ρολόι για αυτόν και ένα για την γυναίκα του συνολικής αξίας €15.500.
- ✘ (ΣΤ) Στις 01.05.2013 ξεκίνησε να νοικιάζει ένα μηχάνημα για της ανάγκες της επιχείρησης του το οποίο του στοιχίζει μηνιαίως €280. Οπότε, για το 2013 πλήρωσε συνολικά €2.240, ενώ για το 2014 πλήρωσε συνολικά €3.360.
- ✘ (Ζ) Το 2013 πραγματοποίησε ταξίδι με την γυναίκα του στη Κούβα αξίας €7.500.
- ✘ (Η) Σύμφωνα με τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης του ελεγχόμενου, για το 2013 είχε καθαρό κέρδος το 2013 €42.000 και το 2014 €51.000.

- ✘ (Θ) Το 2014 κληρονόμησε από τον άκληρο θείο του μία γκαρσονιέρα αντικειμενικής αξίας €14.000.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ				
Είδος	2013 (€)		2014 (€)	
Σύνολο καταθέσεων (Β)	-	77.000	-	62.000
Μείον: επανακαταθέσεις και μεταφορές	-	0	-	0
Καθαρές καταθέσεις	-	77.000	-	62.000
Δαπάνες				
Αγορά ρολογιών (Ε)	15.500	-	0	-
Αγορά εξοχικής κατοικίας (Γ)	0	-	67.000	-
Προκαταβολή αυτοκινήτου (Δ)	30.000	-	0	-
Αποπληρωμή δανείου αυτοκινήτου(€750*3& €750*12) (Δ)	2.250	-	9.000	-
Ενοίκιο μηχανήματος (ΣΤ)	2.240	-	3.360	-
Ταξίδι (Ζ)	7.500	-	0	-
Σύνολο δαπανών	57.490	-	79.360	-
Μείον: καθαρές τραπεζικές εκταμιεύσεις (Β)	53.000	-	65.000	-
Δαπάνες σε μετρητά	-	4.490	-	14.360
Σύνολο εσόδων (εισόδημα)	-	81.490	-	76.360
Μείον: κεφάλαια από γνωστές πηγές				
Μετρητά ανά χείρας κατά την 01.01.20XX (Α)	1.800	-	0	-
Καθαρό κέρδος από την επιχείρηση (Η)	42.000	-	51.000	-
Κληρονομιά (Θ)	0	-	14.000	-
Σύνολο γνωστών πηγών κεφαλαίου	-	43.800	-	65.000
Κεφάλαιο από άγνωστες ή παράνομες πηγές	-	37.690	-	11.360

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Δαπάνες (χρήματα που ξοδεύτηκαν)	2013 (€)	2014 (€)
Αύξηση τραπεζικού λογαριασμού (€77.000-€53.000) (Β)	24.000	0
Αγορά ρολογιών (Ε)	15.500	0
Αγορά εξοχικής κατοικίας (Γ)	0	67.000
Προκαταβολή αυτοκινήτου (Δ)	30.000	0
Αποπληρωμή δανείου αυτοκινήτου(€750*3& €750*12) (Δ)	2.250	9.000
Ενοικίαση μηχανήματος (ΣΤ)	2.240	3.360
Ταξίδι (Ζ)	7.500	0
Σύνολο δαπανών	81.490	79.360
Μείον: γνωστές πηγές κεφαλαίων		
Μετρητά ανά χείρας κατά την 01.01.20XX (Α)	1.800	0
Μείωση τραπεζικού λογαριασμού (€62.000-€65.000) (Β)	0	3.000
Καθαρό κέρδος από την επιχείρηση (Η)	42.000	51.000
Κληρονομιά (Θ)	0	14.000
Σύνολο γνωστών πηγών κεφαλαίων	43.800	68.000
Κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές	37.690	11.360

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

I. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	31.12.2012 (€) (έτος βάσης)	31.12.2013 (€)	31.12.2014 (€)
Μετρητά ανά χείρας κατά την 31.12.20XX (Α)	1.800	0	0
Λογαριασμό όψεως κινούμενο δια επιταγών (Β)	40.000	64.000	61.000
Ρολόγια (Ε)	0	15.500	15.500
Αυτοκίνητο (Δ)	0	43.000	43.000
Εξοχική κατοικία (Γ)	0	0	67.000
Σύνολο Ενεργητικού	41.800	122.500	186.500
II. ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
Δάνειο αυτοκινήτου (Δ)	0	10.750	1.750
Σύνολο Παθητικού	0	10.750	1.750
Καθαρή Περιουσία (Ενεργητικό - Παθητικό)	41.800	111.750	184.750
Μείον: Καθαρή περιουσία προηγούμενου έτους	-	41.800	111.750
Αύξηση (μείωση) καθαρής περιουσίας	-	69.950	73.000
Συν: προσωπικά έξοδα διαβίωσης			
Ενοίκιο μηχανήματος (ΣΤ)	-	2.240	3.360
Διακοπές (Ζ)	-	7.500	0
Εισόδημα	-	89.690	76.360
Μείον: κεφάλαια από γνώστες πηγές			
Καθαρό κέρδος από την επιχείρηση (Η)		42.000	51.000
Κληρονομιά (Θ)		0	14.000
Διαφορά (κεφάλαια από άγνωστες ή παράνομες πηγές)	-	37.690	11.360

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

6.1. Η Έννοια και ο Σκοπός του Προσωρινού Φορολογικού Ελέγχου

Τα θέματα τα οποία αφορούν την διενέργεια του προσωρινού φορολογικού ελέγχου περιγράφονται με λεπτομέρεια στην ΠΟΛ. 1102/20.08.2003. Η διενέργεια του προσωρινού φορολογικού ελέγχου πραγματοποιείται για να διαπιστωθεί αν έχουν όντως εκπληρωθεί ορισμένες φορολογικές υποχρεώσεις και για να πραγματοποιηθεί ο προσδιορισμός και ο καταλογισμός των πιθανών διαφορών φόρων τις οποίες δεν κατέβαλλαν οι υπόχρεοι με σχετική δήλωση.

Ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος αποτελεί μια μορφή ελέγχου η οποία συμπεριλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία του προληπτικού ελέγχου. Έτσι, με αυτή τη μορφή ελέγχου, υπάρχει η δυνατότητα έκδοσης προσωρινού φύλλου ελέγχου, δίχως να πρέπει να πραγματοποιηθεί τακτικός έλεγχος, προκειμένου να καταλογιστούν οι φόροι κ.λπ. που οφείλει η επιχείρηση.

Η άμεση είσπραξη, από το δημόσιο, φόρων οι οποίοι δεν έχουν αποδοθεί από τους υπόχρεους αποτελεί τον πρωταρχικό σκοπό του προσωρινού φορολογικού ελέγχου. Σε αυτούς τους φόρους περιλαμβάνονται ο οφειλόμενος Φ.Π.Α. και οι λοιποί φόροι, τέλη ή εισφορές που δεν έχουν παρακρατηθεί ή έχουν παρακρατηθεί ή επιρριφθεί από τις επιχειρήσεις κατά τις συναλλαγές τους με τρίτους στα πλαίσια της επιχειρηματικής δράσης και λειτουργίας τους, δίχως όμως να έχουν αποδοθεί στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ., αντίθετα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Ειδικότερα, η μη παρακράτηση ή η παρακράτηση με ταυτόχρονη μη απόδοση των φόρων, έχει ως αποτέλεσμα την στέρηση πόρων από το δημόσιο, έτσι ώστε να πραγματοποιήσει τις επιδιώξεις του μέσω των ετήσιων κρατικών προϋπολογισμών, ενώ

παράλληλα μπορεί να οδηγήσει και στην δημιουργία μη ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, σε επίπεδο ομοειδών επιχειρήσεων αλλά και γενικότερα στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας, δημιουργώντας δυσμενείς συνέπειες στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

6.2. Η Διενέργεια του Προσωρινού Φορολογικού Ελέγχου

Η διενέργεια του προσωρινού φορολογικού ελέγχου πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης, του επιτηδευματία ή στην αρμόδια ελεγκτική υπηρεσία, αναλόγως την περίπτωση ή και σε άλλο χώρο ο οποίος θα υποδειχθεί από τον ελεγχόμενο, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι εφικτή η διενέργεια του ελέγχου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης ή στην ελεγκτική υπηρεσία.

Σε κάθε περίπτωση, εφαρμόζονται και κατά τον προσωρινό έλεγχο οι διατάξεις του άρθρου 36 του Κ.Β.Σ., οι οποίοι αφορούν τον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων πάντα στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης, εκτός αν ο έλεγχος είναι εξαιρετικά δυσχερής.

Ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος δύναται να διενεργείται και να εκδίδεται βάσει αυτού, προσωρινό φύλλο ελέγχου ή πράξη, επί μη υποβολής δήλωσης ή επί ανακριβούς υποβολής της. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, οι καταλογιζόμενες διαφορές φόρων κατά την διενέργεια προσωρινού ελέγχου πρέπει να προκύπτουν αποκλειστικά και μόνο από τα τηρούμενα βιβλία ή από τα εκδοθέντα και ληφθέντα φορολογικά στοιχεία και λοιπά δικαιολογητικά των εγγραφών του υπόχρεου και όχι από στοιχεία τρίτων.

Επομένως, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, δεν μπορεί και δεν πρέπει να πραγματοποιείται προσωρινός φορολογικός έλεγχος προκειμένου να καταλογισθεί οποιοδήποτε είδος φόρων, τελών ή εισφορών. Επίσης, δεν μπορεί και δεν πρέπει να διενεργείται προσωρινός έλεγχος σε περιπτώσεις μη έκδοσης ή ανακριβούς έκδοσης φορολογικών στοιχείων ή σε περιπτώσεις λήψης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων. Σε αυτές τις περιπτώσεις διενεργείται υποχρεωτικά τακτικός έλεγχος.

Εξάιρεση αποτελούν κάποιες περιπτώσεις λήψης εικονικών φορολογικών στοιχείων, όπου δύναται να διενεργηθεί προσωρινός έλεγχος, μόνο όταν η εικονικότητα δεν απορρέει από έλεγχο ουσίας της λήπτριας επιχείρησης ή τρίτων επιχειρήσεων αλλά είναι εμφανής και αυταπόδεικτη, ακόμα και αν αυτό προκύπτει και τεκμηριώνεται από πληροφορίες του ελέγχου ή από πορίσματα ελέγχου στις τρίτες επιχειρήσεις.

Επίσης, για μεγαλύτερη πληρότητα και νομική επάρκεια του ελέγχου, διενεργείται κατ' απόλυτη προτεραιότητα τακτικός έλεγχος, ενώ μπορεί να διενεργείται προσωρινός έλεγχος στον Φ.Π.Α. μόνο όταν η εικονικότητα ή η πλαστότητα είναι καταφανής και αυταπόδεικτη ή αφορά την τρέχουσα χρήση που δεν έχει καταστεί ακόμη ελεγκτέα με τακτικό έλεγχο.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος αφορά επιχειρήσεις και υπόχρεους οι οποίοι:

- ✘ Δεν υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις για όλα ή κάποια φορολογικά αντικείμενα.
- ✘ Υποβάλλουν αρνητικές-πιστωτικές φορολογικές δηλώσεις που είναι συνεχείς ή δεν δικαιολογούνται πρωτίστως λόγω του αντικειμένου εργασιών.
- ✘ Υποβάλλουν συχνά εκπρόθεσμες ή τροποποιητικές δηλώσεις.
- ✘ Είναι ύποπτοι, σύμφωνα με πληροφορίες, ότι φοροδιαφεύγουν ή εφαρμόζουν λανθασμένα κάποιες φορολογικές διατάξεις.
- ✘ Ασκούν ή φέρονται ότι ασκούν δραστηριότητα υψηλής επικινδυνότητας, όπως για παράδειγμα επιχειρήσεις διαφήμισης, γραφικών τεχνών, χωματοουργικών έργων, οικοδομικών υλικών κ.λπ.³⁴

6.3. Ο Προσωρινός Έλεγχος στην Φορολογία Εισοδήματος

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67, §1 του νόμου 2238/1994, ορίζεται ότι επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες οι οποίοι διαθέτουν καθαρό εισόδημα που ο

---

³⁴ Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς, 2008, σελ. 1 – 3, http://www.pcci.gr/evepimages/pros_F22797.elegxos3.7.08.pdf

προσδιορισμός του πραγματοποιείται βάσει των διατάξεων των άρθρων 31 και 49 του ίδιου νόμου αντίστοιχα, και δεν έχουν υπαχθεί σε οριστικό έλεγχο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 66 του νόμου αυτού, μπορεί να υπαχθούν σε προσωρινό έλεγχο για το μερικό προσδιορισμό του εισοδήματός τους για ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα θέματα και αντικείμενα του πλήρους και οριστικού φορολογικού ελέγχου.

Επίσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67, §2 του νόμου 2238/1994, μπορεί να διενεργείται προσωρινός έλεγχος στα στοιχεία των δηλώσεων, στα βιβλία και στοιχεία που τηρήθηκαν και στην επαγγελματική εγκατάσταση του υπόχρεου, έτσι ώστε να διαπιστωθεί:

- ✘ Εάν ο υπολογισμός των εκπτώσεων από το εισόδημα πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- ✘ Το αντικείμενο εργασιών του υπόχρεου.
- ✘ Εάν το δηλωθέν εισόδημα ανταποκρίνεται προς τα πραγματικά δεδομένα των βιβλίων και στοιχείων του υπόχρεου και εάν εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του νόμου 2238/1994.
- ✘ Εάν μειώθηκαν νόμιμα οι φορολογικές υποχρεώσεις και γενικότερα οι επιβαρύνσεις, με ανακλητική δήλωση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω και αναφορικά με την φορολογία εισοδήματος, ο προσωρινός έλεγχος γίνεται προκειμένου να διαπιστωθούν πιθανές λογιστικές διαφορές, γενικά επί επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών, των οποίων το καθαρό εισόδημα προσδιορίζεται λογιστικά. Μεταξύ άλλων, κατά κύριο λόγο διενεργείται έλεγχος:

- ✘ Των λογιστικών εγγραφών στα βιβλία.
- ✘ Των κάθε είδους δαπανών, όπως για παράδειγμα των δαπανών παραγωγής, διοίκησης, γενικών εξόδων κ.λπ.
- ✘ Πιθανής καταχώρησης δαπανών στα βιβλία, χωρίς να υπάρχουν στοιχεία ή καταχώρησης επιπλέον ποσών δαπανών από τα αναγραφόμενα στα ληφθέντα στοιχεία.

- ✘ Τυχόν αθροιστικών λαθών των βιβλίων στα έσοδα ή τα έξοδα.
- ✘ Πιθανής μη καταχώρησης ή ανακριβούς καταχώρησης εκδοθέντων ή ληφθέντων φορολογικών στοιχείων στα βιβλία του υπόχρεου (η υπόθεση σε περίπτωση διαπίστωσης μη καταχώρησης ή ανακριβούς καταχώρησης φορολογικών στοιχείων είναι υποχρεωτικά ελεγκτέα με τακτικό έλεγχο).
- ✘ Πιθανής καταχώρησης στα βιβλία μη επαγγελματικών δαπανών. Ας επισημανθεί ότι πρέπει να ελέγχεται ενδελεχώς η δαπάνη, για να διαπιστωθεί αν όντως πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της επιχείρησης ή του επαγγέλματος και όχι για άλλους λόγους.
- ✘ Της ακριβούς ή μη μεταφοράς των δεδομένων των βιβλίων και στοιχείων στις φορολογικές δηλώσεις και τα συμπληρωματικά τους έντυπα.
- ✘ Της ορθότητας των δεδομένων της δήλωσης και των εκπεστέων φόρων, όπως για παράδειγμα των προκαταβληθέντων φόρων, των παρακρατηθέντων φόρων κ.λπ.
- ✘ Ορθού λογιστικού ή εξωλογιστικού προσδιορισμού των καθαρών κερδών και εφαρμογής του ορθού Μ.Σ.Κ.Κ., στην περίπτωση που τα αποτελέσματα προσδιορίζονται εξωλογιστικά.
- ✘ Συνδρομής των προβλεπόμενων προϋποθέσεων και ορθής εφαρμογής των διατάξεων για το σχηματισμό ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών και εκπτώσεων.
- ✘ Ορθής εφαρμογής των διατάξεων περί τεκμηρίων διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων φυσικών προσώπων (άρθρα 15, 16, 17, 18 και 19 του νόμου 2238/1994).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67, §3 του νόμου 2238/1994, σε περίπτωση που προκύπτει από στοιχεία ή από πληροφορίες ή από βάσιμες υπόνοιες ή από τα στοιχεία των φορολογικών δηλώσεων ότι συγκεκριμένη φορολογητέα ύλη δεν δηλώθηκε ή δηλώθηκε ανακριβώς, ακόμα και αν έχει εκδοθεί οριστικό προσωρινό φύλλο ελέγχου, η διενέργεια προσωρινού ελέγχου δεν αποκλείει και δεύτερο προσωρινό έλεγχο και έκδοση

συμπληρωματικού φύλλου ελέγχου, με αντικείμενο ελέγχου το ίδιο ή διαφορετικό του πρώτου προσωρινού ελέγχου.

Επομένως, δεν πρέπει για τον ίδιο υπόχρεο, την ίδια χρήση και το ίδιο αντικείμενο να διενεργείται και δεύτερος προσωρινός έλεγχος, εφόσον δεν πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση και σε οποιαδήποτε υπόθεση που ελέγχθηκε με προσωρινό έλεγχο μπορεί να επιλεγεί σύμφωνα με τα σχετικά κριτήρια επιλογής και να οδηγηθεί σε πλήρη και οριστικό έλεγχο με βάση το άρθρο 66 του νόμου 2238/1994. Μάλιστα δεν αποκλείεται και ο καταλογισμός επιπλέον διαφορών για το φορολογικό αντικείμενο που ήδη ελέγχθηκε από τον προηγούμενο προσωρινό έλεγχο.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι μια υπόθεση καθίσταται υποχρεωτικώς ελεγκτέα με τακτικό έλεγχο και διενεργείται τακτικός έλεγχος για όλες τις ανέλεγκτες χρήσεις, σε περίπτωση που μετά τη διενέργεια προσωρινού ελέγχου διαπιστωθεί ότι τα εκδοθέντα ή τα ληφθέντα φορολογικά στοιχεία δεν έχουν καταχωρηθεί ή έχουν καταχωρηθεί ανακριβώς στα τηρούμενα βιβλία του υπόχρεου.

Ακριβώς τα ίδια πρέπει να εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις που κατά τον προσωρινό έλεγχο διαπιστωθεί ότι ο υπόχρεος αποκρύπτει την φορολογητέα ύλη από οποιαδήποτε άλλα στοιχεία, όπως για παράδειγμα από λογαριασμούς τραπεζών, από χρησιμοποίηση παράνομων φορολογικών ταμειακών μηχανών, από δεδομένα διαφόρων πηγών πληροφόρησης, από χρήση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων κ.λπ., για τα οποία είναι απαραίτητος ο τακτικός έλεγχος.

Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, ολοκληρώνεται ο προσωρινός έλεγχος για τον οποίο εκδόθηκε η εντολή, συντάσσονται οι τυχόν εκθέσεις παραβάσεων και έπειτα προτάσσεται η υπόθεση για άμεσο τακτικό έλεγχο από την αρμόδια ελεγκτική αρχή.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67, §4 του νόμου 2238/1994, υπάρχουν και κάποιες άλλες περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορεί να διενεργηθεί προσωρινός έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί αν εφαρμόζονται ορθά οι διατάξεις των παρακάτω άρθρων του νόμου 2238/1994, για την προκαταβολή καθώς και για την παρακράτηση του φόρου εισοδήματος:

- ✘ Προκαταβολή φόρου (άρθρο 52).
- ✘ Παρακράτηση φόρου κινητών αξιών (άρθρο 54).
- ✘ Παρακράτηση φόρου στο εισόδημα εμπορικών επιχειρήσεων (άρθρο 55).
- ✘ Παρακράτηση φόρου στο εισόδημα γεωργικών επιχειρήσεων (άρθρο 56).
- ✘ Παρακράτηση φόρου στο εισόδημα μισθωτών υπηρεσιών (άρθρο 57).
- ✘ Παρακράτηση φόρου στο εισόδημα ελευθερίων επαγγελματιών (άρθρο 58) ³⁵.

6.4. Ο Προσωρινός Έλεγχος στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας

Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 50 του νόμου 2859/2000, σε περίπτωση που από τα βιβλία και στοιχεία του υπόχρεου στον φόρο, προκύπτει ότι παρέλειψε να δηλώσει ή δήλωσε ανακριβώς την φορολογητέα αξία η οποία προκύπτει από αυτά ή υπολόγισε εσφαλμένα τα ποσοστά ή τις εκπτώσεις, υπάρχει δυνατότητα έκδοσης προσωρινής πράξης προσδιορισμού του φόρου για μία ή περισσότερες φορολογικές περιόδους ή και για ολόκληρη την διαχειριστική περίοδο.

Αυτή η προσωρινή πράξη εμπεριέχει την προκύπτουσα από τα βιβλία και στοιχεία του υπόχρεου φορολογητέα αξία, τον φόρο που αναλογεί, τις εκπτώσεις του φόρου καθώς επίσης και τον πρόσθετο φόρο. Παρακάτω θα αναλυθούν οι περιπτώσεις ελεγκτικών ενεργειών οι οποίες πραγματοποιούνται κατά τον προσωρινό έλεγχο του Φ.Π.Α.

Γενικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις Κατά τον Προσωρινό Έλεγχο του Φ.Π.Α.

Για το χρονικό διάστημα για το οποίο έχει εκδοθεί η εντολή ελέγχου και ανεξαρτήτως της κατηγορίας των βιβλίων και στοιχείων που ανήκει η επιχείρηση του ελεγχόμενου, είναι σκόπιμο να διενεργούνται οι παρακάτω ελεγκτικές ενέργειες:

---

³⁵ Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς, 2008, σελ. 6 – 9, http://www.pcci.gr/evepimages/pros_F22797.elegxos3.7.08.pdf

- ✘ Έλεγχος υποβολής δηλώσεων (περιοδικών, εκτάκτων περιοδικών, εκκαθαριστικών, στατιστικών δηλώσεων για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, ανακεφαλαιωτικού πίνακα ενδοκοινοτικών παραδόσεων αγαθών, ανακεφαλαιωτικού πίνακα ενδοκοινοτικών αποκτήσεων αγαθών).
- ✘ Έλεγχος δηλώσεων έναρξης, μεταβολών – μετάταξης και οριστικής παύσης εργασιών.

Ειδικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις Κατά τον Προσωρινό Έλεγχο του Φ.Π.Α.

Μεταξύ άλλων, υπάρχουν ορισμένες ειδικές ελεγκτικές επαληθεύσεις οι οποίες διενεργούνται κατά κύριο λόγο και είναι οι ακόλουθες:

- ✘ Έλεγχος ορθής σύνταξης και υποβολής των περιοδικών και των εκκαθαριστικών δηλώσεων. Ουσιαστικά ελέγχεται αν έχουν αναγραφεί σωστά οι εισροές (αγορές και δαπάνες) και οι εκροές (έσοδα), όπως αυτές προκύπτουν συνολικά από τους οικείους λογαριασμούς των τηρούμενων βιβλίων ή την ανάλυση των στηλών του βιβλίου εσόδων – εξόδων ή του βιβλίου αγορών του υπόχρεου.
- ✘ Έλεγχος της καταχώρησης στα τηρούμενα βιβλία του αναγραφόμενου Φ.Π.Α. στα ληφθέντα ή εκδοθέντα από την επιχείρηση φορολογικά στοιχεία.
- ✘ Έλεγχος της περίπτωσης που η επιχείρηση παρόλο που προχώρησε στην υποβολή σχετικής αίτησης για επιστροφή πιστωτικού υπόλοιπου, κατά τον χρόνο που εκκρεμεί η επιστροφή και όχι νόμιμα, συνέχισε να μεταφέρει προς συμψηφισμό και έκπτωση στις επόμενες περιόδους το ποσό του οποίου ζήτησε την επιστροφή.
- ✘ Έλεγχος αν έχουν γίνει καταστρατηγήσεις των υφιστάμενων διατάξεων περί απαλλαγής από Φ.Π.Α. όπως για παράδειγμα αγορές επενδυτικών αγαθών, πωλήσεις σε πρεσβείες ή πλοία, εξαγωγές κ.λπ., μη νόμιμη απαλλαγή από Φ.Π.Α. πωλήσεων αγαθών σε φερόμενους αγοραστές, εγκατεστημένους εκτός Ελλάδας, δηλαδή πωλήσεις δίχως την ταυτόχρονη και πραγματική αποστολή των πωλούμενων αγαθών στον αγοραστή εκτός Ελλάδας κ.λπ.

- ✘ Έλεγχος αν έχει διενεργηθεί pro-rata στις περιοδικές δηλώσεις ή διακανονισμός Φ.Π.Α. των εκπτώσεων στις εκκαθαριστικές δηλώσεις όπου αυτό απαιτείται.
- ✘ Έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων περί παραγραφής του Φ.Π.Α.
- ✘ Έλεγχος για την εξακρίβωση των αιτιών που προκάλεσαν πιθανό πιστωτικό υπόλοιπο σε μία φορολογική διαχειριστική περίοδο για την ορθότητα ή μη αυτού.
- ✘ Έλεγχος καταβολής του φόρου που αναλογεί:
  - ◆ Στα αγαθά που αναλήφθηκαν από τον ίδιο τον επιχειρηματία, στην περίπτωση της διακοπής των εργασιών της ατομικής επιχείρησής του.
  - ◆ Στα αγαθά που αναλήφθηκαν από τον εταίρο κατά την διάλυση της εταιρείας ή την αποχώρησή του.
  - ◆ Στα αγαθά που διατέθηκαν από την επιχείρηση για τις ανάγκες της, για τα οποία έχει εκπέσει το φόρο εισροών κατά την αγορά ή την παραγωγή τους, με την προϋπόθεση ότι για αυτά δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, όπως για παράδειγμα επιχείρηση που κατασκευάζει σκάφη αναψυχής και χρησιμοποιεί ένα από αυτά για τις ανάγκες της, εφόσον αυτές οι πράξεις οι οποίες συνιστούν αυτοπαράδοση αγαθών είναι φορολογητέες.
- ✘ Έλεγχος αν έπρεπε να είχε γίνει ένταξη στο σύστημα μητρώου Φ.Π.Α. (VIES).
- ✘ Έλεγχος για πιθανές περιπτώσεις όπου απαιτείται καταβολή φόρου με την υποβολή έκτακτης δήλωσης.

Έλεγχος Ειδικών Καθεστώτων Κατά τον Προσωρινό Έλεγχο του Φ.Π.Α.

Εκτός από τους υπόχρεους οι οποίοι υπάγονται στο κανονικό καθεστώς, προβλέπονται και τα ειδικά καθεστώτα Φ.Π.Α. τα οποία επίσης ελέγχονται και είναι τα εξής:

- ✘ Μικρών επιχειρήσεων
- ✘ Αγροτών.
- ✘ Πρακτορείων ταξιδίων

- ✘ Φορολογίας βιομηχανοποιημένων καπνών.
- ✘ Φορολογίας των υποκειμένων στον φόρο μεταπωλητών οι οποίοι παραδίνουν μεταχειρισμένα αγαθά και αντικείμενα τα οποία διαθέτουν καλλιτεχνική, συλλεκτική ή αρχαιολογική αξία.
- ✘ Φορολογίας των πωλήσεων σε δημοπρασία.
- ✘ Επενδυτικού χρυσού.

Έλεγχος Ιδιαίτερων Περιπτώσεων Κατά τον Προσωρινό Έλεγχο του Φ.Π.Α.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται κατά τον προσωρινό έλεγχο του Φ.Π.Α. για τις παρακάτω κατηγορίες επιχειρήσεων:

- ✘ Επιχειρήσεις οι οποίες πωλούν αγαθά τα οποία ανήκουν σε διαφορετικούς συντελεστές Φ.Π.Α., καθώς είναι πιθανόν να μεταφέρουν στα τηρούμενα βιβλία τις αξίες των πωληθέντων τα οποία ανήκουν στον υψηλό συντελεστή, στην στήλη εσόδων με το χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α.
- ✘ Επιχειρήσεις οι οποίες τηρούν τα βιβλία τους μηχανογραφικά και πιθανόν χρησιμοποιούν λάθος συντελεστή Φ.Π.Α., καθώς σε πολλά λογιστικά προγράμματα καταχωρείται μόνο η αξία των πωλήσεων, με τον Φ.Π.Α. να υπολογίζεται με αυτόματη διαδικασία από το πρόγραμμα.
- ✘ Επιχειρήσεις οι οποίες έχουν πιστωτικό υπόλοιπο Φ.Π.Α. από την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο και το οποίο μεταφέρεται στην επόμενη, παρόλο που ενδεχομένως να έχει επιστραφεί ή να έχει ζητηθεί η επιστροφή του ή να έχει τροποποιηθεί το ποσό αυτό ή να έχει παραγραφεί το δικαίωμα μεταφοράς του.
- ✘ Επιχειρήσεις οι οποίες προέρχονται από υποχρεωτική ή προαιρετική μετάταξη από ένα καθεστώς του Φ.Π.Α. σε άλλο ³⁶.

---

³⁶ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 705 - 708

6.5. Ο Προσωρινός Έλεγχος σε Παρακρατούμενους Φόρους

Ορισμένες από τις περιπτώσεις παρακρατούμενων φόρων και φορολογίας χαρτοσήμου για τις οποίες μπορεί να διενεργηθεί προσωρινός έλεγχος είναι οι εξής:

- ✘ Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών.
- ✘ Φόρος Ελευθέρων Επαγγελματιών
- ✘ Φόρος Εργολάβων.
- ✘ Φόρος Αμοιβών Τρίτων

Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών

Ο φόρος μισθωτών υπηρεσιών αφορά το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες το οποίο υπόκειται σε παρακράτηση φόρου με βάση τις ισχύουσες διατάξεις, καθώς και στα αναλογούντα τέλη χαρτοσήμου. Είναι πολύ συνηθισμένο το φαινόμενο κατά το οποίο κάποιες επιχειρήσεις εκτός από τον μισθό ή τα ημερομίσθια, καταβάλλουν στο προσωπικό τους διάφορες πρόσθετες παροχές οι οποίες ουσιαστικά αποτελούν προσαύξηση αποδοχών και επομένως πρέπει να διενεργείται έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί αν συνυπολογίστηκαν με τις κύριες αποδοχές για την παρακράτηση του φόρου.

Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου μισθωτών υπηρεσιών ελέγχεται και διαπιστώνεται εάν όντως:

- ✘ Η παρακράτηση του φόρου ήταν ορθή.
- ✘ Η απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών φόρων καθώς και των αναλογούντων τελών χαρτοσήμου πλέον της εισφοράς του ΟΓΑ πραγματοποιήθηκε ορθά και εμπρόθεσμα.

Φόρος Ελευθέρων Επαγγελματιών

Ο φόρος ελευθέρων επαγγελματιών αναφέρεται στην παρακράτηση και απόδοση του φόρου ο οποίος παρακρατείται από τις καταβαλλόμενες ακαθάριστες αμοιβές σε ελευθέρους

επαγγελματίες του άρθρου 48 του νόμου 2238/1994. Το ποσοστό της παρακράτησης για το χρονικό διάστημα από 03.01.1989 έως και 16.02.1998 ανέρχεται σε 15%, ενώ από τις 17.02.1998 και μετέπειτα ανέρχεται σε ποσοστό της τάξεως του 20%.

Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου ελεύθερων επαγγελματιών ελέγχεται και διαπιστώνεται:

- ✘ Το είδος της αμοιβής.
- ✘ Η ορθή παρακράτηση του φόρου.
- ✘ Η εμπρόθεσμη απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών στο δημόσιο.

Φόρος Εργολάβων

Ο φόρος εργολάβων αναφέρεται στα εισοδήματα εργοληπτών κατασκευής κάθε είδους τεχνικών έργων καθώς και ενοικιαστών δημοσίων, δημοτικών, κοινοτικών ή λιμενικών προσόδων ο οποίος υπολογίζεται στην αξία του κατασκευαζόμενου έργου ή του μισθώματος.

Τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου με βάση τις ισχύουσες διατάξεις, και πιο συγκεκριμένα το ποσοστό της παρακράτησης έως τις 10.05.1994 ανέρχεται σε 2%, ενώ από τις 11.05.1994 και μετέπειτα ανέρχεται σε ποσοστό της τάξεως του 3%. Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου εργολάβων ελέγχεται και διαπιστώνεται:

- ✘ Το είδος του εισοδήματος.
- ✘ Η ορθή παρακράτηση του φόρου.
- ✘ Η εμπρόθεσμη απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών στο δημόσιο.

Φόρος Αμοιβών Τρίτων

Ο έλεγχος σχετικά με τον φόρο αμοιβών τρίτων, αναφέρεται στην παρακράτηση φόρου ποσοστού 15% για το χρονικό διάστημα από 03.01.1989 έως 16.02.1998 και ποσοστού 20% από 17.02.1998.

Το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των αμοιβών που καταβάλλονται σε τρίτους εκτός από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 2, §3 Π.Δ. 186/1992 για προμήθειες, μεσιτείες, αμοιβές ή άλλες κάθε είδους παροχές μη έμμισθης υπηρεσίας, ενοίκια αυτοκινήτων, μηχανημάτων ή άλλων κινητών πραγμάτων με μόνη προϋπόθεση ότι σε αυτές τις περιπτώσεις δεν ορίζεται από το Π.Δ. 186/1992, η έκδοση θεωρημένου αποδεικτικού στοιχείου από τον δικαιούχο αυτών των αμοιβών.

Ο φόρος αμοιβών τρίτων υπολογίζεται επί του ακαθάριστου ποσού των αμοιβών και η απόδοση του πραγματοποιείται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 59, §1 του νόμου 2238/1994. Επίσης, οι παραπάνω αμοιβές υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου 3% πλέον εισφορά ΟΓΑ 20%. Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου αμοιβών τρίτων ελέγχεται και διαπιστώνεται:

- ✘ Το είδος των αμοιβών (έλεγχος των αποδείξεων δαπανών οι οποίες εκδόθηκαν από τον καταβάλλοντα τις αμοιβές).
- ✘ Η ορθή παρακράτηση του φόρου.
- ✘ Η ορθή και εμπρόθεσμη απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών φόρου, καθώς επίσης και των αναλογούντων τελών χαρτοσήμου και εισφοράς ΟΓΑ στο δημόσιο.

Φόρος Τόκων Δανείων

Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου τόκων δανείων ελέγχεται η παρακράτηση του φόρου για τα εισοδήματα από το τόκους δανείων σύμφωνα με τις ήδη υπάρχουσες εγγραφές στα βιβλία, ο οποίος ανέρχεται σε 20% από τις 30.06.1992. Πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε περιπτώσεις συγγενών επιχειρήσεων, συνδεδεμένων επιχειρήσεων, ομίλους κ.λπ., καθώς πιθανόν να υπάρχουν αλληλόχρη λογαριασμοί που ίσως υποκρύπτουν δανεισμό. Έτσι, κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου τόκων δανείων ελέγχεται και διαπιστώνεται:

- ✘ Η ορθή παρακράτηση του φόρου.
- ✘ Η εμπρόθεσμη απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών στο δημόσιο.

Φόρος Μισθών Μελών Δ.Σ. Α.Ε. και Εταίρων Ε.Π.Ε.

Ο προσωρινός έλεγχος των φόρων μισθών μελών Διοικητικού Συμβουλίου των Α.Ε. αναφέρεται στην παρακράτηση φόρου επί των μισθών οι οποίοι καταβάλλονται από μια Α.Ε. στα μέλη του Δ.Σ. για τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, με βάση ειδική σύμβαση μίσθωσης εργασίας ή εντολής, με την προϋπόθεση ότι για αυτές τις υπηρεσίες, τα μέλη του Δ.Σ. είναι ασφαλισμένα σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο ή οργανισμό, εκτός του Ι.Κ.Α.

Ακριβώς το ίδιο ισχύει και για τους μισθούς και τις κάθε είδους απολαβές που καταβάλλονται από μια Ε.Π.Ε. στους εταίρους της, από τις 01.01.2003, για υπηρεσίες που παρέχουν σε αυτήν, με την προϋπόθεση ότι για αυτές τις υπηρεσίες, οι εταίροι είναι ασφαλισμένοι σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο ή οργανισμό, εκτός του Ι.Κ.Α. Κατά τον προσωρινό έλεγχο του φόρου μισθών μελών του Δ.Σ μιας Α.Ε. και μισθών και κάθε είδους απολαβών των εταίρων μιας Ε.Π.Ε. ελέγχεται και διαπιστώνεται:

- ✘ Η ορθή παρακράτηση του φόρου.
- ✘ Η εμπρόθεσμη απόδοση των παρακρατηθέντων ποσών στο δημόσιο ³⁷.

---

³⁷ Λιόλιος Απόστολος, 2014, σελ. 708- 711

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο φορολογικός έλεγχος είναι όλες οι ελεγκτικές ενέργειες και διαδικασίες που εφαρμόζονται από τους ελεγκτές και έχει ως σκοπό την εξακρίβωση της τήρησης της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, από τους επιτηδευματίες, αλλά και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο δεν είναι επιτηδευματίας, αλλά διενεργεί οικονομικές συναλλαγές.

Σύμφωνα με τον νέο Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, τα είδη των φορολογικών ελέγχων είναι ο πλήρης έλεγχος (οριστικός και διενεργείται για όλες τις φορολογίες και για όλα τα φορολογικά αντικείμενα αλλά και για τις εισφορές και τα τέλη) και ο μερικός έλεγχος. Επίσης, ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται σε συνοπτικό τακτικό έλεγχο, σε απολογιστικό έλεγχο (τακτικό οριστικό και προσωρινό) και σε προληπτικό έλεγχο.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται κατά τον φορολογικό έλεγχο διακρίνονται σε άμεσες (στοχεύουν στην επαλήθευση των εσόδων και εξόδων με άμεση αναφορά στα βιβλία και στοιχεία) και σε έμμεσες (περιέχουν τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μέσα από ανάλυση του οικονομικού ιστορικού του υπόχρεου, με την αξιοποίηση πληροφοριών).

Οι έμμεσες μέθοδοι είναι διεθνώς αναγνωρισμένες τεχνικές ελέγχου προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη μέσα από την ανάλυση των οικονομικών δεδομένων του φορολογούμενου, με την χρήση πληροφοριών και στοιχείων. Από τις παρακάτω μεθόδους, το Υπουργείο στην χώρα μας έχει προβεί σε έκδοση οδηγιών εφαρμογής μόνο για τις πρώτες τρεις.

Οι μέθοδοι με τις οποίες οι έμμεσες τεχνικές προσεγγίζουν τον κάθε έλεγχο σε διεθνές επίπεδο είναι: η αρχή ανάλυσης της ρευστότητας του φορολογούμενου, η αρχή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, η αρχή του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, η αρχή της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών και η αρχή των αναλογιών.

Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας στηρίζεται στη θεωρία ότι *«κάθε υπέρβαση στοιχείων εξόδων σχετικά με τα στοιχεία εσόδων αντιπροσωπεύει μια υποεκτίμηση του*

φορολογητέου εισοδήματος». Η διαφορά των δαπανών και του συνόλου του δηλωμένου και αφορολογητού εισοδήματος είναι το μη δηλωμένο φορολογητέο εισόδημα.

Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, βασίζεται στο ότι «αν ένας φορολογούμενος εισπράττει χρήματα, είτε τα καταθέτει είτε τα δαπανά» και μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό μη δηλωμένου εισοδήματος από τα ποσά και τη συχνότητα καταθέσεων αλλά και από τις πηγές.

Η τεχνική της καθαρής θέσης έχει ως βάση τη θεωρία ότι «η αύξηση της καθαρής θέσης του φορολογουμένου κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού έτους, πρέπει να απορρέει από το φορολογητέο εισόδημά του», και μέσω της μεταβολής της καθαρής θέσης, καθορίζει αν ο ελεγχόμενος αγοράζει στοιχεία του ενεργητικού, μειώνει το παθητικό ή κάνει δαπάνες με κεφάλαια τα οποία δεν αναφέρονται ως φορολογητέο εισόδημα.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου διέπονται από ένα ευρύ νομοθετικό πλαίσιο το οποίο αρχίζει με την πρώτη αναγραφή των λέξεων «τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου» στο άρθρο 81, §3 του ν.3842/2010, όπου ορίζεται η ύπαρξη της δυνατότητας κατάρτισης εγχειριδίων ελέγχου, με τα οποία καθορίζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες και επαληθεύσεις, αλλά και οι τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου που πρέπει να διενεργούνται κατά τον έλεγχο των δηλώσεων των υπόχρεων.

Η πρώτη θεσμοθέτηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου πραγματοποιήθηκε το 2012 με την υιοθέτηση του άρθρου 67B του νόμου 2238/1994 πριν αντικατασταθούν από το άρθρο 28 του νόμου 4172/2013 και το άρθρο 27 του νόμου 4174/2013 και μεταγενέστερες εγκυκλίους. Παρόλο που στην Ελλάδα οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου εμφανίστηκαν σχετικά πρόσφατα, αποτελούν ένα εργαλείο που εφαρμόζεται αρκετά χρόνια από τις Η.Π.Α και την Γαλλία.

Δυστυχώς, κατά την εφαρμογή τους, συναντώνται πολλά προβλήματα, καθώς οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν είναι πλήρως εξοικειωμένοι με αυτές τις τεχνικές και υφίσταται έλλειψη επαρκών στοιχείων που είναι απαραίτητα για να εφαρμοστούν αυτές οι τεχνικές.

Οι υποθέσεις που υπάγονται στον έλεγχο αναφορικά με τα φυσικά πρόσωπα είναι οι ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος. Όσον αφορά τις ατομικές επιχειρήσεις, για να υπαχθούν στον έλεγχο με την χρήση έμμεσων τεχνικών θα πρέπει να ισχύει ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω: αδικαιολόγητος πλουτισμός, υψηλές δαπάνες που δεν μπορούν να

δικαιολογηθούν από τα δηλωθέντα εισοδήματα, μικρή απόκλιση των δηλωθέντων εισοδημάτων από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο, μη τήρηση ή απόκρυψη των βιβλίων και στοιχείων, πληροφορίες που αφορούν παράνομα ή αδήλωτα εισοδήματα, αγορές, δαπάνες κ.λπ.

Σύμφωνα με το τελευταίο παράδειγμα το οποίο αναλύθηκε και με τις τρεις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, φαίνεται ότι η πιο έγκυρη τεχνική ελέγχου είναι αυτή της καθαρής θέσης, καθώς εκτός του ότι είναι εύκολα αναγνωρίσιμη από όλο τον επιχειρηματικό κόσμο, αποτελεί μια πιο ολοκληρωμένη απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης της εξεταζόμενης επιχείρησης. Επίσης, είναι πολύ χρήσιμη τεχνική, καθώς εκτός από βασική μέθοδος αυτοτελούς απόδειξης εισοδήματος, υπάρχει και η δυνατότητα χρήσης της και ως βοηθητική μέθοδος των άλλων δύο τεχνικών ελέγχου για να αποδειχθεί το εισόδημα του ελεγχόμενου.

Από την άλλη, χρησιμοποιώντας την τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων, πιθανόν να εξαχθούν ανεπαρκή, μη ασφαλή ή ακόμα και ελλιπή αποτελέσματα, στην περίπτωση όπου δεν έχει πραγματοποιηθεί άνοιγμα των λογαριασμών και τα μόνο στοιχεία που υπάρχουν είναι τα υπόλοιπα των λογαριασμών στο τέλος του κάθε ελεγχόμενου έτους (ΠΟΛ. 1270/24.12.2013).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✘ E-fologia, Νόμος 2238/1994, <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=D2510C09ACCA3910.21E447CC04&version=2013/11/28>
- ✘ Taxheaven (α), 2014, «Ο Φορολογικός Έλεγχος Σύμφωνα με τον Νέο Κ.Φ.Δ.», <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/18663>
- ✘ Taxheaven (β), 2008, «Εγχειρίδιο Φορολογικών Ελέγχων», <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/10940>
- ✘ Taxheaven (γ), 2013, « Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων» <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/16797>
- ✘ Αναγνώστου Σπύρος, 2017, «Δικαιώματα και υποχρεώσεις Φορολογουμένων και Ελεγκτών κατά τον Προληπτικό – Προσωρινό και Τακτικό Φορολογικό Έλεγχο», Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων Δημόσιων Οικονομικών Υπηρεσιών, <http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>
- ✘ Δαλιάνης Γιώργος & Αρστίτας Γιάννης, 2016, «Πως Γίνεται Σήμερα ο Έλεγχος των Εκρεμμών Φορολογικών Υποθέσεων», <https://www.artion.gr/pws-ginetai-simera-o-elegxos-ton-ekkremon-forologikon-ypotheseon>
- ✘ Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς, 2008, «Προσωρινός Έλεγχος», http://www.pcci.gr/evepimages/pros_F22797.elegxos3.7.08.pdf
- ✘ Κορομηλάς Γεώργιος – Γιαννόπουλος Χρήστος, «Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων», Σημειώσεις Σεμιναρίου Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, http://www.epimetol.gr/aitniainages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf
- ✘ Κορομηλάς Γεώργιος, 2013, «Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου», <http://www.naftemporiki.gr/cmsutils/downloadpdf.aspx?id=652037>
- ✘ Λιόλιος Απόστολος, 2014, «Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων», Ιδιωτική έκδοση, Θεσσαλονίκη.

- ✘ Ντάσιου Σοφία & Ζοργιαννού Έφη, 2015, «Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης», Υπουργείο Οικονομικών.
- ✘ Ρόζος Επαμεινώνδας, 2017, «Φορολογικός Έλεγχος Συναλλαγών», Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων Δημόσιων Οικονομικών Υπηρεσιών, <http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>
- ✘ Τσακίρη Ευαγγελία, 2008, «Φορολογικοί Έλεγχοι και Δικαιώματα Φορολογουμένων», <http://ikee.lib.auth.gr/record/123877/files/tsakiri.pdf>
- ✘ Χριστόπουλος Δημήτριος & Συνεργάτες, 2017, «Έμμεσες Τεχνικές Φορολογικού Ελέγχου – Τραπεζικά Εμβάσματα», <http://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/dimodieyseis/2017/forodiafigi/christopoulos.pdf>